

מבקר העירייה

דו"ח שנתי 2018

כ"ד באדר ב', תשע"ט
31 מרץ 2019

ועדת מבקר העירייה

יום ראשון כ"ד אדר ב תשע"ט
31 מרץ, 2019

לכבוד
מר חיים ביבס – ראש העיר

נכבדי,

הנדון : דוח ביקורת מבקר העירייה לשנת 2018

על פי הוראת סעיף 170ג לדיני העיריות [דו"ח המבקר], אני מתכבד להגיש בזה את דוח הביקורת השנתי על ממצאי הביקורת שנערכה בשנת 2018. דוח הביקורת מתייחס לפעילות העירייה בשנת 2018. דוח זה משקף את עיקר הפעילות של מבקר העירייה בשנה החולפת. הביקורת בחרה, כפי שנעשה בשנים האחרונות, לעסוק בנושי הליבה בהם עוסקת העירייה. זאת בדרך של ביקורת של האגפים ומחלקות העירייה. בדו"ח נכללו תלונות ציבור שהוגשו למשרדי. המינוי שלי כנציב תלונות ציבור מאז 1998 נדרש על פי הוראות החוק לאישור מחדש על ידי מועצת העיר. כפי שצינתי בעבר, נפח תלונות הציבור שהגיע למשרדי הוא משמעותי. הגידול המשמעותי במס' התלונות גורם ל"זניחת" העיסוק בביקורת לטובת הטיפול בתלונות הציבור. הנושא מחייב התייחסות מיוחדת, ובתקציב הקרוב, אבקש הוספת תקן. מינוי עובד/ת נוסף/ת למשרד מבקר העירייה שהגדרת עיסוק/ה יהיה טיפול בתלונות ציבור.

תפיסת עולמי כמבקר העירייה, כמוצג במאמרו של עו"ד יהודה טוניק: החוק, המשפט והביקורת הפנימית בישראל – "הביקורת פועלת תוך התהוות הדברים ותפקידו של מבקר כמכשיר יעיל לפתרון והדרכה של גוף דינמי מתפקד. ביקורת יכולה וצריכה להיות כלי ניהולי ממדרגה ראשונה."

הביקורת עושה כדי לסייע בשיפור הליכים ותיקון ליקויים גם במהלך השוטף של העבודה ותוך כדי ביקורת. תודתי לראש העיר, סגניו, חברי מועצת העיר ועובדי העירייה על שיתוף הפעולה המאפשר עבודה סדירה של הביקורת.

בכבוד רב,

אריק משיח
מבקר העירייה

העתק:

חברי הועדה לענייני ביקורת

דוח מבקר העירייה לשנת 2017

תוכן העניינים

4 - 10	עיקרי הוראות החוק
11-27	דוח מס' 1 – עבודות עפר ובניה באזור התעסוקה
28-52	דוח מס' 2 – מוכנות בשעת חירום
53-56	דוח מס' 3 – עבודה נוספת ללא אישור של עובדי עירייה
57-96	דוח מס' 4 - אגף טכנולוגיות, מיחשוב ומערכות מידע – ביקורת בנושא הגנת הפרטיות ואבטחת מידע
	המבקר כנציב תלונות ציבור (נת"צ)
97 - 98	תלונה מס' 1 – קבלה לקייטנת המדע
98 - 99	תלונה מס' 2 – הנחה בארנונה
99	תלונה מס' 3 – כניסת בע"ח לואדי ענבה
100 - 107	מעקב תיקון ליקויים דו"ח המבקר לשנת 2016

עיקרי הוראות החוק על פיהם פועל מבקר העירייה

הבסיס החוקי לעבודת מבקרי העיריות הוא בדיני עיריות, פרק תשיעי סימן א'. מעודכן נוכח החוק לתיקון פקודת העיריות (תיקון מס' 80), התשס"ב – 2002.

1. מינוי מבקר עירייה

סעיף 167 ב בדיני העיריות מחייב מינוי מבקר לעירייה :

" (ב) המועצה, בהחלטה ברוב חבריה, תמנה לעירייה מבקר במשרה מלאה".

2. כשירות להתמנות למבקר עירייה

כדי להבטיח את רמתם המקצועית של המבקרים ולמנוע מינויים בלתי ראויים, נקבעה ההוראה הבאה בסעיף 167(ג)(ד), מינוי מבקר :

" (ג) לא ימונה ולא יכהן אדם כמבקר עירייה אלא אם כן נתקיימו בו כל אלה :

(1) הוא יחיד ;

(2) הוא תושב ישראל ;

(3) הוא לא הורשע בעבירה שיש עימה קלון ;

(4) הוא בעל תואר אקדמי מאת מוסד להשכלה גבוהה בישראל או מוסד להשכלה גבוהה בחוץ לארץ שהכיר בו, לענין זה, מוסד להשכלה גבוהה בישראל, או שהוא עורך דין או רואה חשבון ;

(5) הוא רכש נסיון במשך שנתיים בעבודת ביקורת ;

(6) הוא אינו חבר בהנהלה פעילה של מפלגה או בהנהלה פעילה או בגוף דומה אחר של רשימת מועמדים שהתמודדה בבחירות לרשות המקומית ;".

(ד) על אף הוראות סעיף קטן (ג), רשאי הממונה על המחוז לאשר מינויו של אדם אשר לא נתמלא בו אחד מן התנאים המנויים בפסקאות (4) ו - (5) לסעיף קטן (ג), כמבקר העירייה, אם הוא רכש נסיון במשך עשר שנים בעבודת ביקורת בגוף ציבורי כמשמעו בחוק הביקורת הפנימית התשנ"ב - 1992.

3. תפקידי המבקר

סעיף 170 א ס"ק [א] בדיני העיריות מגדיר את תפקידי המבקר כדלקמן :

" (א) ואלה תפקידי המבקר :

(1) לבדוק אם פעולות העירייה, לרבות פעולות לפי חוק התכנון והבניה, התשכ"ה - 1965, נעשו כדין, בידי המוסמכים לעשותם, תוך שמירת טוהר המידות ועקרונות היעילות והחסכון ;

(2) לבדוק את פעולות עובדי העירייה ;

(3) לבדוק אם סדרי הבוחן והוראות הנוהל הנהוגים בעיריה מבטיחים קיום הוראות כל דין, טוהר המידות ועקרונות היעילות והחסכון ;

(4) לבקר את הנהלת חשבונות העיריה ולבדוק אם דרכי החזקת כספי העיריה ושמירת רכושה והחזקתו מניחות את הדעת ;

4. גופים עירוניים מבוקרים

סעיף 170א ס"ק [ב] מגדיר את הגופים העירוניים המבוקרים כדלקמן :
" (ב) הביקורת לפי סעיף קטן (א) תיעשה גם לגבי המועצה הדתית שבתחום העיריה וכן לגבי כל תאגיד, מפעל, מוסד, קרן או גוף אשר העיריה משתתפת בתקציבם השנתי כדי יותר מעשירית לגבי אותה שנת תקציב, או משתתפת במינולי הנהלתם. למי שעומד לביקורת לפי סעיף קטן זה ייקרא להלן "גוף עירוני מבוקר".

5. תוכניות עבודה

סעיף 170א ס"ק [ג] מתייחס לקביעת תוכנית העבודה של המבקר כדלקמן :
" (ג) בכפוף לאמור בסעיף קטן (א), יקבע המבקר את תוכנית עבודתו השנתית, את נושאי הביקורת בתקופה פלונית ואת היקף הביקורת -
(1) על פי שיקול דעתו של המבקר ;
(2) על פי דרישת ראש העיריה לבקר עניין פלוני ;
(3) על פי דרישת הועדה לענייני ביקורת ובלבד שמספר הנושאים לביקורת לא יעלה על שני נושאים לשנת עבודה ; "

הוראה זו, הדנה בדרכי קביעת תוכנית עבודת המבקר, מבוססת על העקרון של עצמאות המבקר ואי - תלותו בבואו לבקר נושא שהוא החליט לבדקו .

6. דרכי עבודת המבקר

עצמאותו של מבקר העיריה בקביעת דרכי עבודתו נקבעה בדיני עיריות בשלושה מישורים.

6.1. קביעת דרכי העבודה .

סעיף 170א ס"ק [ד] קובע : "המבקר יקבע, על פי שיקול דעתו את הדרכים לביצוע ביקורתו".

6.2. הכנת התקציב והתקן

סעיף 170א ס"ק [ה] קובע : "מבקר העירייה יכין ויגיש לראש העירייה מדי שנה הצעת תקציב שנתי ללשכתו לרבות הצעת תקן, במסגרת הכנת התקציב לפי פקודה. היקף הצעת התקציב לא יפחת משיעור קבוע באחוזים מהתקציב השנתי של העירייה. כפי שיקבע השר בהתחשב במספר התושבים בתחומה של העירייה ובגודל תקציבה השנתי."

בתאריך 24 ביולי 2018 קובץ תקנות 8046 הותקנו תקנות לתקנים ותקציב שנתי ללשכת מבקר העירייה.

להלן התקנות : "תקנות העיריות (תקנים ותקציב שנתי ללשכת מבקר עירייה), התשע"ח – 2018.

בתוקף סמכותי לפי סעיף 170 (ה), 170 א (ה) ו- 347 לפקודת העיריות (להלן – הפקודה),

ובאישור הוועדה לביקורת המדינה של הכנסת, אני מתקין תקנות אלה :

1. בתקנות אלה -

"אלש"ח" - אלפי שקלים חדשים ;

"מלש"ח" - מיליוני שקלים חדשים ;

"מספר תושבים" - כמשמעותו בסעיף 19 לפקודה ;

"תקציב שנתי של לשכת מבקר עירייה" - לרבות שכר המבקר ועובדי לשכת המבקר ;

"תקציב שנתי של עירייה" - תקציב שנתי רגיל של עירייה למעט הכנסות לכיסוי

הגירעון המצטבר של העירייה והכנסות שנרשמו בשל הנחה מארנונה.

2. ראש העירייה בהסכמת מבקר העירייה ימנה ללשכות מבקר העירייה עובדים נוספים

על המבקר כאמור בסעיף 170 (ה) לפקודה לכל הפחות לפי התקנים שבפסקאות (1) ו-(2)

לפי הנמוך מביניהם :

(1) בעירייה שמספר תושביה-

(א) עד 40,000 עובד ביקורת אחד בהיקף של מחצית משרה;

(ב) עולה על 40,000 ואינו עולה על - 100,000 עובד ביקורת אחד בהיקף של משרה מלאה;

.....

(2) בעירייה שתקציבה השנתי-

.....

(ד) עולה על 600 מלש"ח ואינו עולה על 800 מלש"ח - שלושה עובדי ביקורת במשרה מלאה;

.....

3. היקף התקציב השנתי של לשכת מבקר עירייה כפי שיכין ויגיש מבקר העירייה לראש

העירייה ועל פי סעיף 170 א(ה) לפקודה, לא יפחת משיעור קבוע באחוזים מהתקציב

השנתי של העירייה לפי המפורט להלן:

.....

(2) בעירייה שמספר תושביה עולה על 40,000 אך לא עולה על- 100,000

.....

(ד) תקציבה השנתי עולה על 500 מלש"ח - סכום שלא יפחת מ 0.16% - ובלבד

שלא יפחת מ 1,150 -אלש"ח;

תקציה כאמור אושר והוטמע בתקציב מבקר העירייה לשנת 2019

סעיף 170א ס"ק [ו] קובע: "ועדת הכספים והמועצה ידונו בהצעות התקציב והתקן של לשכת מבקר העירייה, כפי שהגיש אותן מבקר העירייה, במסגרת דיוניהן בהצעת התקציב השנתי".

6.3 . מינוי עובדי לשכת מבקר העירייה וכפיפותם

סעיף 170 מינוי עובדים ללשכת המבקר קובע:

" (ה) ראש העירייה בהסכמת מבקר העירייה ימנה עובדים ללשכת מבקר העירייה בהתאם לתקנים שיקבע שר הפנים בתקנות ועל פי האמור בהוראות סעיפים קטנים (א) עד (ד). תקנים לפי סעיף קטן זה ייקבעו בידי השר בהתחשב במספר התושבים בתחומה של העירייה ובגודל תקציבה השנתי".

(ה1) לא ימונה עובד ולא יכהן אדם כעובד ביקורת בלשכת מבקר העירייה אלא אם כן התקיימו בו הוראות סעיף 167 (ג) (1) עד (4).

(ה2) על אף הוראות סעיף קטן (ה1), רשאי ראש העירייה, בהסכמת מבקר העירייה, לאשר מינויו של אדם אשר לא נתמלא בו התנאי האמור בסעיף 167 (ג) (4) אם רכש נסיון במשך שבע שנים בעבודת ביקורת בגוף ציבורי כמשמעו בחוק הביקורת הפנימית, התשנ"ב – 1992".

(ו) עובדי לשכת מבקר העירייה דינם כשאר עובדי העירייה, ואולם הם יקבלו הוראות מקצועיות ממבקר העירייה בלבד.

(ז) לא יופסק שירותו של עובד אצל מבקר העירייה שלא בהסכמתו של מבקר העירייה, אלא בכפוף להוראות סעיף 171 א (1).

העולה מקובץ הוראות אלו הוא:

קביעת דרכי העבודה היא בסמכותו הבלעדית של מבקר העירייה. קביעת תוכנית העבודה תיעשה עפ"י שיקול דעת המבקר. לראש העירייה ישנה הסמכות לדרוש מן המבקר לבקר עניין פלוני ולועדה לענייני ביקורת ישנה הסמכות להמליץ בפני המבקר בקשר לתוכנית העבודה

7 . הסמכויות לביצוע התפקיד

7.1 . בסעיף 170ב, "המצאת מסמכים ומסירת מידע", נקבע בס"ק [א] [ב] כדלקמן:

" (א) ראש העירייה וסגניו, חברי המועצה, עובדי העירייה, ראש המועצה הדתית וסגניו, חברי המועצה הדתית, עובדי המועצה הדתית, וחברים ועובדים של כל גוף עירוני מבוקר, ימציאו למבקר העירייה, על פי דרישתו, כל מסמך שברשותם אשר לדעת מבקר העירייה דרוש לצרכי הביקורת ויתנו למבקר העירייה כל מידע או הסבר שיבקש בתוך התקופה הקבועה בדרישה ובאופן הקבוע בה".

(ב) למבקר העירייה או עובד שהוא הסמיק לכך תהיה גישה, לצורך ביצוע תפקידו, לכל מאגר רגיל או ממוחשב, לכל בסיס נתונים ולכל תוכנת עיבוד נתונים אוטומטי של העירייה או של המשרתים את העירייה או של גוף עירוני מבוקר.

הוראה זו מחייבת את ראש העירייה וחברי העירייה ואת כל עובדי העירייה ואת כל עובדי הגופים העירוניים המבוקרים, להמציא למבקר העירייה (עפ"י דרישתו) את כל המסמכים והמידע שבידיהם.

7.2. סעיף 170ב ס"ק [ה] קובע :

" (ה) לצורך ביצוע תפקידו, יוזמן מבקר העירייה ויהיה רשאי להיות נוכח בכל ישיבה של מועצת העירייה או כל ועדה מועדותיה או כל ועדה מועדותיו של גוף עירוני מבוקר ; בישיבה שאינה סגורה רשאי הוא להיות נוכח אף על ידי עובד מעובדיו."

יש לשים לב כי ההוראה קובעת חובה להזמין את המבקר לישיבות, אך אין חובה על המבקר להשתתף בכל הישיבות אליהן הוא מוזמן. נוכחותו של מבקר העירייה בישיבות היא לצורך ביצוע תפקידו (ולא לצורך ביצוע תפקידי הועדה שבישיבתה הוא נוכח). ישנם הסבורים שנוכחות מבקר העירייה בישיבות היא על מנת להשגיח שפעולת הועדה תיעשה כהלכה ואם השתתף בישיבה ולא אמר דבר ולא התריע על פגמים, משמע שהדבר אושר על ידיו, הסבורים כך טועים. מטרת נוכחותו של מבקר העירייה או נציגו, בישיבות העירייה או בועדה מועדותיה, היא למטרת הביקורת. יעילות הביקורת מותנית בידיעה מעמיקה ועדכנית, ככל האפשר, של פעולות העירייה על כל ענפיה המרובים. חלק חשוב מכלל פעולות אלו - קביעת מדיניות, קבלת החלטות חשובות והקצאת משאבים - מתבצע בישיבת מליאת מועצת העיר, הנהלתה ובוועדות. מבקר העירייה ונציגיו משתתפים בישיבות אלו כדי להיות מעודכנים ולעמוד מקרוב על פעולת העירייה.

8. מינוי ועדה לענייני ביקורת ותפקידה

8.1. מינוי ועדה לענייני ביקורת - סעיף 149ג, קובע :

" (א) המועצה תבחר מבין חבריה ועדה לענייני ביקורת שתפקידה לדון בכל דו"ח של מבקר המדינה ושל נציב תלונות הציבור על הביקורת בעירייה, בכל דו"ח של משרד הפנים על העירייה ובכל דו"ח של מבקר העירייה, ולעקוב אחרי תיקון הליקויים שהעלתה הביקורת, והיא רשאית לדון בכל דו"ח ביקורת אחר על העירייה שהוגש לפי דין ; הועדה תגיש למועצה את סיכומיה והצעותיה.

(ב) מספר חברי הועדה לא יעלה על שבעה ; הרכב הועדה יהיה תואם, ככל שניתן, את ההרכב הסייעתי של המועצה ; ראש העירייה וסגניו לא יהיו חברים בועדה לענייני ביקורת.

(ג) (1) יושב ראש הועדה לענייני ביקורת יהיה מהאופוזיציה ולא יכהן כדירקטור בהנהלת גוף עירוני מבוקר ; לעניין סעיף זה יראו את יושב ראש הועדה לענייני ביקורת כשייך לאופוזיציה אם התקיימו בסיעתו, בין היתר, לפחות כל אלה :

(א) סיעתו שונה מסיעת ראש העירייה ;

(ב) לסיעתו אין ייצוג בוועדת ההנהלה ;

(ג) מסיעתו לא מונו סגנים לראש העירייה ;

(ד) סיעתו אינה קשורה בהסכם המתייחס לכהונת ראש העירייה או לניהול העירייה.

- (2) היו הסיעות כולן מיוצגות בוועדת ההנהלה או ישנה במועצה סיעה אחת בלבד, יהיה יושב ראש הוועדה לענייני ביקורת מי שהתקיימו בו לפחות כל אלה:
- (א) הוא אינו חבר בוועדת ההנהלה;
 - (ב) הוא אינו מכהן כיושב ראש ועדת הכספים או המכרזים;
 - (ג) הוא אינו מכהן כדירקטור בגוף עירוני מבוקר.

לוועדה אין סמכות להתערב בדרכי עבודתו של המבקר או בקביעת תוכניות העבודה, למעט הסמכות להמליץ על נושא לביקורת.

9. דיווח

בסעיף 170ג ס"ק [א - ו] נקבעים מועדי הגשת דו"ח הביקורת והטיפול בו. "170ג דו"ח המבקר:

- (א) המבקר יגיש לראש העירייה דוח על ממצאי הביקורת שערך; הדוח יוגש אחת לשנה, לא יאוחר מ- 1 באפריל של השנה שלאחר השנה שלגביה הוגש הדוח; בדוח יסכם המבקר את פעולותיו, יפרט את הליקויים שמצא וימליץ על תיקון הליקויים ומניעת הישנותם בעתיד; בעת הגשת הדוח לפי סעיף קטן זה, ימציא המבקר העתק ממנו לוועדה לענייני ביקורת; אין בהוראות סעיף קטן זה כדי לפגוע בהוראות סעיפים 21א ו- 21ב לחוק מבקר המדינה, התשי"ח – 1958 [נוסח משולב].
- (ב) בנוסף לאמור בסעיף קטן (א) רשאי המבקר להגיש לראש העירייה ולועדה לענייני ביקורת דו"ח על ממצאי ביקורת שערך בכל עת שייראה לו או כאשר ראש העירייה או הוועדה לענייני ביקורת דרשו ממנו לעשות כן.
- (ג) תוך שלושה חודשים מיום קבלת דו"ח המבקר יגיש ראש העירייה לוועדה לענייני ביקורת את הערותיו על הדו"ח וימציא לכל חברי המועצה העתק מהדו"ח בצירוף הערותיו.
- (ד) הוועדה לענייני ביקורת תדון בדו"ח המבקר בהערות ראש העירייה עליו ותגיש למועצה לאישור את סיכומיה והצעותיה תוך חודשיים מיום שנמסרו לה הערות ראש העירייה כאמור בסעיף קטן (ג). לא הגיש ראש העירייה את הערותיו על הדוח עד תום התקופה האמורה, תדון הוועדה בדוח המבקר ותגיש למועצה לאישור את סיכומיה והצעותיה עד תום חמישה חודשים ממועד המצאתו על ידי מבקר העירייה לוועדה. בטרם תשלים הוועדה את סיכומיה והצעותיה רשאית היא, אם ראתה צורך בכך, לזמן לדיוניה נושאי משרה של העירייה או של גוף עירוני מבוקר כדי לאפשר להם להגיב על הדו"ח.

- (ה) (1) תוך חודשיים מן היום שהגישה הועדה את סיכומיה והצעותיה תקיים המועצה דיון מיוחד בהם ובדוח המבקר ותחליט בדבר אישור הסיכומים או ההצעות כאמור.
- (ה) (2) לא הגישה הועדה את סיכומיה והצעותיה לחברי המועצה עד תום התקופה כאמור בסעיף קטן (ד) או לא המציא ראש העירייה לכל חברי המועצה העתק מהדוח בצירוף הערותיו. ימציא המבקר עותק הדוח לכל חברי המועצה והמועצה תדון בדוח ובהמלצותיו לא יאוחר משבעה חודשים ממועד הגשתו לראש העירייה.
- (ו) לא יפרסם אדם דו"ח מן האמורים בסעיף זה או חלק ממנו או תוכנו, לפני שחלף המועד שנקבע להגשתו למועצה, ולא יפרסם ממצא ביקורת של מבקר העירייה, ואולם מבקר העירייה או ראש העירייה רשאי, באישור הועדה, להתיר פרסום כאמור.

העקרון הנמצא בבסיס הוראות החוק הוא עקרון הפומביות . על ידי הנחת דו"ח הביקורת על שולחן מועצת העיר, בסוף תהליך הבדיקה וקבלת הערותיו של ראש העירייה, מובא דו"ח הביקורת לדיון פומבי.

דוח מס' 1 - עבודות עפר ובניה באזור התעסוקה

בתאריך 20 מרץ, 2019, יום רביעי י"ג אדר ב תשע"ט, הוגש לראש העיר דוח ביקורת בנושא :

הנדון : אגף ההנדסה – עבודות עפר ובניה באזור התעסוקה

מטרת הביקורת

בדיקת ההיתרים לעבודות עפר והוצאת היתרי בניה למגרשים באזור תעסוקה בעיר. ממידע שהגיע ללשכת מבקר העירייה עלה חשש כי ההיתרים המבוקשים לעבודות עפר ולבניה אינם משקפים את העבודות המבוצעות בשטח. הדבר נכון לפרוייקטים שהסתיימו ולפרוייקטים המתנהלים בימים אלה.

מסתמן שהדיווח לעירייה, באמצעות הבקשות להיתרים, אינו משקף את הנתונים לאשורם. הבקשות שהוגשו לאגף ההנדסה בעירייה, כללו מידע כוזב לכאורה, וזאת בכוונה להימנע מתשלום כל האגרות, ההיטלים והתשלומים – האמורים להשתלם לעירייה בדיון.

התייחסות מהנדס העיר

אגף ההנדסה פועל מול היזם באופן שוטף במגרשים המוזכרים בדוח, מתוך הבנה שהמידע שמוצג בבקשות להיתר הינו מידע אמין המשקף את רצונו של היזם בפועל ובהתאם לכך נבדקות הבקשות להיתר.

חשוב לציין כי חוק התכנון והבנייה מטיל את מלוא האחריות על הגשת מידע כוזב על עורך הבקשה שאף מוזהר וחותרם על כך בגוף הבקשה.

תגובת היזם, קבלן הפועל במגרשים המפורטים

בתאריך 12.3.2019 נערכה פגישה עם היזם והוצגה לו עמדת הביקורת לגבי העובדה כי הוגשו לעירייה מסמכים כוזבים.

היזם טען כי הביקורת אינה מבינה את תהליך הגשת הבקשות ועולם הבניה. לדבריו, במקרה של הגשת בקשה לעבודות עפר, במטרה לזרז את הפרוייקט מוגשת בקשה להיתר והגובה המצוין יכול שישתנה. והעמדת הבניין בסופו של יום תקבע גם את גובה המגרש וזה הגובה הסופי המצוין בתוכניות הבינוי המאושרות. ומהרגע בו אושרו תוכניות הבינוי אז השינויים המבוצעים בגובה הקרקע, כמו העמקת חפירה, כלולים בעבודות הבינוי של המבנה. לעובדה שציינה הביקורת, שבוצעו עבודות מחוץ למגרש 33, ונפגעו ערכי טבע, טען היזם כי הנחו אותו לבצע דרך אש, וההנחות מגובות במסמכים. לא הוצגו מסמכים תומכים.

1. מגרש 22

בתאריך 20.3.2018, ניתן ליזם היתר. ההיתר שניתן ליזם כלל עבודות עפר, חפירה מילוי ודיפון. בהיתר המצוין לעיל התבקשו עבודות כרייה וחציבה בכמות מוערכת של 33,199 מ"ק לפי סכום

של 1.2 ש"ח ליחידה וסה"כ שולמה אגרה בסכום של 39,838 ₪.

יש לציין כי בתוכניות שצורפו להיתר הגובה האבסולוטי לעבודות עפר הינו גובה $00 = 181.2$. הובא לידיעת הביקורת כי הקבלן מבצע במגרש עבודות עפר בניגוד להיתר שניתן לו. מיד עם קבלת המידע ביקשה הביקורת ממנהל הפיקוח על הבניה להתלוות לסיור במתחם הבניה. בעת הסיור נכחו במתחם הבניה של הקבלן שני מנהלי עבודה. אלה נשאלו לגבי המתחם ולגבי עבודות העפר המבוצעות במקום. הם התבקשו והציגו את תוכניות הביצוע לעבודות המפורטות בהיתר שקיבלו מהיזם. על פי תוכניות הביצוע שהוצגו, והעבודות המתנהלות במגרש, הגובה האבסולוטי בו פעל הקבלן וביצע עבודות עפר היה גובה $00 = 170$ (חודש יוני 2018). מנהלי העבודה השיבו לביקורת כי הם מקבלים תוכניות לביצוע, ורק לפיה הם יכולים ומבצעים את העבודה. במועד הביקור באתר מסר מנהל העבודה כי הם נמצאים בגובה $00 = 170$, תשובתם הייתה ברורה ונהירה לביקורת, הם פעלו בניגוד להיתר שהיה בתוקף באותה עת. לא מיותר לציין ולהדגיש כי בתוכנית שהוגשה לעירייה במסגרת הבקשה להיתר הוצגה טבלת מאזני עפר לפיה:

מילוי מ"ק	33,199
חפירה מ"ק	32,166
הפרש	1,033

וחשוב להדגיש כי לעומת התוכנית שהוגשה לעירייה, הנתונים שהופיעו בתוכנית הביצוע של מנהלי העבודה כפי שהיזם הנחה לבצע, טבלת מאזן עפר כאמור:

חפירה מ"ק	105,963
מילוי מ"ק	11,748

הערת הביקורת

בשלב ההתחלתי של הבדיקה כאמור עלו מס' שאלות כגון:
האם בטעות עסקינן? חובת גילוי נאות בהגשת הבקשה? חובת דיווח אמת בהגשה?
ואם לא בטעות עסקינן..... המשמעות !!!
חריגה כאמור, העמקת החפירה בחריגה של כ- 10 מ' בגובה, כיצד לא "ראינו" (אגף ההנדסה, מח' הפיקוח על הבניה), את הביצוע החורג מההיתר באופן קיצוני?
* חשוב לציין, מה שאינו מקל מחומרת המקרה, ועדיין יש לצינו, במידה והקבלן היה מגיש תוכנית אחת כוללת למבנה בו כלולות גם עבודות העפר, הרי אז הוא לא היה נדרש לתשלום האגרה בנפרד בגין עבודות העפר המבוצעות במגרש. פיצול ההיתר, מאפשר שלביות לקבלן. הפיצול מאפשר לקבלן "לעלות על הקרקע" ולבצע עבודות חפירה ודיפון טרם הוצאת היתר למבנה. שלביות שנועדה לסייע ליזמים ולקבלנים, ומקצרת את לוחות הזמנים לביצוע הפרוייקטים.

התייחסות מהנדס העיר

על פי נתונים שהועברו לביקורת בטבלה מסכמת של כלל המגרשים של היזם נמצא כי בתאריך 6.8.2018 הוצא היתר להשלמת עבודות עפר. רום עבודות העפר תוקן לגובה $00 = 170.4$. בהיתר זה הכמויות המצוינות, החפירה והעפר הן – 62,034 מ"ק. מצוין בהיתר כי סה"כ כמויות העפר שנכרו במגרש להוצאה מהמגרש 94,200 קוב. כאשר הקבלן מציין בהיתר הראשון ש - 32,166 מ"ק חוזרים למילוי. סה"כ על פי הטבלה הוצגו כמויות של – 62,034 קוב הדורשות טיפול.

השלמת מסמכים

בתאריך 12.3.2019 התקבלה במשרדי מפה מיצבית. על פי המפה והטבלאות לצידה נמצא כי נחפרו במגרש 100,630 קוב והוחזרו למילוי 177 קוב. משמע, לא נדרש מילוי במגרש.

הערת הביקורת

קריאה בטבלה המסכמת של אגף ההנדסה ומהתבוננות בנתונים עולות אי התאמות במספרים. באותה טבלה מסכמת המתבססת על המכתב שהעביר הקבלן (נספח 1), מצוין כי הקבלן מצהיר על 70,000 קוב שנכרו במגרש. וכדי להשלים את האבסורד הקבלן הגיש למח' הפיקוח על הבנייה בעירייה קבלות על טיפול ב - 80,000 קוב. ולפי המסמכים הנוספים ידוע כעת על 100,000 קוב שנכרו במגרש והושבו למילוי 177 קוב. מצופה היה כי מהעת בה כלל הגורמים יודעו באשר לביקורת המתנהלת, יוגשו כלל הנתונים, יוצגו וישולמו ההפרשים הנדרשים באגרות. נראה כי לא נמצא גורם מתכלל מצד היזם שיציג לעירייה את המצב לאשורו לצורך "יישור קו".

חישוב הפרשים

הביקורת החליטה לקבל את טבלת עודפי העפר שהוחזקו על ידי מנהל העבודה באתר לפיה: נכרו במגרש 105,963 קוב.
 $105,963 \text{ קוב} * 1.21 = 128,215 \text{ ש"ח}$.
שולם בהוצאת ההיתר מתאריך 20.3.2018 – 35,026 ש"ח.
שולם בהוצאת ההיתר מתאריך 7.8.2018 – 51,645 ש"ח (בעקבות הביקורת שנערכה והיתר חדש).
יתרה – 41,544 ש"ח = 51,645 - 35,026 - 128,215
נדרש להציג למח' הפיקוח על הבניה טיפול ב – 94,215 קוב.
(94,215 קוב = 11,748 קוב - 105,963 קוב).

2. מגרש 33

2.א. גובה עבודות העפר במגרש - בתאריך 28.1.2016 ניתן ליוזם היתר. ההיתר שניתן ליוזם כלל עבודות עפר, חפירה גידור האתר, התארגנות ותנועה. בהיתר צוין כי מבוקשות עבודות בנייה ופיתוח בלא הקמת בניין. ההיתר שניתן בשנת 2016 היה לשטח המגרש שהיה 43,908 מ"ר. האגרה שנגבתה דאז לפי סכום של 1.21 ש"ח ליחידה, חושבה לפי גודל המגרש ולא לפי כמויות העפר שנפרו. חושב ונקבע כי תשולם אגרה בסכום כולל של 53,128 ₪. הביקורת מצאה כי היוזם הגיש תוכניות לעירייה בהם צוין כי רום עבודות העפר הינם בגובה אבסולוטי של $00 = 175$.

הגיע מידע לביקורת בליווי תוכניות התומכות את המידע כי היוזם ביצע עבודות מחוץ לשטח המגרש שלו, (אדמות מינהל מקרקעי ישראל), עבודה ללא היתר שאסורה על פי דין, וכן הגבהים המצוינים בתוכנית מעידים על כך שהיוזם הגיש לעירייה תוכניות ובהם מידע לכאורה, כוזב. בהתבסס על: "תוכנית חישוב כמות עפר מעבר לגבולות ביצוע. תאריך מדידה 22/10/2017.

הוכן עבור: חב' XXXXXX בע"מ" שהקשרה יוסבר בהמשך הסעיף, מצוינים הגבהים של סביבות מגרש מס' 33, לביצוע מחוץ לגבולות המגרש, וניתן לראות כי גובה ה $00 = 171.6$. לתמוך בהשערת הביקורת הוזמן מודד בלתי תלוי שביצע מדידה במגרש. בוצעה מדידה בשתי נקודות שנבחרו על ידי הביקורת. במגרש 33 בתצורתו כיום מחולק למבנה רחבת פריקה וטעינה (אספלט) - שמהווה את החלק הנמוך ביותר במגרש, וזה רובו ככולו של המגרש ורחבת חנייה הנמצאת במגרש ומוגבהת ממשטח האספלט, חלק מיזערי של המגרש. במדידה של רחבת האספלט, מפלס תחתון, נמדד גובה $00 = 171.89$. במדידה של מפלס החנייה, מפלס עליון במגרש 33 נמדד גובה $00 = 173.11$.

2.ב. עבודות מחוץ לגבולות המגרש - חשוב לציין ולהדגיש לטובת המשך הביקורת כי על פי הוראות החוק, מקבל ההיתר רשאי לבצע עבודות עפר בגבולות הפיתוח, פרצלציה, של המגרש שלו בלבד. חל עליו איסור מוחלט לפעול מחוץ לגבולות אלה.

הביקורת בדקה את היתר הבנייה שהגיש הקבלן לביצוע הפרוייקט. על פי תוכניות אלה לדוגמה, בגבול מגרש מס' 33 עם שצ"פ 35 מופיע בינוי של קיר כובד. כמו כן קיים תכנון לדירוג עם טרסות מקיר הכובד כלפי המגרש. קירות כובד ופתרון של דירוג טרסות במגרש 33, מצויינות בתוכנית גם בגבול המגרש עם מעבר מס' 25 וכן בגבול עם שצ"פ מס' 18.

בפועל, בבחינת המצב בעת הביקורת, לא נבנו קירות כובד ואין דירוג בטרסות במגרש. הביקורת מציינת כי בהתייחס לעובדה שהיוזם לא נדרש לבניית קירות כובד שבנייתם מוערכת באלפי ₪ למ"ר בנייה של קיר, ובמקום, נבנה קיר היקפי בגובה 1 מ' לערך ועליו גדר, המפריד בין המגרש לשטחים מסביב, לדעת הביקורת הפתרון לסוגייה נמצא בתוכנית ביצוע הנמצאת בידי הביקורת שכותרתה: "'תוכנית חישוב כמות עפר מעבר לגבולות ביצוע. תאריך מדידה 2/10/2017. הוכן עבור: חב' XXXXXXXX בע"מ".

דוח שנתי 2018
דוח מס' 1 - עבודות עפר ובניה באזור התעסוקה

מסתמן כי בתוכנית הביצוע האמורה פעלה החברה מחוץ למגרש, ובשטחים בהם אסור היה לה לעבוד וביצעה עבודות עפר ללא אישור בהם חפרה כ - 7,000 קוב מסביב למגרש. על פי הערכות

שנמסרו לביקורת על ידי גורמי מקצוע ניתן להעריך שעלויות חציבה וכרייה בהיקף המגרש ומחוץ למגרש שבבעלות היזם (תוך פגיעה בערכי טבע) נמוכות בשיעורים משמעותיים מהקמת קירות כובד כפי שהיזם פירט שיבצע בתוכניות שהוגשו לעירייה.

הערת הביקורת

הכיצד !? בניית קירות כובד, בנייה מסיבית ומשמעותית בביצוע הפרוייקט מוחלפת בקיר היקפי בגובה 1 מ' לערך ועליה גדר, ללא הערה ובדיקה של הגורמים השונים באגף ההנדסה. מסתמן כי החברה פעלה מחוץ למגרש, ובשטחים בהם אסור היה לה לעבוד (תוך פגיעה בערכי טבע) וביצעה עבודות עפר ללא אישור בהם חפרה כ- 7,000 קוב מסביב למגרש, עבודה משמעותית בהיקפה ללא התייחסות גורמי המקצוע. ושוב בצורה עיקבית היזם מגיש תוכנית לעירייה שבה הפרשי גובה אבסולוטי מהביצוע "בשטח". היזם הגיש תוכניות לעירייה בהם רום עבודות העפר 00 = 175 ועל פי תוכניות והביצוע בפועל בשטח המגרש שבנייתו הסתיימה בגובה אבסולוטי 00 = 171.6. הפרשים של כ- 3 מ' בין תוכניות הגשה לבין ביצוע בפועל, במכפלות השטח של המגרש, המשמעויות הן כבודות משקל ומשליכות על כמות העפר שהוצאה מהמגרש וטופלה כמו גם על הסכומים ששולמו כאגרה לעירייה שנמוכים משמעותית מהסכומים שהיו אמורים להיכנס לקופת העירייה.

התייחסות מהנדס העיר

יש להשלים אגרות עבודות עפר	קבלות שהוגשו לפיקוח	תצהיר היזם	דלתא לפינוי מ"ק	כמויות עודפי עפ"י מילוי מ"ק	כמויות עודפי עפר חפירה מ"ק	דרכי פעולה	סטטוס היתרים	מס' תיק בניין	מס' מגרש
אגרות עבודות עפר נגבו בבקשה הני"ל על פי גודל מגרש.	50,000	192,000	49,649	13,655	63,304	רום עבודות עפר בהיתר הבנייה 175.50 0.00 של הבנין 173.50 דלתא של 2 מ' בקשה להיתר שינויים	26.01.2016 - עבודות עפר 29.03.2017 - היתר שלד בנין ללא קירוי. 15.06.2017 - היתר לחקמת המבנה	6112	33

דוח שנתי 2018
דוח מס' 1 - עבודות עפר ובניה באזור התעסוקה

על פי נתונים שהועברו לביקורת המוצגים בטבלה מסכמת של כלל המגרשים של היזם נמצא כי

בהיתר המקורי של היזם מצוין שנחפרו במגרש 63,304 קוב ונדרש למילוי 13,655 קוב.
נותר לטיפול ופינוי מהמגרש 49,649 קוב.
אגף ההנדסה ביקש וקיבל מהקבלן התייחסות והשלמת נתונים לגבי המגרש. במכתבו של היזם
לגבי המגרש האמור (**נספח 1**) צוין כי נכרו 192,000 קוב. הקבלות שהוגשו לפיקוח מתעדות טיפול
ב – 50,000 קוב.
מנהל מח' הפיקוח על הבניה ערך בדיקה וכתב שבהסתמך על הטבלה שהועברה אליו הכוללת את
ההפרשים בגבהים בהיתרי בניה, בין ההיתר לעבודות עפר לבין היתר הבניה לבניין, הוא מעריך
את ההפרש בעודפי העפר שהוצאו מהמגרש בכ – 92,360 קוב (ההפרש בכמויות כולל חפירה
מחריגה מקו מגרש).

הערת הביקורת

ההיתר לעבודות עפר למגרש ניתן בחודש ינואר 2016. האגרה שנגבתה הייתה לפי גודל המגרש ולא
לפי כמויות העפר שנכרו (מ"ק). נדרש לערוך חישוב מחדש ולגבות אגרות לפי הכמויות הנכונות של
העפר שנכרה במגרש בהפחתת הסכום שכבר נגבה מהיזם.

חישוב הפרשים

הביקורת מקבלת את הכמות עליה הצהיר הקבלן 192,000 קוב שנכרו במגרש.
 $192,000 \text{ קוב} * 1.21 = 232,320 \text{ ש"ח}$
שולם בהוצאת ההיתר מתאריך 28.1.2016 - 53,128 ש"ח. (האגרה שולמה לפי גודל מגרש).
יתרה - 179,192 ש"ח = 53,128 ש"ח - 232,320 ש"ח
נדרש להציג למח' הפיקוח על הבניה טיפול ב – 178,345 קוב.
(178,345 קוב = 13,655 קוב - 192,000 קוב).

3. מגרש 12ב

בתאריך 12/9/2016 הוצא מסמך על ידי העירייה: "פירוט כמות פסולת בניין וכמות עבודות עפר –
פינוי עודפי עפר". על פי הפירוט, תצהיר שהגיש עורך הבקשה, מצוין כי נפח העפר במגרש:
79,745 קוב לחפירה, ו – 2,026 קוב מילוי.
בהיתרים שמש' 20160317 ו – (2) 20160317 שניתנו בשנת 2016 צוין כי שטח המגרש היה
30,059 מ"ר. האגרה שנגבתה דאז לפי סכום של 1.21 ש"ח ליחידה חושבה על פי גודל המגרש (ולא
על פי כמות העפר שנכרה במגרש) ונקבע כי תשולם אגרה בסכום כולל של 36,371 ש"ח.
בידי הביקורת נמצאת "תוכנית חישוב כמות עבודות עפר" למגרש 12ב. תאריך המדידה המצוין
ע"ג התוכנית 31.10.2017. על פי הנתונים המצוינים: חפירה 124,409 קוב, מילוי 1,298 קוב.

הביקורת ציינה כי כמויות העפר שפוננו מהמגרש אינם תואמות את הצהרת מגיש הבקשה. שוב, דיווחים כוזבים לכאורה לגבי כמויות העפר שנחפרו והוצאו מהמגרש. המשמעויות הן כבדות משקל ומשליכות על הטיפול בכל העפר שהוצא מהמגרש כמו גם על הסכומים ששולמו כאגרה לעירייה שנמוכים משמעויות מהסכומים שהיו אמורים להיכנס לקופת העירייה.

התייחסות מהנדס העיר

על פי נתונים שהועברו לביקורת המוצגים בטבלה מסכמת של כלל המגרשים של היזם נמצא כי בהיתר המקורי של היזם מצוין כי נחפרו במגרש 79,745 קוב לחפירה, ו נדרש למילוי - 2,026 קוב נותר ולטיפול/פינוי מהמגרש 77,719 קוב. אגף ההנדסה ביקש מהקבלן התייחסות והשלמת נתונים לגבי המגרש. היזם הצהיר במכתבו על כמות מתוקנת בסך של – 115,548 קוב (נספח 1), וכן דווח כי נמצאו קבלות במח' הפיקוח על הבניה על טיפול בכמות של – 82,000 קוב.

הערת הביקורת

הביקורת שבה ומציינת כי בידי הביקורת נמצאת "תוכנית חישוב כמות עבודות עפר" למגרש 12.ב. לפיה במגרש הייתה חפירה של 124,409 קוב, מילוי 1,298 קוב. ההיתר לעבודות עפר למגרש ניתן בחודש ינואר 2016 והאגרה שנגבתה הייתה לפי גודל המגרש ולא לפי כמות העפר שנכרה במגרש (מ"ק). נדרש לערוך חישוב מחדש ולגבות אגרות לפי הכמויות הנכונות בהפחתת הסכום שנגבה מהיזם.

חישוב הפרשים

הביקורת מקבלת את הנתון עליו הצהיר היזם במכתבו לפיו נכרו במגרש 115,548 קוב. $115,548 \text{ קוב} * 1.21 = 139,813 \text{ ₪}$. שולם בהוצאת ההיתר מתאריך 16.9.2016 – 36,371 ₪. (האגרה שולמה לפי גודל מגרש). **יתרה - 103,442 ₪ = 36,371 ₪ - 139,813 ₪**. נדרש להציג למח' הפיקוח על הבניה טיפול ב – 113,522 קוב. $113,522 \text{ קוב} = 2,026 \text{ קוב} - 115,548 \text{ קוב}$.

בתאריך 15.6.2014 ניתן ליזם היתר. ההיתר שניתן ליזם כלל עבודות עפר חפירה ומילוי, גידור, התארגנות ותנועה באתר. בהיתר צוין כי מבוקשות עבודות בנייה ופיתוח בלא הקמת בניין. ההיתר שניתן בשנת 2014 היה לשטח המגרש שנקבע 51,137 מ"ר. האגרה שנגבתה דאז לפי סכום של 1.21 ש"ח ליחידה חושבה ונקבע כי תשולם אגרה בסכום כולל של 61,875 ₪. הביקורת מצאה כי היזם הגיש תוכניות לעירייה בהם צוין כי רום עבודות העפר הינם בגובה אבסולוטי של 00 = 195. מגרש 5 בתצורתו כיום מחולק באופן שמבנה 1,2 נמצאים במפלס אחד ומבנה 3,4 נמצאים במפלס נמוך יותר. לכל אחד מהמבנים רחבת פריקה וטעינה (משטח סלול באספלט).

הביקורת ביצעה מדידה במגרש מס' 5 באזור התעסוקה. במדידה של רחבת האספלט, מול מבנה 1,2, נמדד גובה 00 = 193.78. במדידה של רחבת האספלט, מול מבנה 3,4, נמדד גובה 00 = 192.08. יש לציין כי הגובה של המצעים וגובה האספלט הוא של כ- 50 ס"מ. הביקורת מציינת כי היזם הגיש תוכניות ובהם מידע כוזב לכאורה לפיהן הגובה לעבודות עפר 00 = 195. על פי הנתונים המוצגים יש הפרשים שנעים בין 1.2 מ' לבין 2.9 מ' בין הגובה שציין הקבלן בתוכניות שהוגשו לעירייה לבין הביצוע בפועל. המשמעויות של הפרשי כמצוין במכפלות השטח של המגרש הן כבדות משקל ומשליכות על כמות העפר שהוצאה מהמגרש כמו גם על הסכומים ששולמו כאגרה לעירייה שנמוכים משמעותית מזו שהייתה צריכה להיכנס לקופת העירייה.

יש להשלים אגרות עבודות עפר	אגרות עבודות עפר נגבו בבקשה הני"ל על פי גודל מגרש.
קבלות שהוגשו לפיקוח	יבדק על ידי מנהל מח' פיקוח על הבניה
תצהיר היזם	140,000
דלתא לפינוי מ"ק	140,000
כמויות עודפי עפ"י מילוי מ"ק	42,000
כמויות עודפי עפר חפירה מ"ק	182,000
דרכי פעולה	"נמצאת במערכת בקשה להיתר שינויים למבנה. יש לדרוש מהיזם תכנית עבודות עפר עם חישוב מדוייק של עודפי עפר לפינוי (אין התאמה בין תכנית עבודות עפר לחפירה בפועל 1.50). לאחר קבלת התכנית יש לחשב את אגרת עבודות עפר."
סטטוס היתרים	"15.06.2014 - היתר לעבודות עפר 07.08.2014 - היתר לכלונסאות 19.1.2015 היתר להקמת מבנה 29.3.2017 - תכנית שינויים להיתר(הורדת מפלס בניינים 3,4 ב 1.50)"
מס' תיק בניין	5858
מס' מגרש	5

נכתב בטבלה שערך אגף ההנדסה כי: "... נמצאת במערכת בקשה להיתר שינויים למבנה. יש לדרוש מהיזם תכנית עבודות עפר עם חישוב מדוייק של עודפי עפר לפינוי (אין התאמה בין תכנית עבודות עפר לחפירה בפועל 1.50). לאחר קבלת התכנית יש לחשב את אגרת עבודות עפר.....".

מנהל מח' הפיקוח על הבניה ערך בדיקה וכתב שבהסתמך על הטבלה שהועברה אליו הכוללת את ההפרשים בגבהים בהיתרי בניה, בין ההיתר לעבודות העפר לבין היתר הבניה לבניין, הוא העריך את ההפרש בעודפי העפר שהוצאו מהמגרש בכ – 76,705 קוב.

הערת הביקורת

בפגישה שהתקיימה עם היזם הוצגה השאלה לפיה יש בידי הביקורת נתונים לפיהם נכרו במגרש כ – 300,000 קוב. היזם לא קיבל את הנתון. הביקורת פועלת לאשש ולתמוך את הנתונים ותודיע

דוח שנתי 2018
דוח מס' 1 - עבודות עפר ובניה באזור התעסוקה

על כך בהמשך. לפיכך, תקבל לעת עתה את הכמויות שהוצהרו על ידי היזם.
ההיתר לעבודות עפר למגרש ניתן בשנת 2014 והאגרה שנגבתה הייתה לפי גודל המגרש ולא לפי

כמות העפר שנכרה במגרש (מ"ק).
נדרש לערוך חישוב מחדש ולגבות אגרות לפי הכמויות הנכונות בהפחתת הסכום שנגבה מהיזום.

חישוב הפרשים

הביקורת מקבלת בהסתייגות (עד להוכחת כמות משוערת של 300 אלף קוב) את הכמות עליה הצהיר הקבלן 182,000 קוב שנכרו במגרש.
 $182,000 \text{ קוב} * 1.21 = 220,220 \text{ ₪}$.
שולם בהוצאת ההיתר מתאריך 15.6.2014 - 61,876 ₪. (האגרה שולמה לפי גודל מגרש).
יתרה - 158,344 ₪ = 61,876 ₪ - 220,220 ₪
נדרש להציג למח' הפיקוח על הבניה טיפול ב - 140,000 קוב.
(140,000 קוב = 42,000 קוב - 182,000 קוב).

במהלך הביקורת הוחלט על ידי המבקר כי הבדיקה תורחב לכלל המגרשים של היזום ויושלמו הנתונים שנבדקו כמפורט לעיל ועל פי הפירוט שנעשה לעיל.

5. מגרש 61

על פי הטבלה המרכזת של אגף ההנדסה נמצא כי בתאריך 9.8.2017 הוצא היתר לעבודות עפר. בהיתר מצוין עבודות בניה ופיתוח בלא הקמת בניין כאשר מצוין ששטח המגרש הוא 13,917 מ"ר ושולמה אגרה לפי גודל המגרש ולא לפי כמות העפר שנכרה במגרש. בתוכניות שהוגשו צוין כי רום עבודות העפר 00 = 1.61. כמו כן, צוין כי כמויות העפר בחפירה 38,907 קוב. בתאריך 26.9.17 הוצא היתר לכלונסאות ודיפון. בתוכניות צוין כי רום עבודות עפר הינו 00 = 1.59.7. בתאריך 28.3.2018 הוצא היתר למבנה ובו מצוין כי הגובה 00 = 1.59.7. על פי הנתונים ובדיקת ההנדסה נמצא הקבלן חפר גובה נוסף וירד כ - 1.3 מ' נוספים על פני המגרש. לאחר ההשלמות שביקש אגף ההנדסה הצהיר היזום כי כמויות העפר במגרש הסתכמו ב - 84,685 קוב.

הערת הביקורת

ההיתר לעבודות עפר למגרש ניתן בשנת 2017 והאגרה שנגבתה הייתה לפי גודל המגרש ולא לפי כמות העפר שנכרה במגרש (מ"ק). נדרש לערוך חישוב מחדש ולגבות אגרות לפי הכמויות הנכונות בהפחתת הסכום שנגבה מהיזום.

דוח שנתי 2018
דוח מס' 1 - עבודות עפר ובניה באזור התעסוקה

חישוב הפרשים

הביקורת מקבלת את הנתון עליו הצהיר היזום לפיו נכרו במגרש 84,685 קוב.
 $84,685 \text{ קוב} * 1.21 = 102,468 \text{ ₪}$.

שולם בהוצאת ההיתר מתאריך 15.8.2017 – 13,332 ₪. (האגרה שולמה לפי גודל מגרש).
יתרה - 89,136 ₪ = 13,332 ₪ - 102,468 ₪
נדרש להציג למח' הפיקוח על הבניה טיפול ב - 84,685 קוב.

6. מגרש 63א

על פי הטבלה המרכזת של אגף ההנדסה נמצא כי בתאריך 3.6.2018 הוצא היתר חפירה ובו צוין כי ההיתר הוא לעבודות עפר. צוין בו כי כמות העפר הינה 15,670 מ"ק. בתאריך 27.8.2018 הוצא היתר להעמקת חפירה עד המפלס הסופי של הקרקע לרבות הוצאת עפר מהמגרש ודיפון. צוין בהיתר כי הכמות העפר הינה 67,896 מ"ק.
בשלב הראשון רום עבודות עפר גובה 00 = 171.5 ואז תוקן רום עבודות העפר לגובה 00 = 165.8. היזם דיווח על עודפי חפירה בכמות כוללת של 83,000 קוב ועל כך גם הצהיר.

הערת הביקורת

ברצוני לציין את ההערה שנכנסה לטבלת הריכוז: "לוודא בהוצאת היתר בנייה למבנה כי גובה קו קרקע מתוכנן תואם", יישום/תיקון של הליקוי שהעלתה הביקורת.
הביקורת מציינת כי ההיתר להעמקת עומק החפירה הוא תוצאה ישירה של הביקורת - תגובה של מח' הפיקוח על הבניה בזמן אמת ובדיקת המגרשים של היזם שנמצאו בעבודות עפר באותה עת.

חישוב הפרשים

הביקורת מקבלת את הנתון עליו הצהיר היזם לפיו נכרו במגרש 83,000 קוב.
83,000 קוב * 1.21 = 100,430 ₪.

שולם בהוצאת ההיתר מתאריך 4.6.2018 – 16,045 ₪.

שולם בהוצאת ההיתר מתאריך 2.9.2018 – 61,389 ₪.

יתרה - 22,996 ₪ = 61,389 ₪ - 16,045 ₪ - 100,430 ₪
נדרש להציג למח' הפיקוח על הבניה טיפול ב - 83,000 קוב.

דוח שנתי 2018
דוח מס' 1 - עבודות עפר ובניה באזור התעסוקה

7. מגרש 63ב

על פי הטבלה המרכזת של אגף ההנדסה נמצא כי בתאריך 8.5.2018 הוצא היתר לעבודות עפר ודיפון ובו צוין כי כמות העפר היא 6,171 מ"ק. בתאריך 22.10.2018 הוצא היתר להעמקת

החפירה. צוין בהיתר "העמקת החפירה עד המפלס הסופי של הקרקע לרבות הוצאת עפר מהמגרש. בהיתר צוין כי כמות העפר הנוספת הינה 19,706 מ"ק. שולמו האגרות בגין התוספות. היזם תיקן ורום עבודות העפר השתנה ותוקן מגובה 00 = 166.2 לגובה 00 = 163.2.

הערת הביקורת

הביקורת מציינת כי ההיתר להעמקת עומק החפירה הוא תוצאה ישירה של הביקורת - תגובה של מח' הפיקוח על הבניה בזמן אמת ובדיקת המגרשים של היזם שנמצאו בעבודות עפר באותה עת.

חישוב הפרשים

הביקורת מקבלת את הנתון לפיו נכרו במגרש 25,877 קוב.
25,877 קוב * 1.21 = 31,311 ₪.
שולם בהוצאת ההיתר מתאריך 13.5.2018 – 5,297 ₪.
שולם בהוצאת ההיתר מתאריך 25.10.2018 – 23,647 ₪.
יתרה - 2,367 ₪ = 23,647 ₪ - 5,297 ₪ - 31,311 ₪
נדרש להציג למח' הפיקוח על הבניה טיפול ב - 25,877 קוב.

8. מגרש 64

על פי הטבלה המרכזת של אגף ההנדסה נמצא כי בתאריך 3.6.2018 הוצא היתר לעבודות עפר. בהיתר צוינה בקשה לעבודות עפר – יישור מגרש ללא הוצאת עפר. בהיתר נכתב כי ניתן עבודות כרייה וחציבה בכמות של 15,670 מ"ק ושולמה אגרה בהתאם. בתאריך 27.8.2018 הוצא היתר "העמקת חפירה עד המפלס הסופי של הקרקע לרבות הוצאת עפר מהמגרש ודיפון". בהיתר צוין כי כמות העפר תהיה 79,746 מ"ק. עבודות להעמקת החפירה ורום עבודות העפר שצוין בגבהים 00 = 157.2 ו - 165.8. היזם דיווח על עודפי חפירה בכמות של 94,850 קוב.

הערת הביקורת

הביקורת מציינת כי ההיתר להעמקת עומק החפירה הוא תוצאה ישירה של הביקורת - תגובה של מח' הפיקוח על הבניה בזמן אמת ובדיקת המגרשים של היזם שנמצאו בעבודות עפר.

דוח שנתי 2018
דוח מס' 1 - עבודות עפר ובניה באזור התעסוקה

חישוב הפרשים

הביקורת מקבלת את הנתון לפיו נכרו במגרש 94,850 קוב.
94,850 קוב * 1.21 = 114,768 ₪.
שולם בהוצאת ההיתר מתאריך 3.6.2018 – 14,424 ₪.

שולם בהוצאת ההיתר מתאריך 2.9.2018 – 72,741 ₪.
יתרה - 27,603 ₪ = 72,741 ₪ - 14,424 ₪ - 114,768 ₪
נדרש להציג למח' הפיקוח על הבניה טיפול ב - 94,850 קוב.

9. מגרש 62

על פי הטבלה המרכזת של אגף ההנדסה נמצא כי בתאריך 25.4.2018 הוצא היתר לעבודות עפר ודיפון ובו צוין כי רום עבודות עפר גובה $00 = 163.7$ בהיתר צוין כי נחפרו 15,104 קוב ונדרש מילוי של 15,670 קוב.
בתאריך 20.8.2018 הוצא היתר להעמקת החפירה ורום עבודות העפר תוקן לגובה $00 = 162.2$.
היזם דיווח על חפירה של כמות נוספת - 9,340 קוב.
צוין בהיתר כי סה"כ עבודות עפר- חפירה במגרש 24,444 מ"ק.

הערת הביקורת

הביקורת מציינת כי ההיתר להעמקת עומק החפירה הוא תוצאה ישירה של הביקורת - תגובה של מח' הפיקוח על הבניה בזמן אמת ובדיקת המגרשים של היזם שנמצאו בעבודות עפר באותה עת.

חישוב הפרשים

הביקורת מקבלת את הנתון לפיו נכרו במגרש 24,444 קוב.
24,444 קוב * 1.21 = 29,577 ₪.
שולם בהוצאת ההיתר מתאריך 25.4.2018 – 13,415 ₪.
שולם בהוצאת ההיתר מתאריך 21.8.2018 – 5,292 ₪.
יתרה - 10,870 ₪ = 5,292 ₪ - 13,415 ₪ - 29,577 ₪
נדרש להציג למח' הפיקוח על הבניה טיפול ב - 24,444 קוב.

דוח שנתי 2018
דוח מס' 1 - עבודות עפר ובניה באזור התעסוקה

10. התייחסות מהנדס העיר לכלל הממצאים שעלו בדו"ח הביקורת

א. כפי שציינת בטיטת הדוח, במהלך בדיקת המבקר ולאחר הצגת הנתונים לאגף הנדסה, בדק האגף את הממצאים ונמצא כי אכן קיימת אי התאמה בין היתר החפירה לבין עומק החפירה שבוצעה בפועל.

ב. יחד עם זאת העלתה הבדיקה כי מפלסי הקומה התחתונה בהיתר שניתן בשלב ב' הבנייה תואמים למפלס החפירה שבוצע בפועל. (מבלי לציין בבקשה להיתר המבנה, כי החפירה הועמקה ביחס להיתר החפירה שניתן בשלב א').

ג. לאור הממצאים זימן האגף את מנכ"ל החברה ובנפרד את בעל החברה.

ד. ממצאי הבדיקה של ההנדסה הוצגו למנכ"ל החברה והובהר לו כי עליו להגיש בקשות להיתר חפירה המשלימות את ההפרש שבין היתר החפירה שניתן בשלב א' לבין הביצוע בפועל ובהתאמה להיתר הבנייה של המבנה ולמפלס הריצפה בקומה התחתונה.

ה. להלן, טבלה המפרטת את ההיתרים שהוגשו וסטטוס מצבם: הטבלה נשלחה במייל נפרד.

ו. כמו כן, הוצג המקרה לבעל החברה ונאמר לו ע"י מהנדס העיר כי מקרים שכאלה אינם מקובלים ויוצרים אי אמון בין אגף ההנדסה לבין החברה וכן מעלים שאלות לגבי אמינות עורך הבקשה צוות התכנון וכל העוסקים מטעם החברה בנושא.

ז. לאור הממצאים הפיק אגף ההנדסה לקחים במטרה למנוע ולהימנע ממקרים דומים בעתיד.

ח. כל זאת מתוך ראייה לקידום הבנייה כפי שצינת בדוח, מתן אפשרות בידי היזם לקדם את הפרויקט בלוחות זמניים קצרים ולהמשיך ולאפשר הנפקת היתר חפירה בנפרד מהיתר הבנייה.

ח. להלן הלקחים שהופקו:

- תכנית החפירה תוגש כשברקע מופיע המבנה בקו מרוסק עם ציון הערה כי המבנה לא כלול בהיתר זה, עובדה שתאפשר לבודקת ההיתר לבחון התאמה בין עומק החפירה המבוקש לריצפה התחתונה במבנה העתידי.
- בבדיקת הבקשה להיתר למבנה, ייבדק פעם נוספת ממפלס תחתון במבנה ביחס להיתר החפירה שניתן בשלב א'.
- על מנת ליצר חפיפה ומעקב צמוד במגרשים שנמצאים בהליכי בנייה ועל מנת שמחלקת הפיקוח תדע מתי לדרוש תכנית מדידה as made לעומק החפירה ימסרו היתר הבנייה לקבלן באמצעות המפקח לאחר שהתקבלו מהקבלן כל המסמכים הנדרשים על פי חוק, כולל מדידת as made של עומק החפירה.
- ירוענן הנוהל מול מחלקת הפיקוח כי יש לקבל ממנהל העבודה תכנית as made של עומק החפירה שבוצע בפועל, טרם תחילת עבודות הבנייה.
- חשוב לציין שבמגרשים גדולים, לעיתים הקבלן ממשיך בחפירה בחלק אחד של המגרש ובחלקו האחר מבקש להתחיל עבודות להקמת המבנה, במקרה שכזה יציג

דוח שנתי 2018

דוח מס' 1 - עבודות עפר ובניה באזור התעסוקה

הקבלן תכנית as made של עומק החפירה באזור בו הוא מבקש להתחיל את הקמת הבניין.

- בפרויקטים נדרשת לעיתים הגשת בקשה להיתר לתכנית שינויים להתאמות בין ביצוע בפועל כתוצאה משינויים שנדרשו במהלך הביצוע. שינויים אלו כוללים

שינויים במבנה ובפיתוח. (התאמות אלו נדרשות לצורך הנפקת תעודת גמר). בהתאם לשיקול דעת מח' הפיקוח, מונפקת תעודת גמר למבנה ובכפוף לערבות בנקאית והתחייבות משפטית להשלמת עבודות נוספות כגון: פיתוח, התאמת קירות תומכים וכו'.

- חלק מלקחים אלו מיישומים בפועל מזה כמה חודשים מיד לאחר הבדיקה שנעשתה באגף ההנדסה לאור פנייתך.
- לניהול ומעקב אחר כל הפעולות שפורטו לעייל ופעולות נוספות במהלך הקמת מבנים חדשים בעיר ולאור היקפי הבנייה הגדולים, הגדלים מיום ליום, להבנתנו נדרש עובד/ת נוספת במחלקת הפיקוח (לא מפקח) לתפקיד תיאום בקרה ומעקב שיסייע בידי המחלקה לביצוע פעולות אלו. בעניין זה נעשתה פניה לתקן נוסף לשנת 2019.

מסקנות

11. מח' הפיקוח על הבניה, והמפקח באזור התעסוקה בעיר כשלו בתפקידם.
12. כשל כאמור איפשר ליזם לעבוד – לחפור ולחצוב, מחוץ לגבולות המגרש בניגוד להיתר תוך פגיעה בערכי טבע. כשל כאמור איפשר ליזם לבצע עבודות חפירה בניגוד להיתר שהיה בידו כשהוא חופר 10 מ' עמוק מהעומק שאושר לו בהיתר. שתי פעולות שהיו אמורות להתגלות/להימצא ולהיעצר על ידי מח' הפיקוח על הבניה.
13. העירייה, אגף ההנדסה אינו מחזיק בידו כלי הרתעתי, סנקציה כנגד הפרות וחריגות משמעותיות. היזם מבצע עבודות עפר במגרש וחופר 10 מ' יותר מהמותר לו ע"פ היתר, והביקורת היא הראשונה מגורמי העירייה שיודעת על כך. כמו גם שעומד מגרש 33 לאחר בניה, עם סטיות מהותיות כבר בשלב הפיתוח, ומלבד העובדה שהיזם ישלם אגרות על החריגות שעליהם לא דיווח ונתפס בקלקלתו, אין סנקציה או טיפול בנושא שיבהיר את חומרת התנהלותו.
14. הבקורת של אגף ההנדסה על התהליכים המצוינים והמוצגים בדו"ח לוקים בחסר.
15. חוסר השליטה והליקויים שבהתנהלות אגף ההנדסה גרם לאובדן הכנסה זמני (בהנחה שכלל הכספים ייגבו). הסכומים בהערכה זהירה ושמרנית מסתכמים בכ – 700,000 ₪ שיש לגבות לקופת העירייה.
16. מסתמן שהתנהלות היזם לעניין הגשת התוכניות שצוינו בדוח היא קוסיסטנטית והתוכניות המוגשות לעירייה מוצג בהן מידע כוזב לכאורה.

דוח שנתי 2018
דוח מס' 1 - עבודות עפר ובניה באזור התעסוקה

17. מן המוסכמות הם כי בקשות להיתרים והתוכניות המצורפות, אמורות לשקף נכונה את העבודה המבוקשת. אומר שהמבקש מצהיר על נכונות הבקשה והנתונים המצורפים. עולה שבפרוייקטים של היזם שצוינו בדוח הוגשו תוכניות כוזבות לכאורה. המידע בהם לא נכון בלשון המעטה, וכתוצאה מהמידע שהועבר הופחתו הסכומים ששולמו לקופת העירייה, כמו גם שהנתונים לגבי פסולת הבניה במגרשים, עודפי העפר, היו כוזבים לכאורה, המידע על

ניהול עודפי עפר הוא כוזב לכאורה ולא מתאים לכמויות העפר ש"יצאו" מהמגרשים ודווח לעירייה על הטיפול בהם.

המלצות

- 18 . מומלץ ליישם את הבקורות שציין מהנדס העיר בהתייחסותו בסעיף 10 לעיל. המלצת הביקורת היא לאשרם כחלק מתהליך עבודה מחייב.
- 19 . מנכ"ל העירייה יזמן את מנהל מח' הפיקוח על הבניה וינזוף בו. יבהיר לו את חומרת הממצאים ואחריותו כמנהל המח' על הליקויים בהתנהלות המפקח במחלקתו.
- 20 . מנכ"ל העירייה ינזוף במפקח האחראי על אזור התעסוקה, ג.א. תירשם נזיפה והערה בתיקו האישי.
- 21 . מנכ"ל העירייה יזמן את היזם ונציגיו ויבהיר להם את חומרת התנהלותם.
- 22 . אגף ההנדסה יפעל וידווח לגופים הרלוונטים כנדרש על העבודה שבוצעה על ידי היזם מחוץ לגבולות מגרש 33.
- 23 . אגף ההנדסה יעביר את החיובים הנדרשים ליזם לתשלום ההפרשים באגרות כפי שמצוין בדו"ח הביקורת.

דוח שנתי 2018
דוח מס' 1 - עבודות עפר ובניה באזור התעסוקה

נספח 1

מירב שלום רב,

הנדון: עדכון למסמך כמויות עבודות עפר – מגרשי

נתבקשנו על ידכם לחשב את ההפרש במטרים מעוקבים (מ"ק – נפח) בין מפלס הקרקע הטבעית כפי שהיתה בתחילת הקמת פרוייקט לבין המפלס הסופי של השתית שעליה הונח המפלס האדריכלי הסופי (חומרי הגמר: אספלט, רצפת בטון, אבן שפה, אבן משתלבת).

מצ"ב חישוב ע"ג מפות בצרוף הנתון.

מס' מגרש	כמות הפרש	מצב הפרוייקט
5	140,000 מ"ק	הסתיים
33	192,000 מ"ק	הסתיים
62	15,920 מ"ק	הסתיים
61	84,685 מ"ק	הסתיים
22	70,000 מ"ק	הסתיים
12 ב'	115,548 מ"ק	הסתיים
63 א'	0 מ"ק	טרם הסתיים
64	0 מ"ק	טרם הסתיים

דוח שנתי 2018
 דוח מס' 2 - מוכנות בשעת חירום

דוח מס' 2 - מוכנות בשעת חירום

(הביקורת נערכה על ידי צוות ביקורת בליווי ועל פי הנחיות מבקר העירייה).

הנדון : דו"ח בנושא מוכנות בשעת חירום

מטרת הביקורת

- לבדוק מדגמית את הנגישות של המקלטים בבתי הספר ברחבי העיר מודיעין מכבים-רעות.
הביקורת לא בדקה :
- א . צפיפות בשעת חירום – היחס בין מספר התלמידים שהמקלט אמור לאכלס בשעת חירום לשטח המקלט.
- ב . תקניות צבע השילוט בהתאם להוראות מכון התקנים.
- ג . קיום היתר-שימוש במקלטים המשמשים למטרות נוספות, כיתת לימוד למשל.

רקע

- 1 . בעיר מודיעין מכבים-רעות קיימים 43 בתי ספר, מתוכם 29 בתי ספר יסודיים ו-12 בתי ספר על יסודיים. בבתי הספר בעיר לומדים סה"כ כ-22,500 תלמידים.
- 2 . העירייה היא הגורם המשמעותי בהיערכות בתי הספר למצבי חירום והינה גורם מרכזי במתן פתרונות, גם בהיבטי הנגישות, למקלטים אלו. העירייה היא הגוף השלטוני המקיים קשר ישיר וקבוע עם האוכלוסייה שבתחומה ואחראי לספק לה את השירותים החיוניים מחד ומהווה את הגורם המקשר לגופי ההצלה ולהנחיות הלאומיות מאידך.
- 3 . להלן ההנחיות הרלוונטיות בנושא :
 - א . חוק ההתגוננות האזרחית (סעיף 12 (ב), התשי"א-1951), קובע "כי על רשות מקומית מוטלת החובה להתקין מקלטים ציבוריים במספר, במקום ובזמן שייקבעו על ידי רשות מוסמכת של פיקוד העורף ולהחזיקם במצב המאפשר את השימוש בהם בעת הצורך".
 - ב . חוק ההתגוננות האזרחית (תשי"א 1951), יחד עם הנחיות פיקוד העורף, מהווים את התשתית הנורמטיבית המשמעותית לתחזוקת מקלטים ציבוריים בכלל ובמוסדות החינוך בפרט. חוקים ותקנות אלו מגדירים מבנה המקלטים, תכולתם, אופן תחזוקתם והאמצעים הנדרשים על-מנת להבטיח גם את נגישותם.
- 4 . במסגרת הביקורת נבדקו מקלטים בעשרה בתי ספר בעיר – חמישה בתי ספר יסודיים, שלושה בתי ספר על-יסודיים ושני בתי ספר לחינוך מיוחד. סך-הכל נבדקו כארבעים וחמישה מקלטים.
- 5 . הביקורת נערכה על ידי צוות ביקורת חיצוני בליווי מבקר העירייה במהלך חודש יוני 2018.

תשתית נורמטיבית

6 . התשתית הנורמטיבית לתחזוקת מקלטים כוללת :

א . חוק ההתגוננות האזרחית, תשי"א 1951 .

ב . הנחיות פיקוד העורף .

ג . חוזרי מנכ"ל משרד החינוך

בתי הספר שנבדקו

7 . בתי הספר שנבדקו במסגרת מדגם הביקורת :

שם ביה"ס	כתובת	שכונה	טלפון	בית ספר
אופק	גינת דותן 11	הנחלים	08-9750408, 08-9700436	יסודי
עידנים	תלתן 2	הפרחים	08-9721008	יסודי
קשת	חטיבת הצנחנים 1	המגינים	08-9717613, 9717612	יסודי
רמון	רא"ל חיים ברלב 45	המגינים	08-9715045	יסודי
רעים	ראובן 6	השבטים	08-9263132, 9262723	יסודי
אולפנת אורות מודיעין	נחל צלמון 21	השבטים	08-9702312	על יסודי
יחד	עמק בית שאן 60	הנביאים	08-9719322, 9262302	על יסודי
עירוני ה' ע"ש יצחק נבון	אבני החושן 57	אבני חן	08-8592451	על יסודי
גוונים	ישעיהו הנביא 25	הנביאים	08-6225623/4	חינוך מיוחד
פסיפס בית אקשטיין -	עמק חרוד 21	הכרמים	08-9988944	חינוך מיוחד

גבולות הביקורת – פירוט

8 . להלן מוקדי הביקורת והרכיבים בכל מוקד :

פירוט	רכיבים נבדקים	מוקד	
קיום שילוט ברור שמאפשר התמצאות	שילוט מוביל למקלט	סביבה חיצונית	
שלמות מעברי גישה (מדרגות)	דרכי גישה		
כניסה ויציאה חופשיים מהמקלט			
סימוני כניסות ויציאות.	סימון המקלט		
סימוני פתחים וחלונות.			
שלמות קירות המקלט	פנים המקלט	סביבה פנימית	
שלמות הרצפה			
סיוד וצבע			
שילוט וסימון פנים המקלט, פתחי מילוט ויציאה (צבע ושלטים פולטי-אור)			
ניקיון המקלט			
תקינות דלתות ההדף			מסגרות
תקינות חלונות ההדף			
תקינות צינורות האוורור			
תקינות סולמות החירום			
תקינות מעקות			
בור ניקוז	מערכות אינסטלציה ותברואה		
תקינות השירותים			
תקינות המקלחות			
כיורים תקינים			
תקינות צינורות המים			
חיבור לתשתית חשמל	מערכות חשמל ותקשורת		
תאורה			
לוח חשמל תקין			
שקע לטלפון			
קיום גומיות תקינות בחלונות ובדלתות	אטימות לאב"ך		
קיום גומיות תקינות בצינורות האוורור			
קיום מערכת אוורור וסינון			
מכלי מים מחוזקים לקיר וברז וצינור גמיש	ציוד נלווה למקלט		
מטפים לכיבוי אש			
קיום ערכת עזרה ראשונה			

דוח שנתי 2018
דוח מס' 2 - מוכנות בשעת חירום

ממצאים

פרק א' : סביבה חיצונית

רכיב א' - שילוט מוביל למקלט

- 9 . השילוט המוביל למקלט נועד לאפשר התמצאות ואיתור מהיר של המקלט ככל הניתן.
- 10 . על פי הוראות פיקוד העורף לתחזוקת מקלטים ולשימוש דו תכליתי במקלטים (יוני 2014) :
- א . יש לוודא הימצאות שלטי הכוונה ברדיוס של 15 מטרים מהמקלט.
- ב . כמו כן, יש לוודא הימצאות שילוט בכניסה וביציאה מהמקלט.

ממצאים

- 11 . בבתי ספר אורות מודיעין, פסיפס, עידנים, עירוני ה' וקשת נמצאו מקלטים ללא שילוט מספק מוביל למקלט.
- 12 . נמצא שילוט בכל המקלטים המצויין בפירוש שמדובר ב"מרחב מוגן" או מקלט.
- 13 . בבית ספר פסיפס נמצא באחד המקלטים שילוט על הדלת בלבד.

מסקנות

- 14 . שילוט מספק וראוי למקלט בשעת חירום הינו משמעותי, מקטין את הבהלה והבלבול של התלמידים במרוצתם למרחב המוגן ועשוי לצמצם נפגעי מנוסת-בהלה.

המלצות

- 15 . להסדיר שילוט אל המרחב המוגן גם במרחבים בסביבת המקלט ובמסדרונות המובילים אליו.
- 16 . לקיים מעקב על איכות השילוט ולתקן בהקדם שילוט שאינו זוהר, מחוק או בלוי.

התייחסות מנהלת אגף מבני ציבור

בבניה חדשה פועלים לפי הוראות הג"א ובטיחות ובתום הבניה ניתן אישור הן ע"י הג"א, כיבוי אש ויועץ בטיחות – נושא ההכוונה אל המקלטים יבדק אל מול 3 הגורמים הללו. רכיב ב' - גישה למקלטים.

- 17 . על פי הוראות פיקוד העורף לתחזוקת מקלטים ולשימוש דו תכליתי במקלטים (יוני 2014) :
- א . יש לוודא הכניסות למקלט תקינות וחופשיות.
- ב . יש לוודא כי פתחי יציאת החירום פנויים וחופשיים ממכשולים
- ג . יש לתלות שלט ליד הכניסה למקלט ולרשום בו את פרטי בעל המפתח (שם, כתובת וטלפון ליצירת קשר).
- ד . במקלט דו-תכליתי יש לוודא שניתן לפנות את הציוד הנוסף במהרה ולהכין את המקלט לשימוש בתוך 24 שעות.

ממצאים

- 18 . בכלל בתי ספר נמצא כי מדרגות המהוות גישה למקלטים היו תקינות. נמצא מקלט יחיד באולפנה "מאורת מודיעין" ברחוב נחל צלמון אשר היה נעול והמפתחות לא נמצאו בהישג יד מידיי (מקלט זה משמש כחדר מוזיקה ובו ציוד יקר ערך).
- ממצא זה טופל מיידית עם ציון הליקוי.
- 19 . לא נמצא מקלט שלידו קיים שלט עם פרטי בעל המפתח. בחלק מהמקלטים איתור בעל המפתח התבסס על ידע של אב הבית. במקרים אחרים אב הבית נדרש לזמן רב על מנת לאתר את בעל המפתח.
- 20 . בבתי ספר עירוני ה' ועידנים נמצאו מקלטים שציוד חוסם את הכניסה אליהם.
- 21 . בבית ספר קשת נמצא מקלט שבו פתחי יציאת החירום נעולים במנעולים נגד ילדים (ממ"ד בקומה שניה) וללא סולמות בפתחי המילוט.
- 22 . בבית ספר רמון נמצא מקלט ללא שילוט הכוונה במסדרון.

מסקנות

- 23 . הגישה למקלט הינה משמעותית בכל האמור לשימוש בו בשעת חירום. מקלטים שאינם מאפשרים גישה מהירה בשעת חירום לא יוכלו לשמש למטרתם בשעת חירום.

המלצות

- 24 . לוודא בהנחיות ולקיים מערכת בקרה שיטתית על אבות הבית בבתי הספר בעיר על המשמעות של השארת נתיב גישה פנוי (מצויד או מנעילה הרמטית).
- 25 . לקיים כנס ומערכת בקרה על ההכשרה לכל אבות הבית בבתי הספר בעיר על נושא הגישה למקלטים בשעת חירום.

התייחסות מנהלת אגף מבני ציבור

יחודד נוהל מול אבות הבית של השארת פרטי בעל המפתחות במידה והממ"מ נעול וחלונות נעולים. יחודד נוהל מול אבות הבית לפנות ציוד החוסם את הכניסה.

רכיב ג' - סימון המקלט

- 26 . סימון ושילוט המקלט בצבע פולט אור נועד לאפשר התמצאות במקלט במצב של חושך מוחלט.
- 27 . על פי הוראות פיקוד העורף לתחזוקת מקלטים ולשימוש דו תכליתי במקלטים (יוני 2014):
- א . יש לחדש את סימוני הכניסות למקלט ויציאות החירום מהמקלט על ידי צביעה בשחור על רקע צבע זרחני זוהר. כמו כן, יש לצבוע את שפת המדרגות במדרגות הירידה למקלט בפס זוהר.

ב. יש לחדש את סימון חלקי המקלט הבאים: דלתות פנימיות וחימוניות, יציאות החירום, פתחים וחלונות, הקיר מאחורי סולמות הטיפוס ליציאת החירום. החלקים יסומנו בפס בצבע זוהר.

ג. לדאוג לסימון המקצועות במקלט על ידי פס בצבע זוהר. יש לוודא שמעל הפתחים, מתחתם או מצדם נרשמו הכתובות "דלת כניסה", "דלת יציאה" או "יציאת חירום", בהתאמה.

ממצאים

28. בבתי ספר גוונים, רמון ויחד נמצאו מקלטים אשר בהם הסימון בצבע זוהר סביב דלת הכניסה והחלונות דהוי או מחוק.

29. בבית ספר רעים – בשל חלוקת המקלט לשניים השילוט אינו נהיר דיו.

30. נמצא מקלט בבית ספר רמון בהם לא קיים שילוט מעל חלק מהחלונות.

31. בבית ספר קשת נמצאו מקלטים בהם פתחי המילוט אינם מסומנים.

מסקנות

32. הגעה למקלט בשעת חירום צריכה להיות מוסדרת (הממצאים בביקורת ככלל מראים שאכן היא כזו) ומשולטת כראוי. שילוט שאינו קיים או למצער מבלבל ומפנה למקומות שונים עשוי לפגוע בהגעה בטוחה בשעת חירום למרחב המוגן של התלמידים.

המלצות

33. לחדש את כלל הסימונים הנדרשים (צירי גישה, דלת, חלון, יציאת חירום וכו') בכל המקלטים בבתי הספר בעיר.

התייחסות מנהלת אגף מבני ציבור

מחלקת אחזקה קיבלה הנחיה לרכוש צבע זוהר למקלטים במסגרת צביעות קיץ עבור בתי ספר וגני הילדים. נבדוק אפשרות לספק באופן מיידי צבע למקומות בהם נמחק הצבע הזוהר בפתחים. כמו כן יועבר לאבות הבית צ'ק ליסט לבדיקה של השילוט הנדרש.

פרק ב': סביבה פנימית

רכיב א' – פנים המקלט

34. על פי הוראות פיקוד העורף לתחזוקת מקלטים ולשימוש דו תכליתי במקלטים (יוני 2014):
- יש לוודא את ניקיון הרצפה ומדרגות הכניסה מלכלוך ומבוץ.
 - יש לוודא שהמקלט נקי וחופשי מכל חפץ העלול להפריע לכניסת אנשים או העלול למנוע שימוש בכל שטח המקלט בעת הצורך.
 - על קירות ורצפת המקלט להיות שלמים ותקינים. יש לחפש ליקויים אופייניים: חשיפת זיון בקירות ובתקרות, סדקים, התרופפות בטון, חדירת רטיבות איתור הצטברות עובש, כתמי רטיבות ונקודות חלחול, שברים במדרגות או בריצוף, שקיעת מרצפות וקידוחים לא תקינים בקיר המקלט. אם התגלה אחד מהליקויים הללו, יש לסמנם ולפנות ללא דיחוי למהנדס או להנדסאי בניין, ולבצע את התיקונים בהתאם להנחיותיו בכתב.
35. על פי תקנות ההתגוננות האזרחית (מפרטים לבניית מקלטים תש"ן-1990, סעיף 144 (א)): פנים המקלט, לרבות חדר מדרגות, יציאות חירום, דרכי גישה וכיוצא באלה למעט הרצפה, יסויד בסיד או סיד סינתטי, או ייצבע בצבע פלסטי או אקרילי או בצבע שמן בגוון לבן או בגוון בהיר אחר לפי בחירת המתכנן; הסיד או הצבע, לפי העניין, יחודשו מזמן לזמן.

ממצאים

36. נמצאו מקלטים אשר הקירות בהם אינם תקינים: מקלט בבית ספר קשת ובבית ספר רעים שמופרד על ידי קירות מגבס. בבית הספר קשת, חלוקה של ממ"ד באמצעות ארונות עם מראות זכוכית.
37. בבתי ספר גוונים, רמון ויחד נמצאו מקלטים שבהם הסימון סביב פתחי המילוט דהוי או לא קיים כלל.
38. בבתי ספר קשת, עירוני ה', יחד ועידנים נמצאו מקלטים שבהם רמת הניקיון אינה נאותה. אחד המקלטים בבית ספר יחד משמש גם כחדר חיות – מה שמהווה בעיה תברואתית בעת אכלוס המקלט בשעת חירום.
39. בבית ספר פסיפס נמצא מקלט מלוכלך ולא בשימוש.
40. בכלל המקלטים נמצא כי הרצפה שלמה ותקינה והקירות היו מסוידים.

מסקנות

41. הגעה למקלט בשעת חירום צריכה להיות מוסדרת (הממצאים בביקורת ככלל מראים שאכן היא כזו) ומשולטת כראוי. שילוט שאינו קיים או למצער מבלבל ומפנה למקומות שונים עשוי לפגוע בהגעה בטוחה בשעת חירום למרחב המוגן של התלמידים.
42. חלוקת מקלטים בקירות גבס למיצוי החלל בשגרה עשויה לפגוע במיצוי החלל בשעת חירום.

המלצות

43. לחדש את כלל הסימונים הנדרשים (צירי גישה, דלת, חלון, יציאת חירום וכו') בכל המקלטים בבתי הספר בעיר.

44. לקיים מערכת בקרה לאישורים של מקלטים בהם חלוקה פנימית ע"י קירות גבס.

התייחסות מנהלת אגף מבני ציבור

אין בעיה להפריד בקירות גבס בתוך מקלטים ובתנאי שעל הקיר יש שילוט – "קיר פריק" הבניה נעשית ברוב המקרים באישור הג"א, למעט מקרים בהם בית ספר מבצע שינוי לבד, במקרה זה נחדד שוב את איסור ביצוע שינויים במבנים ללא אישור הנדסה או בינוי

רכיב ב' – מסגרות

45. על פי תקנות ההתגוננות האזרחית (מפרטים לבניית מקלטים), (תיקון, התשס"ט – 2009, תקנה 240): הכניסה למרחב המוגן המוסדי תהיה מתוך חדר המדרגות או משטח הסמוך לו ותותקן בה דלת הדף מוסדית, אשר תהיה אטומה בפני גזים.
46. על פי תקנות ההתגוננות האזרחית (מפרטים לבניית מקלטים), (תיקון, התשע"א – 2011, תקנה 276, סימן ה'): על חלונות העדף להיות תקינים ושלמים ובמקלט יותקנו פתחי אוורור (סימן ז').
47. על פי תקנות ההתגוננות האזרחית (מפרטים לבניית מקלטים, תש"ן-1990, סעיף 60 (א)): לשם טיפוס אל אדן החלון של פתח יציאת החירום או פתח יציאת חירום חיצוני, יותקן על גבי הקיר הפנימי וכן על הקיר החיצוני של עיקר המקלט או של ארובת יציאת החירום, מתחת לפתח, סולם ברזל עם שלבים קיבוע הסולם אל הקיר יעשה כחלק מיציקת הבטון או על ידי חיבור באמצעות ברגים מתפצלים.
48. על פי תקנות ההתגוננות האזרחית (מפרטים לבניית מקלטים, תש"ן-1990, סעיף 86 (א)): צינורות האוורור המיועדים לאוורור וסינון ימוקמו כך שתובטח זרימת אויר אחידה בכל שטח המקלט.

ממצאים

49. ברוב המקלטים שנבדקו דלתות וחלונות ההדף נמצאו לא תקינים. ברוב המקרים חסר גומי אוטם את דלת הכניסה.
50. בבתי ספר אורות, רעים, יחד ורמון נמצאו פתחי אוורור ללא מכסה או פתחי אוורור שלא ניתנים לסגירה בגלל שימוש בפתחים אלה לצנרת המיזוג או החשמל.
51. בבתי ספר יחד וקשת נמצאו סולמות מילוט נעולים.
52. בבתי ספר פסיפס, רעים, עידנים, עירוני ה' אופק וקשת נמצאו מקלטים ללא סולמות חירום וללא מעקות.
53. חלונות ההדף בחלק ניכר מהמקלטים אינם תקינים בגלל קינון-יונים הגורם לכלוך המונע את תנועות חלון ההדף על המסילות שלו.

מסקנות

- 54 . המחסור הכמעט-גורף בגומי אטימה בבתי הספר בעיר (במיוחד בבתי הספר הוותיקים) בדלתות הכניסה מעיד על בעיה גורפת והערכה היא שמדובר בתופעה מכוונת (כדי להקל על סגירת הדלת).
- 55 . באופן שיטתי, לא נמצא מקלט אחד בו כל פתחי האוורור תקינים באופן מלא - ניכר שמדובר בבעיה רוחבית בכלל בתי הספר שנבדקו.
- 56 . סולמות מילוט נעולים או כאלה שהוסרו במכוון אינם מאפשרים שימוש בשעת חירום ומהווים נטל ולא נכס בעת הצורך.

המלצות

- 57 . לחדש את גומי האטימה בכלל הדלתות, פתחי האוורור והחלונות במקלטים בעיר.
- 58 . להתקין רשת יונים לפי דרישה למנוע קינון ומניעת השימוש בחלונות ההדף.

התייחסות מנהלת אגף מבני ציבור

לא קיימת דרישה לסולמות בתחתית החלונות נושא הגומיות נכנס לאחזקה שוטפת של בתי הספר הנושא יחודד מול מנהלים ואבות הבית

רכיב ג' – מערכות אינסטלציה ותברואה

- 59 . על פי תקנות ההתגוננות האזרחית (מפרטים לבניית מקלטים, תש"ן-1990, סעיף 117 (ו)) : בסמוך למכל האגירה יותקן מחסום ריצפה לניקוז המים. מחסום זה יחובר למערכת סילוק השפכים או הדלוחין. לא ניתן לחבר את מחסום הרצפה כאמור, יש לחברו לעוקת איסוף המים.
- 60 . על פי תקנות ההתגוננות האזרחית (מפרטים לבניית מקלטים), (תיקון, התשע"א – 2011, תקנה 276, סימן ח' (1)) : במקלט יותקן בית כיסא נגיש ליושבי המקלט.
- 61 . על פי על פי תקנות ההתגוננות האזרחית (מפרטים לבניית מקלטים), (תיקון, התשע"ג סעיף 300 (ב)) : במקלט יותקנו לא פחות מכיור אחד ואסלה אחת.
- 62 . על פי הוראות פיקוד העורף לתחזוקת מקלטים ולשימוש דו תכליתי במקלטים (יוני 2014) : א . על הצנרת להיות שלמה, ללא נזילות, ומחוברת לקירות המקלט.
ב . יש לוודא תקינות של בורות ניקוז.

ממצאים

- 63 . בבתי ספר פסיפס, רעים, אורות, עידנים, עירוני ה', אופק וקשת נמצא לא קיימות כלל מערכות אינסטלציה ותברואה : בור ניקוז, שירותים, כיורים, מקלחות וצינורות מים.
- 64 . נמצא מקלט בבית ספר עידנים בו השירותים משמשים כמחסן.

65 . בבית ספר גוונים נמצאו מקרים בהם מערכות האינסטלציה והתברואה אינן מצויות במקלט אלא מצויות מפורקות במקום אחר במוסד (לדוגמא – שירותים ניידים שנמצאים במחסן אצל אב הבית)

66 . נמצאו מקלטים ללא מים במכלי החירום וללא אפשרות למלא אותם כיוון שאין הולכת מים בברזי החירום.

67 . בבתי ספר יחד ועידנים נמצאו מקלטים עם צנרת לא תקינה.

68 . בבית ספר פסיפס אין מים זורמים בברזים.

מסקנות

69 . מערכות מי-שתיה שאינן תקינות או שאינן קיימות במקלטים מהווים סיכון לחיי-אדם לשהות ממושכת במקלטים.

70 . מערכות מים שאינן תקינות אינן מאפשרות שימוש במתקני ההיגיינה (מקלחות, כיורים וכו') בשעת חירום.

המלצות

71 . לוודא את תקינות מערכות מי השתייה במקלטים בבתי הספר בעיר.

72 . להנחות את בתי הספר בעיר שלא להשתמש במקלטים כמחסנים ובוודאי באופן שאינו מאפשר שימוש הגייני ראוי בשעת חירום.

התייחסות מנהלת אגף מבני ציבור

יש לשים לב מתי כל בית ספר נבנה ומה התקנות שחלו בעת הבניה היום בממ"מים מבוצע צינור מים המספק למיכל אגירת מים לשעת חירום השירותים והמקלחות ללא צנרת – מסופקים מושבים ווילונות מקלחת ושקיות גיל לשימוש על אב הבית לוודא שכל האביזרים נמצאים בממ"מ ותקינים.

רכיב ד' – מערכות תקשורת וחשמל

73 . על פי תקנות ההתגוננות האזרחית (מפרטים לבניית מקלטים), (תיקון), התשע"א – 2011, תקנה 276, סימן ט' – במרחב המוגן יותקנו תשתיות חשמל וקשר.

74 . על פי על פי תקנות ההתגוננות האזרחית (מפרטים לבניית מקלטים) (תיקון), התשע"ג-2013, סעיף 308 (יב) - לצורך תאורה חלופית במקרה של הפסקת חשמל, יותקנו גופי תאורת חירום עצמאיים דו-תכליתיים, עם מצברים לפעולה רצופה של שעתיים.

75 . על פי הוראות פיקוד העורף לתחזוקת מקלטים ולשימוש דו תכליתי במקלטים (יוני 2014) – תדירות בדיקת לוחות החשמל הינה בין חצי שנה לשנה בהתאם לסוג הלוח.

76 . על פי על פי תקנות ההתגוננות האזרחית (מפרטים לבניית מקלטים) (תיקון), התשנ"ב-1992, סעיף 129 (ב') - יותקן מוביל לצורך הכנת כבל טלפון; תיבת הסתעפות לטלפון ונקודת טלפון יותקנו בקרבת לוח החשמל ובהתאם לדרישות חברת בזק.

ממצאים

- 77 . בכל המקלטים שנבדקו נמצא חיבור לתשתיות החשמל.
- 78 . בבתי ספר יחד ורמון נמצאה תאורת חירום לא תקינה או לא קיימת כלל.
- 79 . במספר בתי ספר עידנים, עירוני ה', אופק וקשת מקלטים נמצאו לוחות חשמל שנבדקו לפני זמן רב מהדרוש.
- 80 . במספר מקלטים בבתי ספר אופק וקשת נמצאו לוחות חשמל ללא מדבקת תאריך בדיקה אחרון וללא מדבקת בדיקת קרינה.
- 81 . במספר מקלטים בבית ספר אורות גוונים לא קיים חיבור לטלפון.

מסקנות

- 82 . חיבור למערכת החשמל בכל המקלטים בבתי הספר בעיר מודיעין מהווה מכפיל כח ומאפשר את השהות במקלטים בשעת חירום.
- 83 . מקלט שמערכת החשמל שבו אינה תקינה או כזו שאינה עומדת בסטנדרט הבקרה הנדרש מהווה סיכון לחיי התלמידים בעת חירום - קל וחומר אם מדובר במקלט המשמש גם ככיתה פעילה ביום-יום.
- 84 . חיבורי הטלפון הקווי, במיוחד בעידן מתקפות הסייבר על רשתות הסלולר, הינו מרכיב חיוני לתקשורת בשעת חירום. היעדרם של קווי טלפון קווי והיעדרם המוחלט של מכשירים רלוונטיים לשעת חירום במקלטים מנתקת בשעת חירום את המקלטים אלו מאלו ואת בתי הספר ממוקד השליטה העירוני. ניתוק זה עשוי לגרום לשליטה-חלקית על מצב נפגעים, צורך בפינוי והמצב הנפשי של התלמידים. שליטה חלקית זו עשוי לגרום לאבדן שליטה עירוני בנעשה בבתי הספר בשעת חירום.

המלצות

- 85 . להתקין בכלל המקלטים קווי טלפון ומכשירים לתקשורת קווית.
- 86 . לקיים מערכת בקרה ממוכנת או ידנית (עיתית) על מערכות החשמל במקלטים בבתי הספר.

התייחסות מנהלת אגף מבני ציבור

במידה וקיימת תקלה באחריות אב הבית לפתוח פניה ארונות חשמל נבדקים באופן שוטף ע"י מחלקת בטיחות.

רכיב ה' – אטימות לב"ך

- 87 . על פי תקנות ההתגוננות האזרחית, (מפרטים לבניית מקלטים), (תיקון), תש"ע-2010, סעיף 253 – בכל מקלט תותקן מערכת סינון שתאפשר זרימת אוויר אחידה במקלט.
- 88 . על פי הוראות פיקוד העורף לתחזוקת מקלטים ולשימוש דו תכליתי במקלטים, יוני 2014 : א . על המקלט להיות אטום לאיומי ב"ך. אטימות זו תושג באמצעות גומיות איטום בחלונות ובדלתות.

ב. יש לבדוק את תקינות מערכת הסינון בהתאם להוראות היצרן.

ממצאים

89. בבתי ספר אורות, קשת, אופק ויחד נמצאו מקלטים בהן גומיות שאינן תקינות בצינורות האוורור.
90. בבתי ספר אורות, עידנים, עירוני ה', אופק וקשת בחלק ניכר מהמקלטים לא קיימת מערכת סינון כלל.
91. בבתי ספר רמון ועירוני ה' במספר מקלטים בהם קיימת מערכת סינון – נמצא כי איננה נמצאת במעקב בדיקת תקינות.
92. בבתי ספר אורות ורמון נמצא מקלט בו צנרת המזגנים עוברת דרך פתחי האוורור.
93. בכל בתי הספר שנבדקו לא מתקיימת בקרה על התקינות של מערכות האוורור ונמצא שאבות הבית בבתי הספר אינם בקיאים בהפעלתה.

מסקנות

84. מקלט שאינו מאפשר איטום בשעת חירום אינו עומד בנהלים ובהנחיות, למעשה אינו מהווה מקום ראוי לשהיית תלמידים בשעת חירום - במיוחד בעידן שבו מתקפות ב"ך אינן תרחיש בלתי סביר לחלוטין.
95. העברת צנרת, חשמל, ניקוז מי המזגנים, גז מזגנים או תקשורת, הינה בעיה גורפת במקלטים שנבדקו.
96. מערכות סינון לא תקינות, ללא בקרה על תקינותן או שאינן קיימות פוגעת ביכולת של המקלט להכיל תלמידים בשעת חירום באופן שיאפשר הזרמת אוויר מסונן.

המלצות

97. להסדיר את האטימה באופן קבוע של פתחי האוורור בהם עוברת צנרת כלשהי.
98. לקיים מערכת בקרה על מקלטים בהן מותקנת מערכת סינון.
99. לבחון התקנה של מערכות סינון אוויר במקלטים בהן אין אחת שכזו. לפחות בהיקף המינימלי לשעת חירום.

התייחסות מנהלת אגף מבני ציבור

בבתי ספר שנבנו לפני התקנה המחייבת מערכות סינון לא קיימת מערכת. יחודד נושא תפעול המערכת מול אבות הבית – קיימות הוראות כתובות על המכשיר העברת צנרת מזגנים נעשית עם רכיב תקני המאושר ע"י הג"א – הנושא יבדק באם בוצע שינוי ללא אישור העירייה – יחודד הנוהל מול בית הספר.

רכיב ו' – ציוד נלווה למקלט

100 . על פי נהלי בטיחות לשעת חירום של משרד החינוך, נוהל 4 נספח ח' ונספח ט', יש צורך בערכת עזרה ראשונה ובערכת כיבוי עבור כל מקלט. הערכה צריכה להיות זמינה. בנוסף, נדרש לוודא את תקינותה.

101 . על פי תקנות ההתגוננות האזרחית, (מפרטים לבניית מקלטים), תש"ן-1990, סעיף 117 :
א . סעיף (א)- בכל מקלט יותקן מכל אגירה למי שתיה.
ב . סעיף (ה)- כל מכל יהיה מצויד במכסה המחובר אליו ובברז מי שתיה הנסגר מעצמו קרוב לתחתית המכל ; לצורך הרקה יצויד המכל במגופת הרקה בתחתיתו ; מילוי מכלי האגירה ייעשה באמצעות צינור מים גמיש המתחבר על ידי מצמד אל ברז מים כדורי בעל מצמד הנמצא קרוב ככל האפשר למכל האגירה.

ממצאים

102 . בחלק ניכר מהמקלטים בבתי ספר עידנים, עירוני ה', אופק וקשת נמצאו ברזים לא מחוברים לצנרת.
103 . בבתי ספר אורות, רעים, עידנים, עירוני ה', אופק וקשת לא קיימים בחלק מהמקלטים מכלי מים.
104 . בבתי ספר עידנים, רמון עירוני ה', אופק וקשת נמצאו מקלטים עם מכלי מים ללא מעקב על החלפה ותקינות המים.
105 . בבתי ספר אורות, יחד, גוונים, עידנים, עירוני ה', אופק וקשת בחלק מהמקלטים לא קיימים מטפי כיבוי.
106 . בחלק ניכר מהמוסדות, למשל באורות מודיעין, תיקי עזרה ראשונה מחולקים רק בהערכות לחירום ומאוחסנים אצל אב הבית בשגרה.

מסקנות

107 . מקלט ללא מים זורמים, ערכת ע"ר ומטפי-כיבוי תקינים כמתחייב בתקנות פוגע ביכולת לשהות במקלט, לטפל בפציעות או לכבות שריפות בשעת חירום.

המלצות

108 . לוודא הימצאות מים זורמים בצנרת המיועדת לכך, ערכות ע"ר, מטפי כיבוי ואלונקה בכל מקלט - דוגמה ראויה לציון לחיוב הינה בית הספר "פסיפס" בעיר.

המלצות

פרק א' – סביבה חיצונית

109 . להסדיר שילוט אל המרחב המוגן גם במרחבים בסביבת המקלט ובמסדרונות המובילים אליו.

- 110 . לקיים מעקב על איכות השילוט ולתקן בהקדם שילוט שאינו תקין.
- 111 . לוודא בהנחיות ולקיים מערכת בקרה שיטתית על אבות הבית בבתי הספר בעיר על המשמעות של השארת נתיב גישה פנוי (מצויד או מנעילה הרמטית).
- 112 . לקיים כנס לכל אבות הבית בבתי הספר בעיר בנושא הגישה למקלטים בחירום.
- 113 . לקיים מערכת בקרה על ההכשרה העירונית לאבות הבית בבתי הספר בנושא זה.
- 114 . לסמן את כלל הסימונים הנדרשים (צירי גישה, דלת, חלון, יציאת חירום וכו') בכל המקלטים בבתי הספר בעיר.

פרק ב' – סביבה פנימית

- 115 . לקיים מערכת בקרה לאישורים של מקלטים בהם חלוקה פנימית ע"י קירות גבס.
- 116 . לחדש את גומי האטימה בכלל הדלתות, פתחי האוורור והחלונות במקלטים בעיר.
- 117 . להתקין רשת יונים לפי דרישה למנוע קינון ומניעת השימוש בחלונות ההדף.
- 118 . לוודא את תקינות מערכות מי השתייה במקלטים בבתי הספר בעיר מודיעין.
- 119 . להנחות את בתי הספק בעיר מודיעין שלא להשתמש במקלטים כמחסנים ובוודאי באופן שאינו מאפשר שימוש הגייני ראוי בשעת חירום.
- 120 . להתקין בכלל המקלטים קווי טלפון ומכשירים לתקשורת קווית.
- 121 . לקיים מערכת בקרה ממוכנת או ידנית (עיתית) על מערכות החשמל במקלטים בבתי הספר. להסדיר את האטימה באופן קבוע של פתחי האוורור בהם עוברת צנרת כלשהי.
- 122 . לקיים מערכת בקרה על מקלטים בהן מותקנת מערכת סינון.
- 123 . לוודא הימצאות מים זורמים בצנרת המיועדת לכך, ערכות ע"ר, מטפי כיבוי ואלונקה בכל מקלט - נציין לחיוב את בית הספר "פסיפס" בעיר.
- 124 . לבחון התקנה של מערכות סינון אויר במקלטים בהן אין אחת שכזו, בהיקף מינימלי לשעת חירום.

125 . להלן התייחסותו של מנהל אגף ביטחון ושירותי חירום בעירייה:

במהלך חודש יוני 2018 בוצעה ביקורת בנושא מוכנות לחירום במוסדות חינוך בעיר. הביקורת בוצעה ע"י נציגי מבקר העירייה.

בפתח דברי אבקש להודות למבקר העירייה, אריק משיח, על ביצוע הביקורת המקצועית, הפצת הממצאים, המסקנות וההמלצות. זאת לאור חשיבות הנושא בכל הקשור להיערכות לשעת חירום.

להלן התייחסות לממצאי הביקורת:

מנהלי בתי הספר הם הגורמים האחראים מתוקף תפקידם על נושא כשירות ומוכנות המקלטים/ממ"דים בבתי הספר שלהם ואגף ביטחון ושירותי חירום כגורם העירוני אחראי על ביצוע הנחיות מקצועיות וליווי בתי הספר בתחום החירום והפעלת הגורמים השונים ברשות לסייע ולטפל בנושא.

בכל בתי הספר המקלטים/ממ"דים הינם דו תכליתיים ומשמשים בין היתר ככיתות לימוד, מחסנים, מעבדות, כיתות מחשבים ועוד. לאור זאת, אגף הביטחון ושירותי חירום ערוך בכל עת לתת מענה לפינוי המקלטים/ממ"דים בבתי הספר בזמן אמת מרגע קבלת הנחיה של פיקוד העורף או החלטת ראש העיר (במסגרת הפעלת "זמן יקר") בסיוע של צוותים מבתי ספר על יסודיים שבמסגרת תפקידם בחירום אחראים על נושא זה.

כחלק מתהליך בניית תקציב 2019, ניתן דגש גם לנושא אחזקת מקלטים במסגרת תקציב הג"א ונפעל בהתאם לסדרי עדיפויות וחומרת הליקויים:

1. שילוט מקלטים - הוספה/החלפה/תיקון שילוט: יבוצע רכש של שילוט מתאים ויותקן בכל בתי הספר באמצעות אבות הבית ובפיקוח קב"טי מוסדות החינוך.
2. שמות אנשי קשר מחזיקי מפתחות במקלטים: מדובר באבות בית של בתי הספר וצוות חינוכי. במוקד העירוני, במנהל חינוך ואצל מנהלי בתי הספר רשימת אנשי קשר למקרה הצורך לפתיחת מקלטים.
3. חסימת ציוד בכניסה למקלטים: יטופל ע"י קב"טי מוסדות החינוך.
4. פתחי יציאת מילוט חסומים וללא סולמות: יועבר למחלקת אחזקה להמשך טיפול.
5. שילוט וסימון המקלט בצבע פולט אור: יצאה דרישה לרכש צבע זוהר מתאים. יבוצע במסגרת עבודות שיפוץ קיץ בבתי הספר (לא ניתן לבצע עבודות צביעה במהלך שנת הלימודים ולהשבית את הלימודים בכיתות הנ"ל) באחריות אבות הבית ומחלקת אחזקת מבנים.
6. מקלט חדר חיות – יבדק מול פיקוד העורף הנחיות בנושא ומול וטרינר עירוני ויטופל בהתאם.
7. ניקיון מקלטים: שוטף מול אבות הבית ומחלקת תברואה.
8. חלונות הדף לא תקינים: יועבר למחלקת אחזקת מבנים להמשך טיפול.
9. בעיות חשמל ובקרה: יועבר למחלקת חשמל להמשך טיפול.
10. מערכת סינון אויר אב"כ: יבדקו משמעויות תקציביות ותפעוליות לרענון המערכות ותופץ תוכנית עבודה מסודרת.

יופץ נוהל ביקורת ממ"דים בבתי הספר בתיאום מול אגף ניהול פרויקטים. בנוהל תוגדר ביצוע ביקורת אחת לחצי שנה באחריות מנהל בית הספר וסיוע של אבות הבית. הנוהל יפוקח ויבוקר ע"י קב"טי מוסדות החינוך. המענה ליקויים ינתן ע"י מחלקת אחזקה, תשתיות וכו'.
 הח"מ יבצע פיקוח ובקרה לתיקון הליקויים. בתאריך 1.2.19 יופץ סטוס תיקונים בהתאם לממצאים.

תמונת המצב העולה מן הביקורת

126. ככלל, בתי הספר בעיר חדשים יחסית ונמצאים במבנים מסודרים בהם מרחבים מוגנים ומקלטים באיכות טובה. אולם, בה בעת, נמצאו ליקויים משמעותיים שחלקם הקטן, עשוי לסכן חיים בשעת חירום.
127. הממצאים העיקריים התומכים והמתארים את תמונת המצב.
 - א. מוקד א' – שילוט חסר וגישה שאינה מתאימה למקלטים, מקלטים או פתחים נעולים באופן שמונע גישה בשעת חירום וציוד חוסם או מפריע לכניסה למרחב המוגן ובתוכו.
 - ב. מוקד ב' – נמצאו מקלטים רבים בהם חלוקה פנימית של קירות גבס ומערכות מאריכות חיים ומצילות חיים שאינן תקינות (מים, אטימה, ערכות עזרה ראשונה ומטפים).

דו"ח שנתי 2018
 דוח מס' 2 - מוכנות בשעת חירום

נספחים

נספח א': תמונות שצולמו במהלך הביקורת
פרק א' – סביבה חיצונית

תמונה 1-בית ספר רעים, סימון תקין בדרך למקלט

תמונה 2- אולפנת אורות, פתח אוורור ללא אפשרות לאטימה

תמונה 3- בית ספר פסיפס, צינורות מזגן בפתח אוורור. לא ניתן לאיטום

דו"ח שנתי 2018
דוח מס' 2 - מוכנות בשעת חירום

תמונה 4-אולפנת אורות, ציוד במקלט

תמונה 5- בית ספר רעים, ציוד כיבוי ועזרה ראשונה תקין

דו"ח שנתי 2018
דוח מס' 2 - מוכנות בשעת חירום

תמונה 6- בית ספר פסיפס, אין נגישות למקלחות ולשירותים בשל הציוד

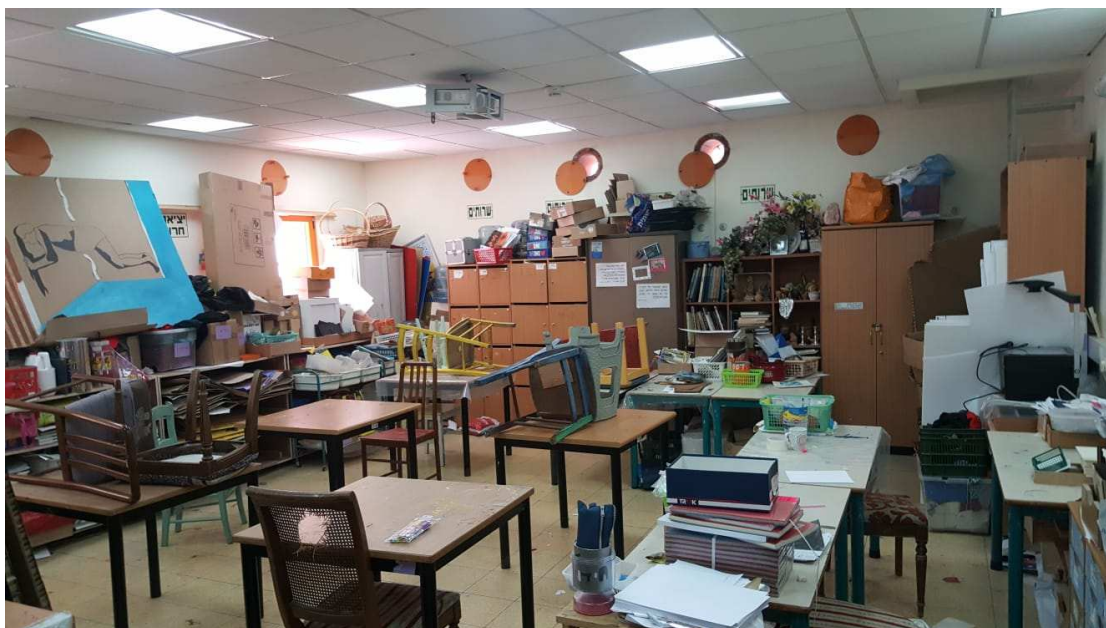
תמונה 7- בית ספר אופק, פתחים ללא סולם המהווים סכנה בטיחותית

תמונה 8- בית ספר גוונים, חוסר במטף

תמונה 9- בית ספר יחד, מקלט המשמש ככיתת חיות וככיתת יצירה. עמוס ולא ניתן לפינוי מהיר. אינו מסוגל להכיל תלמידים

תמונה 10 - בית ספר יחד, ציוד רב במקלט

תמונה 11 - בית ספר יחד, שלטי שירותים כאשר השירותים לא נמצאים בפועל. פתח אורזור עם וונטה שלא מאפשרת אטימה בחירום.

תמונה 12-בית ספר יחד, פתחי אוורור תקניים עם מכסה.

תמונה 13-בית ספר רמון, צינור מזגן בפתח האוורור, לא ניתן לאיטום בחירום

תמונה 14- כיתת אומנות בבית ספר עידנים. בכיתה מצוי ציוד רב, לכן המרחב בעייתי לאכלוס בשעת חירום

תמונה 15 - - כיתת אומנות בבית ספר עידנים. בכיתה מצוי ציוד רב, לכן המרחב בעייתי לאכלוס בשעת חירום

תמונה 16 - בית ספר אופק, המקלט משמש כמשרד של אב הבית

תמונה 17- בית ספר אופק, הציוד של משרד אב הבית

תמונה 18- בית ספר רמון, מיכל מים ריק, לא סטרילי ופתוח

דוח מס' 3 - עבודה נוספת ללא אישור

בתאריך 18 מרץ 2019, יום שני י"א אדר ב תשע"ט הוגש לראש העיר דו"ח בנושא :

הנדון: דוח ביקורת עבודה נוספת ללא אישור של עובדי עירייה

הובא לידיעת הביקורת ששני עובדי עירייה המועסקים בהיקפי משרה מלאה, % 100 משרה, עוסקים בעבודה נוספת בניגוד להוראות החוק.

עובד עירייה – פקח בשירות הוטרינרי

העובד מועסק בעירייה משנת 2000. העובד מועסק במשרה מלאה ומקבל בנוסף אפשרות לבצע עד 48 שעות נוספות וכן מקבל בשל אופי עבודתו שעות כוננות בביצוע בהיקף של 114 שעות בחודש. בין תפקידי העובד לבצע אכיפה כנגד בעלי כלבים שמשחררים את הכלב ללא רצועה. עבודה שבצידה אינטרקציה עם תושבי בעיר אך שכל כולה ביצוע אכיפה. העובד ביקש לעבוד בעבודה נוספת והגיש בקשה כנדרש. בתאריך 17.5.2009 הגיש בקשה לעבוד בעבודה נוספת. בתאריך 25.10.2009 נשלח לעובד מכתב סירוב לבקשתו. נכתב במכתב כך : "1..... . הינך עובד ומקבל שכר קרוב ל - % 181 כולל ש.ג. וכוננות. 2 . הועדה רואה בעבודה הנוספת ניגוד עניינים בין עבודתך בעירייה.".

הוסבר לעובד שהיקף משרתו + השעות הנוספות ושעות הכוננות הם בהיקף שלא מאפשר לעבוד בעבודה נוספת. כמו כן, הוסבר לעובד שביקש לעבוד כנהג מונית, שתעסוקה כאמור או מכל סוג שעלול להציב אותו בניגוד עניינים לא יתאפשר. עבודה מהסוג של נהג מונית שמסיע תושבים, כאלה שקנס בעבר או יבצע מולם אכיפה בעתיד לא יכול שיתקיים.

הוסבר לעובד שחל עליו איסור לעבוד כנהג מונית . משכך גם איסור על עיסוק בכל עבודה אחרת. מכתב המסביר זאת נמסר לעובד וצורף לתיקו האישי.

הביקורת בדקה את התנהלות העובד ולהלן הממצאים :

- 1 . העובד ניהל שיחות עם מי שהציג עצמו כלקוח פוטנציאלי לעסק אותו מנהל הפקח. בתאריך 3/1/2019 ניהל העובד שיחות ושיווק את העסק. השיחות התנהלו כמפורט :
בשעה 08: 59 למשך 1: 42 דקות.
בשעה 09: 51 למשך 5: 07 דקות.
בשעה 14: 19 למשך 4: 44 דקות.
- 2 . שלושת השיחות מהתאריך 3/1/2019 התקיימו בזמן העבודה.
- 3 . העובד תועד בביתו משווק את העסק בו הוא שותף.

העובד זומן לשתי שיחות ברור במשרדה של סמנכ"לית העירייה.
בשיחה הראשונה העובד נשאל ונערך ברור לגבי העיסוק הנוסף שיש לעובד. העובד שב וטען כי הוא רק עוזר לבעלת העסק ואין הוא שותף בעסק "ארמון הסולטן".
בשיחה השנייה הושמעו לעובד השיחות אותן ניהל בשלושה מקרים שונים בנוגע לעסקים בהם הוא אומר, וחוזר ואומר, שהוא שותף. כמו כן, הוצג לעובד התיעוד בו הוא פועל ועושה לטובת העסק שמתנהל מביתו. שותף ויוזם בקשר לביצוע אירוע, תנאי האירוע והדברים הכלולים במחיר אותו הוא מציג.

בשיחות הברור שהתנהלו עם העובד העלה טענות שאינו מוערך בארגון. הביקורת החליטה לעיין במשוב, הערכת עובד מתאריך 25.2.2019 במשוב העובד וכך נכתב: ".... אבי מבקש להתקדם לתפקיד ניהולי בשרות הווטרינרי לאחר שעובד ותורם מעל ומעבר במשך 20 שנה. אני חושב שמגיע לי להתקדם, יש לי את הכישורים המתאימים. אבי אומר שבאופן כללי לא טוב לו בשירות הווטרינרי.....".

הביקורת שקלה והחליטה כי גם תחקיר ההתחשמות חשוב ורלוונטי ולהלן ציטוט ממכתב הסיכום של עורך התחקיר (17.7.2018): "..... המפקח השתמש בלאסו המיועד לכידת גורי חתולים (עשוי מתכת) על מנת להוציא גורי החתולים שהיו בפיר של ארון חשמל..... המפקח פתח כיסוי של ארון חשמל דבר שלא בסמכות..... מסקנות 1. המפקח חרג מסמכותו ופתח כיסוי של ארון חשמל..... לאור התוצאות (אשפוז) החלטתי להסתפק להעיר על כך (לא להמליץ על מינוי חוקר משמעת).....".

סיכום והמלצת הביקורת

העובד מועסק בעירייה כ – 20 שנים. העובד מסור לעבודתו ולאורך השנים היה בתפקוד גבוה. חו"ד האחרונה וזו שלפניה מציגה ירידה בהערכות במס' פרמטרים, כמו גם אמירתו ש"לא טוב לו" בשירות הווטרינרי.

העובד היה מעורב בעת האחרונה באירוע התחשמות תוך שפעל בחוסר שיקול דעת ובחריגה מסמכות.

העובד מבקש לעבוד בעבודה נוספת ופנה מס' פעמים שיאפשרו לו לעבוד. לאחרונה זו הייתה בקשה לעבוד כנהג מונית. הובהר לעובד כי היקף משרתו ומהות התפקיד אינה מאפשרת לו לעבוד וחל עליו איסור מוחלט לעסוק בעבודה נוספת.

העובד עובד בעבודה נוספת, הוא שותף בעסק לעריכת אירועים, "ארמון הסולטן", כך הוא מציג עצמו לציבור הפונים לקבלת מידע. העובד עוסק בקידום ושיווק העסק בזמן שהוא עובד ומנהל שיחות טלפון במהלך העבודה. מח' כח האדם בעירייה פרסמה לאורך השנים האחרונות הודעות לעובדים בדבר האיסור לעסוק בעבודה נוספת. העירייה פרסמה והודיעה שהוקמה ועדה

שבסמכותה לאשר בקשות לביצוע עבודה נוספת.
עובדה היא שיש אפשרות להגיש בקשה ואף לקבל אישור לעסוק בעבודה נוספת. עובדה זו מחדדת את האיסור ומחמירה עם העובדים שנתפסים מבצעים עבודה נוספת ללא שהגישו בקשה או חמור מכך, שסורבו על ידי הוועדה ובחרו להמשיך לעבוד בעבודה נוספת ללא אישור.
המלצת הביקורת היא לפעול לפיטורי העובד.

עובדת העירייה - עובדת המוקד

העובדת מועסקת בעירייה מהתאריך 1.2.2013 בתפקיד מוקדנית.
העובדת מועסקת במשרה מלאה במוקד העירייה.
העובדת התקבלה לעבודה ומילאה טפסים בעת קבלתה. העובדת מילאה בין שאר הטפסים, כרטיס עובד, טופס 101 בתאריך 27.2.2013 והצהירה שאין לה הכנסות נוספות ולא דיווחה על העסק שיש בבעלותה "ארמון הסולטן".
העובדת זומנה לשתי שיחות ברור במשרדה של סמנכ"לית העירייה.
בשיחה הראשונה העובדת נשאלה לגבי העסק אותו היא מנהלת. העובדת אמרה שיש לה עסק אך הוא פועל לעיתים רחוקות. כמו כן, העסק אינו שלה הוא של ביתה.
בשיחה השנייה פעם נוספת העובדת נשאלה לגבי העובדה שהיא מנהלת עסק. העובדת אמרה שבעת בה התקבלה לעבודה העסק היה ברשותה אך לא היה פעיל ומשום כך לא ייחסה לזה חשיבות ולא הצהירה עליו. העסק של ביתה, והיא עוזרת לה ומשווקת אותו אך העסק לא שייך לה.
לגבי האיסור לעסוק בעבודה נוספת, העובדת חזרה ואמרה כי האיסור אינו מוכר לה.
הביקורת עיינה בטופסי 101 של העובדת מהעת האחרונה. התקופה בה העובדת מסרה שהעסק עובד ופעיל. בטופס 101 לשנת 2016 שנחתם על יד העובדת בתאריך 9.2.2016 הצהירה העובדת כי אין לה הכנסות אחרות מלבד עבודתה בעירייה.
בטופס 101 לשנת 2018, טופס עדכון/שינוי בשל שינוי במצב משפחתי, נחתם על ידי העובדת בתאריך 22.5.2018, הצהירה העובדת כי אין לה הכנסות אחרות.

סיכום והמלצת הביקורת

העובדת מועסקת בעירייה כ - 6 שנים. בעת קבלתה לעבודה הצהירה כי אין לה הכנסות אחרות, ולא ציינה שיש בבעלותה עסק. טענה שבעת קבלתה לעבודה העסק היה "רדום". המדיה מעידה על כך שהעסק היה פעיל בשנים האחרונות. למרות זאת, בטופסי 101 שמילאה העובדת מידי שנה המשיכה והצהירה כי אין לה הכנסות אחרות.

מח' כח האדם בעירייה פירסמה לאורך השנים האחרונות הודעות לעובדים בדבר האיסור לעסוק בעבודה נוספת. העירייה פירסמה והודיעה שהוקמה ועדה שבסמכותה לאשר בקשות לביצוע עבודה נוספת.

יש לציין כי עובדה ידועה היא שלעובדת העירייה עסק עובד "ארמון הסולטן", עובדה ידועה לעובדי העירייה. העסק מפורסם באמצעי המדיה. פייסבוק, אינטרנט וקשה להשתחרר מהתחושה כי העבודה בעירייה היא רק העוגן, "העבודה הבטוחה".

עובדה היא שיש אפשרות להגיש בקשה ואף לקבל אישור לעסוק בעבודה נוספת. עובדה זו מחדדת את האיסור ומחמירה עם העובדים שנתפסים מבצעים עבודה נוספת ללא שהגישו בקשה או חמור מכך, שסורבו על ידי הוועדה ובחרו להמשיך לעבוד בעבודה נוספת ללא אישור.

המלצת הביקורת היא לפעול לפיטורי העובדת.

דוח מס' 4- אגף אגף טכנולוגיות, מיחשוב ומערכות מידע **ביקורת בנושא הגנת הפרטיות ואבטחת מידע**

(הביקורת נערכה על ידי משרד בעל מומחיות בתחום הסייבר ומערכות מידע בליווי ועל פי הנחיות מבקר העירייה).

1. מבוא

- 1.1. בעיריית מודיעין מכבים-רעות פועלות מערכות מידע ממוחשבות ומנוהלים מאגרים מידע רבים לצורך אספקת שירותים מגוונים לתושבים.
- 1.2. הגברת שימוש במערכות מידע והגברת השימוש במאגרי מידע תוך הרחבת אספקת שירותים דיגיטליים לתושבים בשנים אחרונות, מגביר את הסיכון כי מידע אישי ייחשף ברבים בזדון או בתום לב ויפגע בפרטיות התושבים והעובדים של העירייה.
- 1.3. כמו כן, שימוש זה חושף את העירייה לסיכונים במרחב הסייבר העלולים לפגוע בפעילותה.
- 1.4. סיכוני סייבר עלולים להתמש כתוצאה מניצול של חולשות במערכות, תהליכים וגורם אנושי עד כדי לשבש את הפעילות השוטפת, למנוע מהעירייה אספקת שירותים לתושבים, לחשוף את העירייה לתביעות משפטיות ועיצומים רגולטוריים וכד'.
- 1.5. בשנים האחרונות ישנה עלייה משמעותית בהיקף ובעוצמת האיומים בעולם כולו ובישראל בפרט. איומים אלה נובעים מכך שמרחב הסייבר התרחב ממחשב הקלאסי וחושף כל התקן חכם המשתמש ברשת האינטרנט - ובכך מאפשר תקיפה נרחבת, זאת לצד היותו של האינטרנט רשת נטולת גבולות המאפשרת אנונימיות גבוהה לגורמים זדוניים שעברו מפשע פיזי לפשע דיגיטלי, כנ"ל גורמי טרור שבחלק מהמקרים נתמכים על ידי מדינות.
- 1.6. בשנים האחרונות גדל היקף התקיפות באמצעות תוכנות נזקות (Malware), תוכנות כופרות (Ransomware) שונות ו/או הפרות חוק ו"פשעת מידע". תוכנות אלה מתפשטות הן דרך רשת אינטרנט בגלישה או דרך דוא"ל והן באמצעות חיבור פיזי של התקני זיכרון שונים למחשבים ברשת הארגון. התקיפות הופכות למתוחכמות יותר ויותר תוך אוטומציה שלהן והפצה המונית ושימוש בטכניקות הנדסה חברתית כדי לפתות משתמשים להפעיל אותן.
- 1.7. לשם שמירה על צנעת הפרט ועל הוראות החוק, יש לנקוט אמצעים לאבטחת המידע ומערכי המידע, ולהגן עליהם מפני פגיעה, חשיפה ושינוי במזיד או בשוגג. זאת, באופן שישמרו הזמינות, השלמות, המהימנות, הסודיות והשרידות של המידע ומערכות המידע.
- 1.8. חוקים ותקנות רלוונטיים בהיבטי הגנת הפרטיות ואבטחת מידע

- חוק הגנת הפרטיות, התשמ"א-1981 (להלן - חוק) להלן הגדרות לפי סעיף 7 לחוק :
אבטחת מידע - "הגנה על שלמות המידע, או הגנה על המידע מפני חשיפה, שימוש או העתקה, והכל ללא רשות כדין."
מאגר מידע - "אוסף נתוני מידע, המוחזק באמצעי מגנטי או אופטי והמיועד לעיבוד ממוחשב..."
מידע - "נתונים על אישיותו של אדם, מעמדו האישי, צנעת אישיותו, מצב בריאותו, מצבו הכלכלי, הכשרתו המקצועית, דעותיו ואמונתו."

- מידע רגיש –
 "(1) נתונים על אישיותו של אדם, צנעת אישיותו, מצב בריאותו, מצבו הכלכלי, דעותיו ואמונתו ;
 (2) מידע ששר המשפטים קבע בצו, באישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, שהוא מידע רגיש."
- בחודש מאי 2017 פורסמו תקנות הגנת הפרטיות (אבטחת מידע), תשע"ז-2017 (להלן - תקנות) מכוח החוק. התקנות אשר נכנסו לתוקף ב-8.5.18, מגדירות חובות מפורטות לבעל מאגר מידע, ליישום בקרות תהליכיות וטכנולוגיות לצורך אבטחת מאגרי מידע בהם מנוהל מידע אישי.

1.9 . המשימות העיקריות בהיבטי הגנת הפרטיות ואבטחת מידע של עירייה כבעלת המאגר

- לקבוע מדיניות ונהלים
- להעריך ולנהל סיכוני סייבר
- להדריך עובדים ולהגביר מודעות שלהם
- להקצות משאבים מתאימים
- לאתר, להגיב ולטפל באירועי אבטחה חריגים
- לפקח ולבקר באמצעות תפקיד של ממונה אבטחת מידע לגבי יישום דרישות תקנות
- להטמיע כלים טכנולוגיים נאותים להגנה על מערכות, תשתיות ומאגרים
- לפקח ולבקר על פעילות מיקור חוץ

1.10 . בעירייה פועלים מנהל אגף טכנולוגיות, מחשוב ומערכות מידע וממונה אבטחת מידע לקידום תכנית עבודה בהיבטי אבטחת מידע ומתקיימים דיונים רבעוניים ברמת מנכ"ל לפיקוח ובקרה על היישום מדיניות אבטחת מידע. בשנת 2018 ותחילת 2019, בוצעו פעולות רבות לשדרוג מערך אבטחת מידע בעירייה הן בצד הממשל תאגידי באמצעות אימוץ מדיניות אבטחת מידע, הגברת מעורבות הנהלת העירייה, כתיבה והטמעת נהלים, ביצוע פעולות להגברת מודעות העובדים, ביצוע סקר פערים בנוגע לסטאטוס עמידה בתקנות והן בצד הטכנולוגי באמצעות הטמעת כלים טכנולוגיים מתקדמים להתמודדות עם איומי סייבר המתגברים. בשנת 2019 הוגדל משמעותית תקציב אבטחת מידע ומתוכנן צירוף תקנים נוספים.

2 . מטרת הביקורת

מטרת הביקורת הייתה לבחון את נאותות ניהול היבטי אבטחת מידע בעירייה, בהתייחס לדרישות תקנות הגנת הפרטיות, תוך בחינת תהליך יישום תקנות חדשות בעירייה ואת אפקטיביות מנגנוני אבטחת מידע הקיימים בעירייה להתמודדות עם מתקפות סייבר, תוך זיהוי חולשות אבטחה, פגיעות ופערים.

התחומים העיקריים שנבדקו:

- פעילות אגף טכנולוגיות, מחשוב ומערכות מידע
- פעילות ממונה אבטחת מידע.
- פעילות ומעורבות הנהלת העירייה
- פעילות משאבי אנוש

במסגרת זו נבדקו, בין השאר, הנושאים הבאים:

- רישום מאגרים ומינוי מנהלי מאגרים
- הדרכה והגברת מודעות עובדים
- ביצוע סקרי אבטחה ומבדקי חדירה
- פעילות ועדת היגוי בהיבטי אבטחת מידע
- פעילות ממונה אבטחת מידע
- גיבוש וביצוע תכנית עבודה בהיבטי אבטחת מידע
- קיום תקציבים נאותים
- מדיניות ונהלים בהיבטי הגנת הפרטיות ואבטחת מידע
- קיום אמצעי אבטחה טכנולוגיים נאותים
- פיקוח ובקרה על ספקי מיקור חוץ
- אבטחה פיזית של גישה למערכות

3. מתודולוגיה

לצורך הביקורת נערכו הפעולות הבאות:

- פגישות עם: מנהל אגף טכנולוגיות, מחשוב ומערכות מידע; ממונה אבטחת מידע, סמנכ"ל משאבי אנוש.
- סיורים: בחדרי השרתים.
- עיון בחומרים: מדיניות, נהלים, סקרים, מבדקים, פרוטוקולים ועדת היגוי, תיעוד לפעילות ממונה ואגף טכנולוגיות מידע, הסכמים עם ספקים, כתבי מינוי ועוד.
- ביצוע בדיקות טכנולוגיות מדגמיות:
 - שילוב של כלי תוכנה לסריקה מקצועית ובדיקות ידניות שונות.
 - סימולציה של קמפיין דיוג (Phishing) באמצעות דו"אל מתחזה שמטרתו להשיג סיסמאות גישה של עובדים בארגון.
 - מבדקי חדירה דרך האינטרנט בהתאם לכתובות IP חיצוניות שסופקו לביקורת, ומזוהות עם העירייה ואתר העירייה.
 - חדירה לרשת העירונית ותחנת קצה בעירייה תוך ניצול גישה פיזית, ללא הרשאה, במשרדי מבקר העירייה.

- ביצוע סריקות לאיתור חשיפות אבטחה בשרתים, בסיסי נתונים, ציוד תקשורת ותחנות קצה באמצעות כלי סריקה מקצועי NESSUS בתיאום עם מנהל אגף טכנולוגיות, מחשוב ומערכות מידע.
- ביצוע בדיקות לנאותות הגדרות אבטחה בתחנת קצה מדגמית
- בדיקת הגדרות במוצרי אבטחה.
- בדיקת הרשאות גישה רגישות, הרשאות חיבור מדיה נתיקה וגלישה באינטרנט.

הביקורת נערכה ברבעון אחרון של שנת 2018.

הביקורת בוצעה בידי יועצים חיצוניים לביקורת, בעלי הסמכות בינלאומיות בתחומי אבטחת מידע וביקורת מערכות מידע (כגון CISA, CISSP, ISO 27001 Lead Auditor) המתמחים בביקורת ויישום רגולציות בתחומי אבטחת מידע והגנת הפרטיות, בניהול סיכונים סייבר ואבטחת מידע ובביצוע מבדקים טכנולוגיים ומבדקי חדירה וסימולציה של תקיפות סייבר.

ביקורת התבססה על בדיקות מדגמיות ואין הכרח שתחשוף כל ליקוי אם קיים.

4. פירוט הממצאים

4.1. מדיניות אבטחת מידע ונהלי אבטחת מידע

סעיף 3 (2) לתקנות קובע כי "הממונה על אבטחה יכין נוהל אבטחת מידע ויביאו לאישור בעל המאגר".

מתוך מדרוך ליישום תקנות הגנת הפרטיות של רשות הגנת הפרטיות: "הממונה על אבטחה יכין נוהל אבטחת מידע ויביאו לאישור ההנהלה הבכירה של הארגון".

סעיף 4(ג) לתקנות קובע כי "נוהל אבטחת מידע" שיקבע בעל מאגר מידע, יכלול, בין היתר:

- "(1) הוראות בעניין האבטחה הפיזית והסביבתית של אתרי המאגר ... ;
- (2) הרשאות גישה למאגר המידע ולמערכות המאגר ... ;
- (3) תיאור של אמצעים שמטרתם הגנה על מערכות המאגר ואופן הפעלתם לצורך כך ;
- (4) הוראות למורשי הגישה למאגר המידע ולמערכות המאגר לצורך הגנה על המידע במאגר ;
- (5) הסיכונים שחשוף להם המידע שבמאגר במסגרת הפעילות השוטפת של בעל מאגר המידע, לרבות אלה הנובעים ממבנה מערכות המאגר ... אופן קביעת סיכונים אלה, ואופן הטיפול בהם, לרבות על ידי מנגנוני הצפנה מקובלים להגנה על המידע השמור במאגר או במערכות המאגר ;
- (6) אופן התמודדות עם אירועי אבטחת מידע... לפי חומרת האירוע ומידת רגישות המידע ;
- (7) הוראות לעניין ניהול של התקנים ניידים ושימוש בהם...

סעיף 4(ד) קובע כי במאגר מידע שחלה עליו רמת האבטחה הבינונית או הגבוהה, יכלול "נוהל

אבטחת מידע" התייחסות אף לסעיפים הבאים :

"(1) אמצעי הזיהוי והאימות לגישה למאגר ולמערכות המאגר ... ;

(2) אופן הבקרה על השימוש במאגר המידע, ובכלל זה תיעוד הגישה למערכות המאגר ... ;

- (3) הוראות לעניין עריכת ביקורות תקופתיות לוידוא קיומם ותקינותם של אמצעי האבטחה לפי נוהל האבטחה ולפי תקנות אלה... ;
- (4) הוראות לעניין גיבוי הנתונים... ;
- (5) הוראות לעניין אופן ביצוע פעולות פיתוח במאגר ותיעודן, ובכלל זה אופן הגישה של אנשי הפיתוח לנתונים במאגר."

ממצאים :

הביקורת מצאה כי, בעירייה הוגדר מסמך "נוהל אבטחה ארגונית" אשר אושר על ידי סמנכ"לית משאבי אנוש ב- 6 במאי 2018. המסמך הינו באורך 6 עמודים בלבד וכולל פירוט של נושאים מגוונים.

המסמך מתייחס להיבטים הבאים :

- דיווח על אירועי אבטחה
- גיבוי נתונים
- אבטחה פיזית וסביבתית של שרתים, מחשבים ומסמכים לרבות שולחן נקי
- הוצאת חומר/מידע ממתקני המחשב
- אבטחת מחשבים ניידים (ללא דרישה להצפנה)
- ניהול הרשאות גישה למאגרים
- תיעוד ובקרת גישה
- מדיה נתיקה (ללא דרישה להצפנה)
- סיכונים להם חשופים מאגרים
- אבטחת מידע בניהול משאבי אנוש
- בקורת תקופתית סקר סיכונים ומבדקי חדירה
- מדיניות סיסמאות כללית

בנוסף הוצג לביקורת מסמך הנחיית עבודה לטכנאי מחשוב בשם "הנחיות שימוש במערכות מחשוב ומערכות מידע" המסמך מתייחס להיבטים טכניים של עבודת טכנאיים לרבות התייחסות להיבטי אבטחת מידע כמו ביצוע עדכוני אבטחה, עדכון אנטי וירוס, הגדרת שומר מסך, הגדרת FIREWALL ועוד. המסמך לא כולל פרטים כמו תאריך יצירה ואישור המסמך, זהות מאשר המסמך, גרסת המסמך, ניהול גרסאות, תדירות עדכון.

הביקורת סבורה כי, קיימים נושאים רבים בהם נדרשת רמת פירוט גבוהה יותר מאשר המוצגת במסמכי נהלים שהוצגו וקיים מקום גם להפריד נושאים מסוימים למסמכי נהלים מפורטים נפרדים. הביקורת סבורה גם כי, המסמך נוהל אבטחה ארגוני נדרש להיות מאושר על ידי מנכ"ל העירייה שמהווה "הנהלה בכירה של הארגון".

הביקורת מצאה כי, חסרה התייחסות כלל להיבטים הבאים במסמכים :

- סמכויות, כפיפות ואחריות (הנהלה, ועדת היגוי, ממונה אבטחה, מנהל מאגר).
- הכנה, ביצוע ודיווח על תכנית בקרה שוטפת לעמידה בדרישות התקנות.
- תדירות התכנסות ועדת היגוי
- נוהל ביצוע פעולות פיתוח במאגר ותיעודן
- נוהל העברת מידע רגיש מחוץ לארגון
- נוהל אבטחת מידע של מצלמות אבטחה (נמסר כי הוכן במהלך הביקורת)
- נוהל אבטחת חיבור מרחוק של עובדים

בנוסף קיימת התייחסות מצומצמת בלבד להיבטים הבאים :

- תכנית תגובה מפורטת לאירועי סייבר. קיימת רק התייחסות לגבי אופן דיווח על אירועים ללא פירוט צעדי תגובה לרבות איתור, הערכת נזקים, הכלה, תחקור, התאוששות.
- גיבוי נתונים – חסר התייחסות לנושא ביצוע ובקרה על שחזורים מנתוני הגיבוי, אבטחת נתוני הגיבוי, גיבוי בסיסי נתונים.
- חוזק אמצעי הזדהות למערכות מאגר – הוגדר אורך סיסמה 6 תווים בלבד – ללא התייחסות להיבטים כמו מורכבות סיסמה, תדירות החלפה לכל הפחות 180 יום, ניתוק עקב חוסר פעילות, שמירת היסטוריה של סיסמאות למניעת חזרה, נעילת חשבון במקרה של סיסמה שגויה ועוד.
- התייחסות לפיקוח ובקרה על ספקי מיקור חוץ
- אופן תיעוד ובקרת גישה למערכות מאגר – חסרה התייחסות לאיזה מידע יישמר בלוגים
- נוהל ניהול, הקשחה ועדכון מוצרי אבטחת מידע לרבות חומות אש מרכזיות, מסנני תוכן, אנטי ספאם, למעט אנטי וירוס וחומת אש אישית בתחנות קצה.
- נוהל עדכון והקשחת שרתים מפורט לרבות GPO. כתוב רק בנוהל טכנאים יבוצע עדכון שבועי לשרתים ללא פירוט על מהות.

המלצת הביקורת :

להשלים בהקדם כתיבה, אשור והטמעה של כל הנהלים הנדרשים לפי התקנות הגנת הפרטיות. להגיש את הנהלים ושינויים מהותיים בהם לאישור מנכ"ל העירייה.

תגובת המבוקר :

1. חוזק אמצעי הזדהות למערכות המאגר : ההתייחסות בסעיף היא לכניסה לרשת העירייה ולא למערכות המאגר, למערכות המאגר יש שכבת סיסמאות נוספת בעלת מאפיינים שונים שעומדים בדרישות הגנת הפרטיות.
 2. הנהלים נכתבו באופן ענייני מתוך כוונה להיות ממוקדים, יחד עם זאת נדאג לעבות ע"פ המלצת המבקר.
- המלצות הביקורת מקובלות ומיושמות לרבות אישור נהלים מעודכנים בועדת היגוי הקרובה.

4.2. ממשל תאגידי בהיבטי אבטחת מידע

סעיף 17ב. לחוק הגנת הפרטיות קובע כי העירייה מחויבת למנות אדם בעל הכשרה מתאימה לתפקיד הממונה על אבטחת מידע.

סעיף 3 לתקנות קובע :

"חלה חובה למנות ממונה על אבטחת מידע, או מונה ממונה על אבטחת מידע במאגר המידע יחולו הוראות אלה:

- (1). ממונה אבטחה יהיה כפוף ישירות למנהל מאגר המידע או למנהל פעיל של בעל המאגר או המחזיק בו, לפי העניין, או לנושא משרה בכירה אחר הכפוף ישירות למנהל המאגר...
- (2). הממונה יכין תכנית לבקרה שוטפת על העמידה בדרישות תקנות אלה, יבצע אותה ויודיע לבעל מאגר המידע ולמנהל המאגר על ממצאיו ;
- (3). הממונה על אבטחה לא ימלא תפקיד נוסף שעלול להעמידו בחשש לניגוד עניינים במילוי תפקידו לפי תקנות אלה;
- (4). הטיל בעל מאגר המידע על ממונה על אבטחה משימות נוספות על החובות המנויות... לשם ביצוע תקנות אלה, יגדירן בצורה ברורה ;"

הביקורת מצאה כי, אכן מונה ממונה אבטחת מידע בעירייה באמצעות כתב מינוי החתום על ידי המנכ"ל ב- 05.05.2018. הממונה הינו ראש צוות טכנאים ותשתיות במוסדות חינוך.

כמו כן, מתקיימות ישיבות רבעוניות ברשות מנכ"ל בהיבטי אבטחת מידע ותקנות הגנת הפרטיות. הישיבות התקיימו בתאריך 06.05.2018 ו- 07.10.2018.

הביקורת מצאה כי, בוצע מיפוי ורישום מקיף של המאגרים, מונו מנהלי מאגרים לכל המאגרים תוך חתימה על כתבי מינוי, נכתבו מסמכי הגדרות מאגר ועוד.

יצוין כי, מנהל אגף טכנולוגיות ומערכות מידע יזם במהלך הביקורת יציאה למכרז מקצועי לתפקיד ייעודי של ממונה אבטחת מידע שיחליף את ממונה הקיים. כמו כן, פורסם מכרז למנהל מערכות מידע ואחראי אבטחה בתוך אגף וגם מנהל תשתיות שאמורים גם לעסוק בשוטף בהיבטי אבטחת מידע.

ממצאים :

א . יחד עם זאת, נמצא כי, הוגדרה כפיפות הממונה אבטחת מידע למנהל אגף טכנולוגיות מידע מכוח כפיפותו הקודמת לפני המינוי, כאשר בכתב המינוי הספציפי של הממונה על ידי המנכ"ל לא צוינה כפיפותו. תפקיד הממונה הינו לפקח ולבקר על פעילות גורמים אחרים בהיבטי אבטחת מידע וכפיפות למנהל אגף טכנולוגיות עלולה לפגוע למראית עין לכל הפחות וגם קיימים ניגודי עניינים בין תפקיד הממונה לתפקיד תפעולי וביצועי בו החזיק הממונה עוד לפני המינוי.

ב . נמצא כי, לא הוגדרה באופן פורמאלי ועדת היגוי לנושאי אבטחת מידע באמצעות כתב מינוי או במסגרת נוהל ארגוני לרבות תפקידיה, סמכויותיה וחבריה. לראיה בדיון הראשון בלבד השתתפו בעלי תפקידים חשובים כמו יועץ משפטי, סמנכ"ל משאבי אנוש ובדיון השני גורמים אלה לא נכחו.

ג . הוצגה לביקורת תכנית בקרה שוטפת בגיליון אקסל. התוכנית לא כוללת עמודה לסטאטוס ביצוע. כמו כן, לא נמצא עדות להצגתה, אישורה ודיווח על סטאטוס ביצועה באופן מפורט לכל סעיף וממצאיה להנהלה הבכירה ולמנהלי המאגרים על ידי הממונה על אבטחת מידע כנדרש בתקנות, לרבות במסגרת הישיבות הרבעוניות שהתקיימו עם מנכ"ל העירייה.

ד . תכנית בקרה שוטפת לדעת הביקורת הינה חלקית ולא כוללת היבטים רבים לרבות בדיקת סטאטוס עדכוני אבטחה, תקינות מוצרי אבטחה, נאותות הרשאות גישה למאגרים, בקרה על חיבור מדיה נתיקה, הפרדת מאגרים, בקרה על אבטחת גישה פיזית לרבות מורשי גישה, חוזק מנגנונים, בקרה על תקינות לוגים במערכות ועוד.

ה . לא הוצג לביקורת תיעוד לביצוע תכנית בקרה שוטפת על ידי הממונה אבטחת מידע ומעורבותו בהיבטי אבטחת מידע. הוצג תיעוד בנוגע לבקשות להעברת מידע בין גופים ציבוריים. למשל בפרוטוקולים בנוגע לעיר חכמה לא נמצא תיעוד לכך שנדונו היבטי אבטחת מידע וממונה לא היה מעורב.

הביקורת סבורה כי, יש להסדיר את כפיפות של ממונה אבטחת מידע באופן שהכפיפות לא תיצור ניגודי עניינים במילוי תפקידו כנדרש בתקנות. הביקורת סבורה כי תפקיד הממונה הינו תפקיד הנחיה, פיקוח ובקרה כמוגדר בתקנות ואינו תפקיד ביצועי ונדרש לנהל תיעוד לפעולות בקרה המבוצעות על ידו. בנוסף הביקורת סבורה כי יש לקיים ועדת היגוי פורמאלית לנושאי אבטחת מידע.

דו"ח שנתי 2018
דוח מס' 4 - הגנת הפרטיות ואבטחת מידע

המלצת הביקורת :

1 . להגדיר באופן פורמאלי כפיפות של ממונה אבטחת מידע ולבחון אם לא מתקיימים ניגודי

עניינים מובנים.

2. לעבות תכנית בקרה שוטפת באופן שכל תפקידי הבקרה ופיקוח השוטפים שלו יעוגנו בה בדגש לעמידה בדרישות התקנות הגנת הפרטיות.

3. להגדיר באופן פורמאלי ועדת היגוי לנושאי אבטחת מידע לרבות משתתפיה, תפקידיה וסמכויותיה.

4. על ממונה אבטחת מידע להעביר דיווח תקופתי בכתב במסגרת ועדת היגוי או ישירות להנהלה בכירה ולמנהלי מאגרים בו יוצגו תוצאות פעולות הבקרה שלו ואיזה פערים עדיין קיימים לעמידה בדרישות התקנות. במסגרת זו על ממונה אבטחת מידע לתעד באופן מפורט את כל פעילות הבקרה המבוצעת על ידו.

תגובת המבוקר :

1. במבנה הארגוני של תקציב 2019 הממונה יהיה כפוף לסמנכ"ל"ית משאבי אנוש ומנהל, תוקצבה משרה ייעודית. מציין שיש קושי רב לגייס עובדים בשכר המוצע לתפקיד ממונה אבטחת מידע.

2. נעבה את התכנית ונאשר אותה בוועדה הקרובה. נציין כי הבקרה השנתית אמורה להתבצע עד 08/05/2019 והממצאים יוצגו למנהלי המאגרים כמתחייב בתקנות.

3. כיום מתכנסת אחת לרבעון אצל מנכ"ל העירייה, בהתאם להמלצתך יובהר בנוהל כי הועדה תתכנס אחת לרבעון בראשותו של מנכ"ל העירייה ובהשתתפות, גזבר, יועמ"ש, מנמ"ר, סמנכ"ל"ית, ממונהאבטחת מידע ומבקר.

4. יבוצע ויוצג באחת מישיבות פורום המנכ"ל ובהתאם לדרישות התקנות.

4.3. תקציב אבטחת מידע

סעיף 3(6) לתקנות קובע כי: "בעל מאגר המידע יקצה לממונה את המשאבים הדרושים לו לשם מילוי תפקידו."

החלטה מספר 2443 של רשות התקשוב הממשלתית מ-15.2.15 בנושא "קידום אסדרה לאומית והובלה ממשלתית בהגנת הסייבר" קובעת בין היתר, כי "המנכ"לים של משרדי הממשלה ומנהלי יחידות הסמך, במסגרת סמכותם ואחריותם הקיימת, יסדירו את מבנה התקציב השנתי של משרדם כך שלכל הפחות 8% מתקציב תחום טכנולוגיית המידע יופנה להגנת הסייבר". יצוין כי ההחלטה אינה חלה על רשויות מקומיות אך היא יכולה להוות קנה מידה בנושא. בהתאם לנתונים שהתקבלו ממנהל אגף טכנולוגיות תקציב אבטחת מידע הכולל בתוכו שירותי ייעוץ של יועצים חיצוניים, רכש וחידוש רישוי של תוכנות אבטחה ושכר עובדים הינו כדקלמן:

דו"ח שנתי 2018
דוח מס' 4 - הגנת הפרטיות ואבטחת מידע

שנת 2018 : 30,000 - תחזוקת מוצרים וגם תוקצב תפקיד של מנהל אבטחת מידע שלא צלח לקלוט (תוקצב).

שנת 2019 : 350,000 - תקציב רכש ותחזוקת מוצרים.

תוקצבה משרה של ממונה אבטחת מידע למכרז החדש בשנת 2019 בסכום של כ- 220,000 ₪. בנוסף תוקצבה משרה של מנהל מערכות מידע ואחראי אבטחת מידע באגף טכנולוגיות 30 אחוז שכר בכירים.

אכן נמצא כי, חל גידול משמעותי בתקציב בין שנת 2018 לבין שנת 2019. יחד עם זאת נמצא כי, במסגרת דיונים בה משתתף מנכ"ל העירייה לא מוצגים נתוני תקציב אבטחת מידע ברמה מסכמת וגם לא ברמה מפורטת וזאת במקביל לתכניות עבודה. הביקורת סבורה כי, הצגה זו נדרשת על מנת להעריך את נאותות המשאבים המושקעים. ניתן להשתמש כ benchmark בהחלטת ממשלת ישראל כי, תקציב אבטחת מידע יעמוד על 8 אחוז מסך תקציב מערכות המידע. נמסר כי, תוכנית העבודה המפורטת ומקושרת תקציב מוגשת לסמנכ"לית משאבי אנוש ומינהל שהיא אחראית על התחום והיא הגורם הבכיר המוסמך לתחום זה.

נמסר כי, קיים קושי רב בגיוס מומחי אבטחת מידע לעירייה לאור הביקוש הגבוה ורמות השכר האפשריות בעירייה לפי תקני משרד פנים.

המלצות ביקורת:

1. לקבוע מנגנון לקביעת תקציב אבטחת מידע כאחוז אובייקטיבי מסך תקציב אגף טכנולוגיות. להציג את התקציב אבטחת מידע המפורט לאישור במסגרת ישיבת ועדת היגוי השנתית ברשות מנכ"ל.
2. לבחון דרכים כיצד ניתן להגדיל כדאיות שכר של מומחים לאבטחת מידע על מנת להגדיל סיכויים לגיוס מומחים בתחום או לחלופין לבחון דרכים לגיוס במיקור חוץ אף במשרה לא מלאה מומחים לתפקידים אלה.

תגובת המבוקר:

1. יעדי התקציב נקבעים ע"י ראש העיר ובכל זאת נלקחים בחשבון כל שנה יעדי אבטחת המידע והטכנולוגיות בתקציב הרגיל והתב"ר.
2. יוצג בוועדת ההיגוי ויאושר רק ע"י הגורמים הרלוונטיים לעניין.
3. הנושא יוצג בוועדת היגוי.

לאיתור סיכוני אבטחת מידע (להלן - סקר סיכונים); בעל מאגר המידע ידון בתוצאות סקר הסיכונים שיועברו לו, יבחן את הצורך בעדכון מסמך הגדרות המאגר או נוהל האבטחה בעקבותיהן, ויפעל לתיקון הליקויים שהתגלו במסגרת הסקר, ככל שהתגלו; סקר סיכונים כאמור ייערך אחת לשמונה עשר חודשים לפחות.

(ד) במאגר מידע שחלה עליו רמת האבטחה הגבוהה, בעל המאגר אחראי לכך שייערכו מבדקי חדירות למערכות המאגר לבחינת עמידותן בפני סיכונים פנימיים וחיצוניים, אחת לשמונה עשר חודשים לפחות; בעל המאגר ידון בתוצאות מבדקי החדירות ויפעל לתיקון הליקויים שהתגלו, ככל שהתגלו."

מבדיקת הביקורת נמצא כי, חברת שירותי ייעוץ באבטחת מידע חיצונית בצעה סקר להערכת נאותות עמידה בתקנות הגנת הפרטיות בחודש יוני 2018. **נמסר כי, הסקר נמצא בתהליכי עדכון ויוצג בוועדת היגוי הקרובה תוך הצגת תכנית לסגירת הפערים שטרם טופלו. נמסר כי, קיים תכנון ותקציב לבצע מבדקי חדירה בשנת 2019 לגבי מאגרים ברמת אבטחה גבוהה.**

4.5. הדרכות עובדים

סעיף 7 לתקנות קובע:

"(ב) בטרם יקבלו גישה למידע ממאגר המידע או לפני שינוי היקף הרשאותיהם, יקיים בעל מאגר מידע הדרכות לבעלי הרשאות בנושא החובות לפי החוק ותקנות אלה, וימסור להם מידע על אודות חובותיהם לפי החוק ונוהל האבטחה.

(ג) במאגר מידע שחלה עליו רמת האבטחה הבינונית או הגבוהה, יקיים בעל המאגר פעילות הדרכה תקופתית לבעלי הרשאות שלו, בדבר מסמך הגדרות המאגר, נוהל האבטחה והוראות אבטחת המידע לפי החוק ולפי תקנות אלה, בהיקף הנדרש לצורך ביצוע תפקידיהם, ובדבר חובות בעלי ההרשאות לפיהם; הדרכה כאמור תיערך אחת לשנתיים לפחות."

ממצאים:

מבדיקת הביקורת עולה כי, עובד חדש בעירייה החל ממחצית שנייה של 2018 נדרש לחתום על מסמך "הנחיות שימוש במערכות מידע" בנוסף למסמך סודיות. המסמך מפרט כללי אבטחת מידע והגנת פרטיות של העירייה אותם נדרש לקיים העובד עם קליטתו לעבודה. **כמו כן, כל העובדים הקיימים הוחתמו על המסמך.**

דו"ח שנתי 2018
דוח מס' 4 - הגנת הפרטיות ואבטחת מידע

נמצא כי, ביוני 2018 התקיימו מספר הדרכות אבטחת מידע פרונטאליות על ידי מנהל אגף טכנולוגיות, מחשוב ומערכות מידע שכיסו כלל העובדים. בנוסף נשלחו מספר דוא"ל רענון מודעות וחיודוד כללים לכלל העובדים. מעקב אחרי משתתפים בהדרכות מתבצע באמצעות גיליון אקסל ייעודי על ידי ראש אגף.

יחד עם זאת נמצא כי, מסמך הנחיות עליו חותמים העובדים אינו מכיל התייחסות להיבטי אבטחה פיזית לרבות גריסת ניירת, שולחן נקי, נעילה של חומרים רגישים במגירות, ליווי אורחים ועוד. בנוסף בנוגע לחוזק סיסמאות במסמך, מוצגת דרישה לא אפקטיבית למינימום של 6 תווים, ללא התייחסות למורכבות סיסמה וללא הגדרה של תדירות החלפה שלכלל היותר אמורה להיות 180 יום לפי תקנות.

בנוסף נמצא כי, לא קיים כיום מנגנון ניהולי המבטיח כי עובדים חדשים בעלי הרשאה למאגרים עוברים הדרכה לפני גישה למאגרים. בנוסף לא מוגדר כיום מנגנון ממוכן למעקב ברמת עובד במערכת ניהול כוח אדם מתי לאחרונה עבר הדרכה.

בנוסף כיום, לצורך הגברת מודעות וכושר התמודדות של עובדים עם מתקפות סייבר בארגונים רבים נפוץ תהליך של ביצוע סימולציה של קמפיינים של פשינג באמצעות שליחת דוא"ל מתחזה לעובדים לצורך תרגול. קיימת אפשרות לייצר תרגול כזה באופן פנימי או להשתמש בשירות חיצוני. בעירייה טרם הוחלט על ביצוע תרגולים מסוג זה. במסגרת סימולציה שבצעה הביקורת אכן הייתה מודעות לנושא אך מספר עובדים עדיין נפלו במבדק.

המלצות הביקורת:

1. לשקול לבצע קמפיינים של תרגול פשינג לרבות קמפיינים מתוככמים יותר בדומה למה שבוצע על ידי הביקורת.
2. לבצע תיקונים במסמך הנחיות תוך התייחסות להיבטי אבטחה פיזית, חוזק סיסמאות וכד' יחודד.
3. להטמיע מנגנון שמבטיח כי עובדים חדשים יעברו הדרכה לפני קבלת הרשאה. לדוגמה אפשר להוסיף בטופס טיולים הנכנס סעיף לחובת ביצוע תדריך אבטחה ותייעוד לחתימת עובד. בנוסף לתעד את דבר ביצוע במערכת כוח אדם לרבות תאריך אחרון.

תגובת המבוקר:

1. יישקל במסגרת סדרי העדיפויות והמשאבים העומדים לרשותנו בתכנית העבודה ובהתאם לתיעוד.
2. יחודד, התייחסות קיימת בנוהל הארגוני בנוסף לזה הועברו הנחיות למנהלים בפורום מנכ"ל, ולעובדים במסגרת ההדרכות שבוצעו.

דו"ח שנתי 2018
דוח מס' 4 - הגנת הפרטיות ואבטחת מידע

3. בשלב קליטת העובד ובמסגרת מסלול טופס טיולים ישולב אגף טכנולוגיות ומערכות מידע, בנושא זה.

4.6 . בקרת הרשאות גישה

בסעיף 8 בתקנות ניהול הרשאות גישה נרשם כדקלמן :

”(א) בעל מאגר מידע יקבע הרשאות גישה של בעלי הרשאות למאגר המידע ולמערכות המאגר, בהתאם להגדרות תפקיד; הרשאת הגישה לכל תפקיד תהיה במידה הנדרשת לביצוע התפקיד בלבד.

(ב) בעל מאגר מידע ינהל רישום מעודכן של תפקידים, הרשאות הגישה שניתנו להם, ושל בעלי ההרשאות הממלאים תפקידים אלה (להלן - רשימת ההרשאות התקפות).”

קיים טופס הרשאות שמנהל ישיר ממלא וטופס הזה מועבר לאישור למנהל מאגר ואז מועבר לתיק מאגר ולממונה. במעבר תפקיד מקבלים הודעה ממשאבי אנוש וגם ממנהל ישיר. בנוסף ממולא טופס ייעודי של חברה לאוטומציה במקרה של מערכת חיצונית באחריותה.

נמסר כי, בוצע תהליך תקופתי של תיקוף הרשאות גישה קיימות לכלל מורשי גישה באמצעות סקירת הרשאות על ידי מנהלי מאגרים.
הביקורת סבורה כי נדרש לנהל בטופס קליטת עובד טבלה מפורטת של הרשאות פר מאגר מידע תוך אפשרות לבחירה מדויקת את סוגי ההרשאות.

יצוין כי, הביקורת בצעה בדיקה מדגמית של הרשאות גישה במערכת אוטומציה לגבי שני עובדים במחלקת ניהול תקציבים רגילים ומחלקת ניהול תקציבי תב”ר ומנהלת מחלקת הנה”ח. נמצא כי, אכן קיים מידור ומחלקות ניהול תקציבים לא יכולים לעדכן נתוני ספקים אלא לצפייה בלבד. לעומת זאת מחלקת הנה”ח לא יכולים להזרים חשבונות. לכלל העובדים לא קיימת כלל גישה למערכת רווחה והם לא חשופים לנתונים אישיים. יחד עם זאת נמצא כי, לכל מחלקת ניהול תקציבים רגילים קיימת הרשאה לעדכון נתוני תקציבי תב”ר וגם הפוך. בנוסף קיים, מסך פרופיל למשתמש המציג הרשאות למשתמשים, ניתן לדפדף במסך זה ולצפות בכלל שמות משתמשים שהינם תעודות זהות. באופן זה קיימת אפשרות לכלל העובדים לצפות בעובדים אחרים לרבות בנתון ת.ז. ראה נספח ב' להדגמת התופעה.

לאור הבדיקה המדגמית של הביקורת אכן נראה כי, קיים צורך בביצוע בדיקות מעמיקות יותר של נאותות הרשאות.

דו”ח שנתי 2018
דוח מס’ 4 - הגנת הפרטיות ואבטחת מידע

המלצות הביקורת:

1. לבצע מיפוי מדויק של איזה סוגי הרשאות נדרשות ברמת כל תפקיד.
2. להתאים טופס קליטת עובד חדש שיאפשר תיעוד מדויק של סוגי הרשאות שנדרש להגדיר לעובד פר מאגר מידע.
3. לבצע תיקונים בהרשאות חריגות כפי שמצאה ביקורת בבדיקה המדגמית.

תגובת המבוקר :

1. אנחנו מבצעים תהליך שוטף ומסודר של מורשי הגישה במערכות השונות.
2. קיימות מספר גדול של מערכות בעלי מגוון גדול של הרשאות ובנוסף לזה מגוון גדול מאוד של תפקידים ולכן לא ניתן לביצוע. עם זאת קיים נוהל מסודר להקצאת הרשאות שכולל טפסים מסודרים. המנהל הישיר של העובד מגיש בקשה בהתאם לבקשת הרשאה מסודרת, הבקשה מועברת למנהל המאגר לצורך אישור ומיושם בהתאם לכך.
- בנוסף לזה, במסגרת תקופת המבחן של העובד לא פותחים מיד את כל ההרשאות, בנוסף לזה לכל מערכת מתקיימות ההכשרות באופן שונה, ע"י גורמים שונים ובמועדים שונים, עד שלא מתקיימות ההדרכות אנו לא פותחים הרשאה. אופן העבודה של בחינת בקשה ע"פ צורך מייצר מנגנון טוב יותר לגרירת הרשאות מיותרות שנובעות משינויים בהגדרות תפקיד, אופן עבודה זה ימנע שיכפול הרשאות מראש.
3. יטופל.

4.7. בקרה ותיעוד גישה

בסעיף 10 בתקנות בנושא בקרה ותיעוד גישה נרשם :

- (א) במערכות של מאגר מידע אשר חלה עליו רמת האבטחה הבינונית או הגבוהה, ינוהל מנגנון תיעוד אוטומטי שיאפשר ביקורת על הגישה למערכות המאגר (בתקנה זו - מנגנון הבקרה) ובכלל זה נתונים אלה: זהות המשתמש, התאריך והשעה של ניסיון הגישה, רכיב המערכת שאליו בוצע ניסיון הגישה, סוג הגישה, היקפה, ואם הגישה אושרה או נדחתה.
- (ב) מנגנון הבקרה לא יאפשר, ככל יכולתו, ביטול או שינוי של הפעלתו; מנגנון הבקרה יאתר שינויים או ביטולים בהפעלתו ויפיץ התראות לאחראים.
- (ג) בעל מאגר מידע יקבע נוהל בדיקה שגרתי של נתוני התיעוד של מנגנון הבקרה, ויערוך דוח של הבעיות שהתגלו וצעדים שנקטו בעקבותיהן.
- (ד) נתוני התיעוד של מנגנון הבקרה יישמרו למשך 24 חודשים לפחות.

דו"ח שנתי 2018
דוח מס' 4 - הגנת הפרטיות ואבטחת מידע

במהלך הביקורת נמסר על ידי מנהל אגף טכנולוגיות מידע כי, טרם בוצע תהליך מיפוי מקיף ברמת כל מאגר ומערכת מאגר (בקרה ותיעוד גישה), האם אכן מנגנון תיעוד אוטומטי לפעולות משתמשים עומד בדרישות התקנות, לרבות שמירת תיעוד לתקופה של 24 חודש. טרם נקבע נוהל בדיקה שגרתי של נתוני התיעוד כפי שנדרש בתקנות.

הביקורת המליצה למנהל אגף טכנולוגיות לפנות לחברה לאוטומציה לבירור (בנוסף לפניית קודמות שביצע) והתקבלה התשובה הרצ"ב:
"לחברה לאוטומציה מספר מנגנוני תיעוד בקרה אוטומטים שמאפשרים בקרה על הגישה למערכות המאגר וכוללים בין השאר גם את הנתונים הבאים: זהות המשתמש, התאריך והשעה של ניסיון הגישה, רכיב המערכת שאליו בוצע ניסיון הגישה, סוג הגישה, היקפה, ואם הגישה אושרה או נדחתה. מנגנונים אלה מנטרים את הפעילות השוטפת ונרשמים ללוגים שמהם ניתן להפיק מידע בהתאם לדרישה.
גישת מנהלי מערכת לבסיס הנתונים ולשרתי הסיסטם – הגישה לשרתים לצורך פעילות תחזוקה מתאפשרת למנהלי המערכת בלבד. הגישה כוללת בקרת גישה בכמה רמות. רמת הרשאות משתמש, רמת הרשאות גישה לפי כתובת המקור, והגבלת הגישה בכלי הניהול בלבד. קיים לוג המאפשר לאחזר את נתוני הגישה של מנהלי המערכת.

מנגנוני הבקרה פעילים באופן שוטף ואינם ניתנים לביטול ע"י משתמשי מאגרי המידע. המידע נשמר לתקופה של למעלה מ 24 חודשים." בנוסף התקבל לוג כניסות לדוגמה.

המלצות הביקורת:

להגדיר נוהל בדיקה שגרתית של תקינות נתוני התיעוד בכל המאגרים כולל מאגרים של של מילגם, שיא CRM, מרשם אוכלוסין ברמת סיכון בינונית וגבוהה ולדווח על תוצאות בדיקה לועדת היגוי. בהתאם לתוצאות הבדיקה לבצע תיקונים נדרשים בכל מנגנון תיעוד על מנת לעמוד בדרישות התקנות.

תגובת המבוקר:

יבוצע.
באחריות הספק, נוודא שמבוצע.
מבקש לציין, בוצע מיפוי של כלל המאגרים, דרשנו בתהליך ארוך מכלל ספקי מערכות המידע עמידה בכלל תנאי הרגולציה ככלל ובתיעוד כניסה למערכות בפרט, צורף תיעוד של מענה החב' לאוטומציה שמחזיקה ברוב מאגרי המידע של העירייה.

דו"ח שנתי 2018
דוח מס' 4 - הגנת הפרטיות ואבטחת מידע

4.8 . קיום הגנה אפקטיבית כנגד מתקפות מתוחכמות

רקע:

סעיף 14(א) לתקנות קובע:

"בעל מאגר מידע לא יחבר את מערכות המאגר לרשת האינטרנט או לרשת ציבורית אחרת, בלא

התקנת אמצעי הגנה מתאימים מפני חדירה לא מורשית או מפני תוכנות המסוגלות לגרום נזק או שיבוש למחשב או לחומר מחשב."

בשנים אחרונות התגברו מתקפות סייבר מתוחכמות המנצלות פרצות ZERO DAY. אלו הן פרצות שמתגלות על ידי גורמים זדוניים ולא מועברים לידיעת יצרנים לצורך ביצוע תיקונים. לפרצות אלה טרם הוגדרו חתימות המכילים תוכנת אנטי וירוס מתאימה ומוצרי אבטחה נוספים ולכן הן עלולות לא להתגלות ולא להיחסם. גורמים זדוניים כותבים נזקות ייעודיות לניצול פרצות חדשות אשר לרוב, מופצות בקמפיניים של דיוג הנשלחים בדואר אלקטרוני או דרך האינטרנט ואף מופצות ללא ידיעת המשתמש באמצעות התקן נייד (Disk On Key).

לצורך התמודדות עם פרצות אלה פותחו טכנולוגיות שהוכיחו אפקטיביות בשילוב של מספר טכנולוגיות, כגון: SANDBOX (קופסת חול- סביבה וירטואלית בה נבחנת התנהגות קובץ לאיתור פעילות זדונית לפני שחרורו למשתמש), HoneyPots (מלכודת דבש), EDR - Anomaly detection, Behavioral analysis, Code Sterilization (הלבנת קבצים). ניתן להרחיק את האיום ממשתמשי קצה ולאפשר גלישה מאובטחת באינטרנט באמצעות שימוש במכונות מרוחקות והפרדת רשתות פנים ארגוניות מרשת האינטרנט (Secure browsing).

נמצא בביקורת כי, כיום מיושמת חומת אש הכוללת רכיבים כגון IPS, Antivirus, Anti bot, Application control, Web filtering, Sandbox. בנוגע לדוא"ל כיום מבוצע סינון דרך מסנן דוא"ל ייעודי ומקצועי, ודרך חומת אש באנטי וירוס, בשרת exchange מותקן גם אנטי וירוס ייעודי.

בנוסף קיים פרוקסי שמבצע הגבלת גישה לאינטרנט לתחנות קצה. מיושם GPO ייעודי ל- להתמודדות עם כופרות ומופעל מודול באנטי וירוס לגילוי אנומאליות.

קבצים גדולים מועברים דרך מנגנון מאובטח במסגרתו נשלח לינק אותו נדרש לפתוח עם סיסמה. בשנת 2019 תוקצב שדרוג של חומת אש תוך הוספת מודול הגנה מתקדם של SANDBOX והלבנה לדוא"ל ואינטרנט.

דו"ח שנתי 2018
דוח מס' 4 - הגנת הפרטיות ואבטחת מידע

יחד עם זאת הביקורת סבורה כי, עדיין קיים מקום לשקול להוסיף שכבות הגנה נוספות כמפורט להלן:

- מערכת "הלבנה" (סינון רשת של קבצים) של הלבנת קבצים המועברים בדוא"ל, מורדים

מאינטרנט, מדיה נתיקה ובממשקים (כספות) לקבלת קבצים מגורמים חיצוניים. מטרת המערכת היא לבצע בחינה וזיהוי של קבצים העלולים לכלול בתוכם קוד זדוני שתול. מערכת זו יכולה אף להסיר את הקוד הזדוני.

- טכנולוגיה הקרויה Honeypots המבוססת על רעיון של הצבת מלכודות דבש וירטואליות ברשת הארגון המייצרות אשליה של תחנות קצה ושרתים הכוללים פרצות אבטחה. נזקות או גורמים זדוניים פועלים לעתים באמצעות התפשטות ברשת תוך איתור רכיבים בהם יש חשיפות. במקרה בו המלכודת מזהה ניסיון פריצה, היא מעבירה התרעה לשרת ניהול מרכזי וגורם בקרה אנושי אמור לבחון את האירוע ולפעול בהתאם לתכנית תגובה שהוגדרה. יש לציין כי טכנולוגיה זו יעילה בשילוב עם פתרונות נוספים.
- מערכת לגלישה מאובטחת באינטרנט, המבוססת על שרתי טרמינל מוקשחים הנמצאים ב"אזור מפורז" (DMZ) החוצץ בין האינטרנט לרשת הפנימית. משתמש הקצה אינו גולש באינטרנט ישירות מתחנה הקצה אלא מתוך השרת, כך שאם נזקה תקפה במהלך גלישה, התקיפה מכוונת כנגד השרת המוקשח. באופן זה ניתן להגביל הורדה של קבצים לתחנת קצה והקבצים יאוחסנו בשרת ב"אזור המפורז" בלבד ולא יכנסו לרשת. יתרון נוסף בשימוש בטכנולוגיה זו הוא שניתן לחסום העברת קבצים ואף טקסטים מתחנת הקצה ל"אזור המפורז" ובכך למנוע זליגת מידע רגיש דרך אינטרנט.

יצוין כי, מדובר בטכנולוגיות נפוצות כיום בארגונים בסדר גודל של העירייה ואף בארגונים בעלי פעילות פחותה.

המלצות הביקורת:

לבחון יישום טכנולוגיות מתקדמות נוספות על מנת להשיג יכולת נאותה להתמודד עם מתקפות סייבר מתוחכמות. לוודא הטמעה של חומת אש החדשה עם כול המודולים ורכיבים מתקדמים בה בהקדם האפשרי.

תגובת המבוקר:

נבחן בהתאם ליכולות תקציביות במסגרת סדרי עדיפויות ותיעדוף בתוכנית העבודה.

באמצעות אפליקציות זדוניות שמשמשות תמימים מורידים למכשיר שברשותם, ניתן להזליג מידע רגיש מהטלפון או מהטאבלט, כולל סיסמאות ופרטי דואר אלקטרוני. בארגונים רבים קיים כיום שימוש בטכנולוגיה לניהול ואבטחת התקנים ניידים (MDM) המספקת הגנה מלאה על המידע הנמצא במכשיר, מבלי לפגוע בפרטיות המשתמש.

ממצא :

נמסר כי, לאחרונה נרכש פתרון להגנה על טלפונים ניידים MDM אך טרם נקבע לוי'ז ליישום הפתרון.

נוסף על כך, לא יושמו הגדרות אבטחה בסיסיות, כגון אכיפת הגדרת קוד גישה למכשיר, וחיבור רק ממכשיר מורשה המזוהה לפי פרמטרים של מכשיר.

המלצת ביקורת :

מומלץ לקבוע לוי'ז ליישום הפתרון MDM ועד להשלמת יישום להפעיל מנגנוני אבטחה בסיסיים לצמצום הסיכון.

תגובת המבוקר :

במסגרת שדרוג שרת הדואר האלקטרוני מיושמת מדיניות אבטחה חדשה. יקבע לוח זמנים.

4.10 . אבטחת חיבור התקנים ניידים לתחנות קצה

סעיף 12 לתקנות קובע כי "בעל המאגר יגביל או ימנע אפשרות לחיבור התקנים ניידים למערכות המאגר במתכונת ההולמת את רמת אבטחת המידע שחלה על המאגר, את רגישות המידע, את הסיכונים המיוחדים למערכות המאגר או למידע הנובעים מחיבור ההתקן הנייד ואת קיומם של אמצעי הגנה מתאימים מפני סיכונים אלה; בעל מאגר מידע המאפשר שימוש במידע מהמאגר בהתקן נייד או העתקה שלו להתקן נייד ינקוט אמצעי הגנה בשים לב לסיכונים המיוחדים הקשורים לשימוש בהתקן נייד באותו מאגר מידע; לעניין זה יראו שימוש בשיטות הצפנה מקובלות כנקיטת אמצעים סבירים להגנה על מידע שהועתק להתקן הנייד."

דו"ח שנתי 2018
דוח מס' 4 - הגנת הפרטיות ואבטחת מידע

נמצא כי, כיום מיושמת חסימה למניעת חיבור מדיה נתיקה לתחנות קצה בחלק גדול מתחנות קצה. האישור לפתיחה ניתן בכתב על ידי ראש אגף טכנולוגיות תוך קבלת נימוקים משכנעים ממשתמשי קצה והיו מקרים בהם הבקשה נדחתה. הוטמע לאחרונה מודול DLP באנטי וירוס שאמור לספק מענה לסיכוני זליגת מידע רגיש דרך מדיה נתיקה.

ממצא :

יחד עם זאת נמצא כי, ב- 48 תחנות קצה לרבות תחנת קצה אחת עם מערכת הפעלה XP (מיושנת וחשופה לפרצות קריטיות) כיום החיבור הינו פתוח. המשמעות היא שקיימת חשיפה רבה להחדרת נזקה (תוכנה זדונית) שלא תזוהה באמצעות אנטי-וירוס המותקן במערכות העירייה במידה ומדובר בנוזקה מסוג ZERO DAY שאינה מזוהה על ידי האנטי וירוס הפועל על בסיס חתימות ידועות בלבד.

כמו כן, טרם הוטמע שימוש בטכנולוגיה של "הלבנת" קבצים לתחנות קצה או שימוש בעמדות הלבנה ייעודיות אשר מספקים מענה לסיכון זה. מבדיקת לוג שימושים במדיה נתיקה עולה כי השימוש נמוך לרוב. לדעת הביקורת קיים מקום לצמצום נוסף של רשימה על בסיס היסטוריית שימוש בפועל. במקומות רבים נהוג להתקין עמדת הלבנה במערכות מידע כך שכל חיבור יבוצע באופן מפקח במחלקת מערכות מידע.

המלצות הביקורת:

1. מומלץ לבצע חסימה גורפת של אפשרות חיבור מדיה נתיקה למערכות העירייה באופן מיידי על בסיס היסטוריית שימוש.
2. במידה וקיים צורך עסקי להגביל אותו למשתמשים מורשים בלבד באישור מנכ"ל תוך שימוש במנגנונים לצמצום הסיכון כתוצאה מחיבור כגון: הגבלת חיבור התקנים שאושרו מראש, יישום מנגנון הלבנה לפני חיבור, בקרה על חיבורים באמצעות גורם מפקח ועוד.

תגובת המבוקר:

1. בוצע ויבוצע אחת לחצי שנה, נוסף לנוהל.
2. לא הגיוני להעסיק את מנכ"ל העירייה בנושא זה. באחריותי לנהל נושא זה בשוטף.

4.11. מדיניות בקרת גלישה באינטרנט

סעיף 14(א) לתקנות קובע:

"בעל מאגר מידע לא יחבר את מערכות המאגר לרשת האינטרנט או לרשת ציבורית אחרת, בלא התקנת אמצעי הגנה מתאימים מפני חדירה לא מורשית או מפני תוכנות המסוגלות לגרום נזק או שיבוש למחשב או לחומר מחשב."

דו"ח שנתי 2018
דוח מס' 4 - הגנת הפרטיות ואבטחת מידע

כיום הגלישה באינטרנט מבוצעת דרך חומת אש, ופרוקסי ומופעל מודול סינון אתרים וקבצים ואנטי וירוס ב-FW ובתחנות. המודול אמור לחסום גישה לקטגוריות של אתרים שמוגדרים כחסומים לגלישה כמו אתרים עם תוכן לא הולם וגם לחסום הורדה של קבצים בפורמטים לא מורשים.

בבדיקה מדגמית שבצעה הביקורת בתחנת קצה ברשת העירייה במסגרת בדיקות טכנולוגיות כמפורט בסעיף 4.21 נמצא כי, ניתן היה להוריד קבצי הרצה כגון תוכנת winrar לכיווץ קבצים וגם קובץ הרצה של כלי תקיפה ידוע בשם responder. הקובץ של כלי תקיפה במהלך ההפעלה התגלה באנטי וירוס בתחנה ונחסם על ידו ונשלחה התרעה לראש האגף טכנולוגיות. יחד עם זאת היה מצופה שהקובץ ייחסם ברמת מודול סינון בחומת אש ולא יגיע כלל לתחנת הקצה. נמסר על ידי מנהל אגף טכנולוגיות כי, ייתכן ורכיב לבחינת תעבורה מוצפנת https inspection אינו מוגדר באופן אוטומטלי והנושא ייבדק.

בנוסף נמצא כי, ניתן לגלוש ולהוריד קבצים באתרי דואל חינמי כמו gmail ו- webmail ואתר הפצת תוכנות וכלי פיתוח github שבין היתר כולל כלי תוכנה המשמשים להאקינג.

המלצות הביקורת:

1. יש לבדוק מחדש את מדיניות הגלישה הקיימת כיום בעירייה ולהטמיע מדיניות גלישה מחמירה יותר לכל קבוצות העובדים בהתאם לעקרון של אפשרות גלישה לצורכי עבודה בלבד תוך צמצום סיכונים לזליגת מידע רגיש תוך חסימת קטגוריות נוספות, כמו אתרי דוא"ל חינמי ועוד.
2. יש לבדוק את הגדרות סינון הקבצים הקיימת כיום במטרה למנוע הורדת קבצי הרצה וסקריפטים.

תגובת המבוקר:

1. יובא למנכ"ל העירייה לקביעת מדיניות.
2. בוצעה בדיקה והקשחות ונבצע בדיקה והקשחות נוספות בעת שדרוג חומת האש שנמצא בביצוע.

4.12. הרשאות אדמיניסטרטור

מרבית הנוזקות כיום מנצלות הרשאות של משתמשי קצה על מנת לבצע פעולות זדוניות במערכות מחשב. לאור זאת הבקרה המומלצת כיום הינה כי, למשתמשי קצה יוקצו הרשאות נמוכות ביותר ברמת מערכת ההפעלה.

דו"ח שנתי 2018
דוח מס' 4 - הגנת הפרטיות ואבטחת מידע

מבדיקות הביקורת עלה כי כיום מוגדרים 3 משתמשים בלבד ברשת הארגון מוגדרים כ Domain Admins. הרשאה זו מאפשרת שליטה מלאה בכל תחנות קצה, חשבונות משתמשים ושרתים במערכת הפעלה WINDOWS וגישה לכל כונני רשת ואף בסיסי נתונים. המשתמשים הינם עובדים באגף מערכות מידע ותפקידם מצריך זאת.

יחד עם זאת נמצא כי, בכל תחנות קצה קיימת עדיין הרשאה של לוקל אדמין למשתמש קצה המאפשרת לו לבצע התקנה של תוכנות וביצוע שינויים בהגדרות מחשב.

המלצות הביקורת:

1. לבצע הסרה של הרשאות לוקל אדמין מכל המשתמשים הרגילים בתחנות קצה.
2. להשתמש במוצר LAPS לניהול משתמש לוקל אדמין המשמש את טכנאים בתחנה.

תגובת המבוקר:

1. בעבודה ללא הרשאת לוקל אדמין נוסתה בעבר ופגעה בעבודה השוטפת כתוצאה ממערכות מידע שלא מתאימות לעבודה ללא הרשאה זו, יחד עם זאת אנו נבצע שוב ניסוי מדורג למעבר לעבודה באופן הזה והתאם לתוצאות נחליט האם ליישם את ההמלצה הזאת (לדוגמא: תוכנת החתימה הארגונית מופעלת באמצעות Login Script ולכן סביר להניח שלא תפעל כראוי)
2. יבחן כפי שצויין בסעיף הקודם.

4.13 . סגמנטציה של הרשת הפנימית

בתקנות הגנת הפרטיות בסעיף 13 (ב) נרשם: "בעל מאגר מידע יפריד, בהיקף ובמידה הסבירים האפשריים, בין מערכות המאגר אשר ניתן לגשת מהן למידע, לבין מערכות מחשוב אחרות המשמשות את בעל המאגר."

ממצאים:

נמצא כי, בנוגע למערכות המסופקות על ידי ספקי מיקור חוץ (ספקים של רוב מערכות מאגרי המידע), מתקיימת הפרדה פיזית כאשר מערכות נמצאות ברשתות של הספקים. בנוסף אתרים מרוחקים כמו ארכיון, רב תחומי ועוד, עובדים בסגמנטים אחרים וגם מערך מצלמות מופרד לסגמנט נפרד.

דו"ח שנתי 2018
דוח מס' 4 - הגנת הפרטיות ואבטחת מידע

יחד עם זאת נמצא כי, טרם הוחל בפרויקט סגמנטציה וכיום הרשת הפנימית של העירייה שטוחה וניתן להגיע ברמת תקשורת מכל רכיב לכל רכיב בתוך הרשת הפנימית כולל גישה תקשורתית למאגרי נתונים רגישים.

סגמנטציה מיטבית מושגת באמצעות חומת אש רשתית הממוקמת בתוך הרשת ומחלקת את הרשת באמצעות הפרדה פיזית ולוגית ולכל הפחות הפרדה בין סגמנט של תחנות קצה ושרתים וגם סגמנטציה פנימית לפי מחלקות, מבנים, הפרדת רשת מצלמות וכד'.

הביקורת סבורה כי, הנושא צריך לקבל תיעדוף גבוה לאור העובדה כי מדובר בדרישה רגולטורית

המלצת הביקורת:

יש ליישם סגמנטציה ברשת הפנימית בדגש על מידור של שרתים ובסיסי נתונים של מאגרי מידע רגישים בהם מנוהל מידע אישי.

תגובת המבוקר:

בהתאם להמלצה נתעדף את העברת שרת ה-SQL לסגמנט נפרד.

4.14. מערכת מניעת חיבור התקנים זרים לרשת העירייה

בהינתן גישה פיזית של גורם זדוני למשרדי הארגון, הגורם יכול לבצע ניסיון חדירה באמצעות חיבור מחשב או התקן זר לרשת הפנימית תוך קבלת כתובת IP תקינה ברשת. באופן זה למעשה הגורם הזדוני עוקף מנגנוני אבטחה היקפיים המיושמים ברשת לרבות חומת אש. על מנת לספק מענה לחשיפה זו פותחה טכנולוגיה בשם NETWORK ACCESS CONTROL-NAC - בקרת גישה לרשת. הטכנולוגיה באמצעות מנגנונים שונים מסוגלת לזהות התקן לא מורשה המנסה להתחבר לרשת הפנימית בארגון ולנתק אותו מהרשת (על ידי ניתוק של נקודת רשת חמה במתג) ובאופן זה למנוע חדירה לרשת הפנימית.

ממצא:

נמצא כי, לא מיושמת טכנולוגיית NAC ברשת הפנימית של העירייה. לאור זאת צוות ביקורת הצליח בגישה פיזית למשרדי העירייה לחבר מחשב נייד של הבודק לרשת העירייה ובנוסף גם מדיה נתיקה שכללה מערכת הפעלה זרה לתחנת קצה של העירייה ואשר כללו כלי תקיפה לצורך סימולציה של חדירה לשרתים ותחנות קצה ברשת העירייה כמפורט בסעיף 4.21.

דו"ח שנתי 2018
דוח מס' 4 - הגנת הפרטיות ואבטחת מידע

המלצה:

לבחון הטמעה של טכנולוגיית NAC בכל הרשת הפנימית.

תגובת המבוקר:

נבחן בהתאם ליכולות תקציביות במסגרת סדרי עדיפויות ותיעדוף.

4.15. אבטחת גישה מרחוק

בסעיף 14(ג) בתקנות נרשם "במאגר מידע שניתן לגשת אליו מרחוק, באמצעות רשת האינטרנט או רשת ציבורית אחרת, ייעשה שימוש נוסף על אמצעי אבטחה כאמור בתקנות משנה (א) ו – (ב)

באמצעים שמטרתם לזהות את המתקשר והמאמתים את הרשאתו לביצוע הפעילות מרחוק ואת היקפה; לעניין גישה של בעל הרשאה למאגר מידע ברמת האבטחה הבינונית והגבוהה ייעשה שימוש באמצעי פיזי הנתון לשליטתו הבלעדית של בעל ההרשאה."

כיום אמצעי אבטחה מקובל בגישה מרחוק הינו מנגנון הזדהות חזקה הכולל שני שלבים בהזדהות לפחות. סיסמה קבועה כבר אינה מהווה בקרה חזקה כאשר קיימים דרכים רבות להשגת הסיסמה על ידי גורמים זדוניים. ההזדהות החזקה הנפוצה הינה קיום מנגנון לחילול סיסמה חד פעמית באמצעות התקן הנתון לשליטה של המשתמש.

ממצא:

הביקורת מצאה כי, טרם יושמה דרישה של זיהוי חזק בגישה למערכות מרחוק לרבות לרשת העירייה.

המלצת הביקורת:

ליישם בהקדם צורת הזדהות חזקה בגישה מרחוק למערכות המאגרים ברמת אבטחה בינונית וגבוהה.

תגובת המבוקר:

בפירוול יוטמע אימות דו שלבי להתחברות באמצעות שליחת מסרון אימות לטלפון הנייד של המתחבר.

דו"ח שנתי 2018
דוח מס' 4 - הגנת הפרטיות ואבטחת מידע

4.16 . שימוש במערכות הפעלה מעודכנות

רקע:

סעיף 13(ג) לתקנות קובע כי "בעל מאגר מידע ידאג לכך שייערכו עדכונים שוטפים של מערכות המאגר, לרבות חומר המחשב הנדרש לפעולתן; לא ייעשה שימוש במערכות שהיצרן לא תומך בהיבטי אבטחה שלהן אלא אם כן ניתן מענה אבטחתי מתאים".

הביקורת מצאה כי, מיושמת מדיניות אחידה לביצוע עדכוני אבטחה ברמת מערכת הפעלה

בשרתים ותחנות קצה באמצעות כלי לעדכון וניטור מרכזי WSUS.

ממצאים:

יחד עם זאת מבדיקה שבצעה הביקורת נשאר 9 תחנות קצה בלבד עם מערכת הפעלה מסוג WINDOWS XP ו-3 שרתים עם מערכת הפעלה WIN 2003 מדובר במערכות הפעלה שהיצרן אינו תומך כבר בהיבטי אבטחה שלהן כבר מספר שנים ולכן חשופות לפרצות אבטחה רבות. יצוין כי המערכות לא חשופות ישירות לאינטרנט.

בנוסף קיימות 140 תחנות קצה בהן מותקן WIN 7, כידוע לפי פרסומי יצרן תיגמר התמיכה במערכת הפעלה זו בינואר 2020.

במסגרת בדיקות טכניות שביצעה הביקורת אותרו מספר שרתים ותחנות קצה שלא נערכו בהם עדכוני אבטחה או שגרסאות המערכות שהותקנו בהם היו מיושנות לדוגמה (MS, EXCHANGE VMware ESX, PHP, Mozilla) וחשופות לחדירות. לפירוט ראה סעיף 4.21. הדוחות הועברו למנהל אגף טכנולוגיות לטיפול.

המלצות הביקורת:

1. להשלים החלפת כלל תחנות קצה עם מערכת XP בהקדם.
2. להשלים החלפת כל השרתים עם מערכת הפעלה WIN 2003 בהקדם.
3. לתכנן בהקדם שדרוג של תחנות מסוג WIN 7 ו WIN 2008.
4. להשלים עדכוני אבטחה מהותיים ושדרוגי גרסאות תוכנה בהתאם לדוחות סריקה מפורטים שהועברו על ידי הביקורת.
5. להפעיל באופן תקופתי כלי סריקה ייעודי ומקצועי באמצעותו ניתן לבצע סטאטוס עדכניות מערכות הפעלה ותוכנות המותקנות במחשבים ושרתים ברשת.

דו"ח שנתי 2018
דוח מס' 4 - הגנת הפרטיות ואבטחת מידע

תגובת המבוקר:

1. בתכנית העבודה לשנת 2019.
2. בתכנית העבודה לשנת 2019 ובהתאם למגבלות טכנולוגיות של מערכות ישנות.
3. נמצא כבר בביצוע.
4. בוצעו עדכונים וישלמו פערים.
5. בתוכנית העבודה לשנת 2019 רכישת NESUS ושילבו בעבודה השוטפת במקום OpenVas שנמצא בשימוש.

4.17. ניטור, דיווח ותגובה לאירועי אבטחת מידע

סעיף 11 לתקנות קובע:

"(א) בעל מאגר מידע אחראי לתיעוד כל מקרה שבו התגלה אירוע המעלה חשש לפגיעה בשלמות המידע, לשימוש בו בלא הרשאה או לחריגה מהרשאה (להלן - אירועי אבטחה); ככל האפשר יבוסס התיעוד האמור על רישום אוטומטי.

(ב) בנוהל האבטחה יקבע בעל מאגר מידע גם הוראות לעניין התמודדות עם אירועי אבטחת מידע, לפי חומרת האירוע ומידת רגישות המידע, לרבות לעניין ביטול הרשאות וצעדים מידיים אחרים הנדרשים וכן לעניין דיווח לבעל המאגר על אירועי אבטחה ועל פעולות שננקטו בעקבותיהם.

(ג) במאגר מידע שחלה עליו רמת האבטחה הבינונית, יקיים בעל המאגר דיון אחת לשנה לפחות באירועי האבטחה ויבחן את הצורך בעדכונו של נוהל האבטחה; במאגר מידע שחלה עליו רמת האבטחה הגבוהה, ייערך דיון כאמור אחת לרבעון לפחות."

מצב נוכחי:

- נמצא כי, מנוהל מאגר ידני לתיעוד אירועי אבטחת מידע, לרבות אירועים פוטנציאליים.
- התקיימו דיונים באירועי האבטחה בפורום מנכ"ל.
- חלק מהתרעות אבטחה מתקבלות בדוא"ל ממוצרי אבטחת מידע מסוימים.
- מתקבלות התרעות בדוא"ל על מתקפות סייבר המתפרסמות בעולם ועל פרצות אבטחה שמתגלות במוצרי תוכנה וחומרה מ – CERT כללי וגם מנחה סייבר ממשרד הפנים.

יחד עם זאת הביקורת מצאה כי:

- לא קיימים נוהלים מפורטים איתור, תגובה ותרגול של אירועי סייבר מבוססי תרחישים, לצורך התמודדות עם סוגים שונים של איומים.
- לא מבוצעים תרגילים תקופתיים, לפחות אחת לשנה, לתרגול התמודדות עם מתקפות סייבר שונות
- לא הוקם צוות תגובה מקצועי אשר ייתן מענה מהיר ואפקטיבי במקרה של התרעה על אירוע סייבר.

דו"ח שנתי 2018

דוח מס' 4 - הגנת הפרטיות ואבטחת מידע

- טרם הוטמעה טכנולוגיית SIEM ממוכנת המקבלת נתונים ממערכות ארגוניות שונות, מנתחת אותם ומאפשרת בקרה על תהליכים ואירועים, הפקת דוחות בקרה, זיהוי פרצות אבטחה ותגובה למתקפות המתרחשות בזמנים שונים.
- בכל מקרה, עד כה, לא מונה כוח אדם ייעודי לנושא, לרבות הקמת מרכז בקרה המספק מענה אף מעבר לשעות העבודה המקובלות במטרה לאתר אירועי אבטחה בפרק זמן קצר (צוות SOC), כך שנכון למועד איסוף הממצאים, ניטור ובקרה נערכים בהתאם לזמינות כוח אדם באגף טכנולוגיות. ייתכן ואין מקום להקים מוקד פנימי כזה אלא להשתמש בשירותי SOC חיצוני.
- לא מתבצע שימוש שוטף בשירות מודיעין סייבר חיצוני וספציפי לארגון אשר יספק התראות על איומים הרלוונטיים לארגון, על חשש לזליגת מידע רגיש שמוצג ברשת הציבורית או רשת האפלה, תוקפים ו/או מטרות פוטנציאליות תוך הספקת הנחיות לאופן התמודדות למעט שירות של ספק תשתית אינטרנט שמתריע על תקשורת חריגה. שירות כזה היה אמור לזהות את האתר המתחזה שהקים צוות הביקורת לצורך ביצוע

מתקפת דיוג, והיה מתריע על כך בפרק זמן קצר. שימוש כאמור הינו וולנטרי ולפי החלטת העירייה.

המלצות הביקורת:

1. מומלץ לבחון יישום טכנולוגיה SIEM ושירות SOC חיצוניים.
2. מומלץ לבחון שימוש בשירות מודיעין סייבר מקצועי ייעודי לעירייה.
3. מומלץ לעבות נוהלים לאיתור, תגובה ודיווח על אירועי סייבר.
4. מומלץ להקים צוות ייעודי לתגובה לאירועי סייבר ולבצע תרגולים תקופתיים של הצוות.
5. מומלץ לקיים תרגילים תקופתיים, לפחות אחת לשנה, לתרגול התמודדות עם מתקפות סייבר שונות.

תגובת המבוקר:

1. נבחן בהתאם ליכולות תקציביות במסגרת סדרי עדיפויות ותיעדוף וניהול סיכונים.
2. השימוש בשירות מודיעין סייבר הינו וולנטרי, שימוש לא מחייב, הארגון צריך לשקול עלות מול תועלת, זו לא חובה. נבחן בהתאם ליכולות תקציביות במסגרת סדרי עדיפויות ותיעדוף וניהול סיכונים.
3. יעובד הנהלים.
4. לא הוגדר באופן פורמלי צוות תגובה לאירועי סייבר, אך צוות הטכנאים של האגף ומנהל האגף נותנים מענה מידי לכל אירוע והתראה 24/7.
5. נשקול במסגרת ועדת ההיגוי. בהתאם ליכולות תקציביות במסגרת סדרי עדיפויות ותיעדוף.

4.18 . מיקור חוץ

העירייה מקבלת שירותי מיקור חוץ ממספר ספקים מהותיים כגון חברת מילגם וחברה לאוטומציה המחזיקים מידע אישי רגיש.

דו"ח שנתי 2018
דוח מס' 4 - הגנת הפרטיות ואבטחת מידע

במסגרת תקנות הגנת הפרטיות בסעיף 15 נקבע כי:

- (2) יקבע במפורש בהסכם עם הגורם החיצוני (בתקנה זו – ההסכם) את כל אלה, בשים לב לסיכונים לפי פסקה (1)
- (א) המידע שהגורם החיצוני רשאי לעבד ומטרות השימוש המותרות בו לצורכי ההתקשרות;
- (ב) מערכות המאגר שהגורם החיצוני רשאי לגשת אליהן;
- (ג) סוג העיבוד או הפעולה שהגורם החיצוני רשאי לעשות;
- (ד) משך ההתקשרות, אופן השבת המידע לידי הבעלים בסיום ההתקשרות, השמדתו מרשותו של הגורם החיצוני ודיווח על כך לבעל מאגר המידע;
- (ה) אופן יישום החובות בתחום אבטחת המידע שהמחזיק חייב בהן לפי תקנות אלה, וכן הנחיות

נוספות לעניין אמצעי אבטחת מידע שקבע בעל מאגר המידע, אם קבע; (ו) חובתו של הגורם החיצוני להחתיים את בעלי ההרשאות שלו על התחייבות לשמור על סודיות המידע, להשתמש במידע רק לפי האמור בהסכם, וליישם את אמצעי האבטחה הקבועים בהסכם כאמור בפסקת משנה (ה).

(ז) התיר בעל מאגר מידע לגורם החיצוני לתת את השירות באמצעות גורם נוסף - חובתו של הגורם החיצוני לכלול בהסכם עם הגורם הנוסף את כל הנושאים המפורטים בתקנה זו; (ח) חובתו של הגורם החיצוני לדווח, אחת לשנה לפחות, לבעל מאגר המידע על אודות אופן ביצוע חובותיו לפי תקנות אלה וההסכם ולהודיע לבעל המאגר במקרה של אירוע אבטחה;

(4) ינקוט אמצעי בקרה ופיקוח על עמידתו של הגורם החיצוני בהוראות ההסכם ובהוראות תקנות אלה, בהיקף הנדרש בשים לב לסיכונים האמורים בפסקה (1).”

ממצאים:

הביקורת מצאה כי, קיים שימוש במספר ספקי מיקור חוץ כגון מילגם, והחברה לאוטומציה.

בנוגע לחברה לאוטומציה קיים הסכם עדכני שנחתם ב- 13.09.2018 בעקבות מכרז אחרון. ההסכם כולל התייחסות לכל ההיבטים הנדרשים. בנוסף התקבלו הבהרות מפורטות בכתב לגבי סטאטוס יישום תקנות הגנת הפרטיות וביצוע מבדקי חדירה וגם תעודה לעמידה בתקן ISO 27001 (תקן אבטחת מידע מקובל כיום ואף מוכר על ידי רשות הגנת הפרטיות כתקן המעיד על עמידה בתקנות).

יחד עם זאת בנוגע לחברה לחברת מילגם הביקורת מצאה כי, תהליכי פיקוח ובקרה המתבצעים כיום אינם מספקים. לא נבחן אם ההסכם הקיים עומד בדרישות סעיף 15 בתקנות הגנת הפרטיות החדשות. בעקבות פניית הביקורת מנהל אגף טכנולוגיות פנה למלגם לקבל תעודת הסמכה ISO 27001 וגם לדברי מנהל אגף טכנולוגיות החברה לא מוכנה להעביר מסמכים אחרים כגון הצהרות לגבי אופן עמידה בדרישות התקנות, דוחות של מבדקי חדירה המעידים על אופן עמידה בדרישות אבטחת מידע.

דו"ח שנתי 2018
דוח מס' 4 - הגנת הפרטיות ואבטחת מידע

כמו כן, אגף מערכות מידע וממונה אבטחת מידע כיום אינם מעורבים כלל בכל הנוגע לניהול סיכונים סייבר במערך הרמזורים בעירייה המתחזק על ידי ספק חיצוני.

המלצות הביקורת:

1. לקבל ולבחון את תוצאות סקרי אבטחת מידע שבצעה החברה לאוטומציה ובהתאם לתוצאות בחינה לבחון בנקיטת צעדים נוספים לבקרה ופיקוח כגון ביצוע ביקורת עצמאית בכותלי הספק.
2. לוודא כי הסכם עם חברת מילגם עומדת בכל הדרישות של סעיף 15 לתקנות.
3. לדרוש לקבל מחברת מלגם דוחות מבדקי חדירה ומסמך המעיד על אופן עמידה שלהם בתקנות הגנת הפרטיות בדומה למידע שהתקבל מהחברה לאוטומציה.
4. להגביר מעורבות אגף מערכות מידע וממונה אבטחת מידע בכל הנוגע לניהול סיכונים סייבר

במערך הרמזורים בעירייה.

תגובת המבוקר :

1. החברות לא מחויבות למסור דוחות של המבדקים אולם מחויבות לעמוד בתנאי הרגולציה, אנו דורשים אישור לעמידה ברגולציה. חשוב לציין אנו מוודאים באמצעות בקשות תקופתיות לקבלת דוח שהם מבצעים את חובתם, כלומר, לדוגמא שהם בצעו סקר סיכונים ושהממצאים בטיפול.
2. יטופל.
3. החברות לא מחויבות למסור דוחות של המבדקים אולם מחויבות לעמוד בתנאי הרגולציה, אנו דורשים אישור לעמידה ברגולציה. אנו מוודאים באמצעות בקשות תקופתיות לקבלת דוח שהם מבצעים את חובתם, כלומר, לדוגמא שהם בצעו סקר סיכונים ושהממצאים בטיפול.
4. נושא הרמזורים לא עבר דרכי ובעקבות הביקורת הנושא בבדיקה שלי.

4.19. מסמכי הגדרות מאגר ובדיקת מידע רב מן הנדרש

בתקנות הגנת הפרטיות סעיף 2 :

(א) בעל מאגר מידע יגדיר במסמך הגדרות מאגר (להלן - מסמך הגדרות המאגר), את כל העניינים אלה לפחות:

(1) תיאור כללי של פעולות האיסוף והשימוש במידע;

(2) תיאור מטרות השימוש במידע;

(3) סוגי המידע השונים הכלולים במאגר המידע, בשים לב לרשימת סוגי המידע שבפרט בתוספת הראשונה;

(4) פרטים על העברת מאגר המידע, או חלק מהותי ממנו אל מחוץ לגבולות המדינה או שימוש במידע מחוץ לגבולות המדינה, מטרת ההעברה, ארץ היעד, אופן ההעברה וזהות הנעבר;

(5) פעולות עיבוד מידע באמצעות מחזיק;

דו"ח שנתי 2018

דוח מס' 4 - הגנת הפרטיות ואבטחת מידע

(6) הסיכונים העיקריים של פגיעה באבטחת המידע, ואופן ההתמודדות עמם; שמו של מנהל מאגר המידע, של מחזיק המאגר ושל הממונה על אבטחת מידע בו, אם מונה כזה.

(ג) בעל מאגר מידע יבחן, אחת לשנה, אם אין המידע שהוא שומר במאגר רב מן הנדרש למטרות המאגר.

ממצאים :

הביקורת בחנה מדגמית מסמכי הגדרות מאגר מבחינת תכולה ושלמות ונמצאו ליקויים הבאים :
בחלק ממסמכי הגדרות מאגר חסר מילוי של חלק מסעיפים בטבלאות. בין היתר :

- בכל הטפסים לא ממולא סעיף 9 – תיעוד לתהליך בחינת קיום מידע עודף במאגר.
- סעיף 6 חסר תיאור של סיכונים – לדוגמה מרשם אוכלוסין ועוד.

- במאגר רווחה בסעיף 5 סומן כי, לא מבוצעות פעולות עיבוד על ידי גורם חיצוני ובהמשך מוזכרת חברה לאוטומציה כמחזיקה במאגר.
- בסעיף 3 במאגר רישוי עסקים ובמאגר מרשם אוכלוסין חסר פירוט סוגי מידע הכלולים במאגר.
- סעיף 6 ב- פירוט אופן התמודדות עם סיכונים, ברוב המקרים נרשם משפט כללי ללא פירוט ספציפי של אמצעים המיושמים.

בנוסף מבירור שקיימה הביקורת עלה כי, לא בוצע תהליך בחינה כלשהו אם לא נשמר מידע רב מן הנדרש במאגרים. הביקורת סבורה כי, במידה והיה מתקיים תהליך בחינה זה מין הסתם היה מתגלה כי, במאגרים השונים מנוהל מידע ישן על תושבים לשעבר, עובדים לשעבר וכדומה. נמסר לביקורת כי תהליך בחינה מתוכנן למאי 2019, יחד עם זאת יצוין כי קיימת דרישה לבצע זאת פעם בשנה לרבות בשנת 2018.

המלצות:

1. מומלץ לבצע בחינה של קיום מידע עודף בהקדם האפשרי.
2. מומלץ לבצע בחינה נוספת של מסמכי הגדרות מאגרים כדי לוודא שלמות ודיוק התכולה בהם.

תגובת המבוקר:

1. סעיף 2ג בתקנות מגדיר כי "בעל מאגר מידע יבחן, אחת לשנה, אם אין המידע שהוא שומר במאגר רב מן הנדרש למטרות המאגר" נזכיר כי התקנות נכנסו לתוקף ב- 08/05/2018, לאור זאת אנו מחויבים לבצע את התהליך מעת כניסת התקנות בשנת 2018 אחת לשנה ובהתאם לכך נבצע את התהליך עד 08/05/2019.
2. נעבור שוב ונבדוק ונתקן במידת הצורך.

דו"ח שנתי 2018
דוח מס' 4 - הגנת הפרטיות ואבטחת מידע

4.20 . קמפיין פישנינג

כיום מתקפות פישנינג (דיוג) מהוות מרבית המתקפות המבוצעות דרך אינטרנט. מטרת המתקפות לעקוף מנגנוני אבטחה הנמצאים בכניסה לרשת תוך מיקוד במשתמש הקצה. קיים שימוש בטכניקות הנדסה חברתית תוך ביצוע מניפולציות פסיכולוגיות על משתמש קצה. הדבר כולל התחזות לגורם סמכותי, זיוף אתרי אינטרנט, פרטים, ניסיון קבלת פרטי הזדהות של משתמש קצה, ניסיון להחדיר קובץ שנראה תמים הכולל נזקה שמאפשרת להשתלט על מחשב המשתמש קצה או להדליף מידע רגיש. החוליה החלשה באבטחת מידע הינה הגורם האנושי שנתון למניפולציות מטבעו לתת אמון. לכן נושא חשוב באבטחת מידע זה הדרכות והגברת מודעות. צוות הביקורת הכין תשתית ובצע קמפיין פישנינג באמצעות שליחת דוא"ל מתחזה. שלבי הבדיקה היו כדלקמן :

- א. הקמת אתר עם לוגו של עירייה הכולל סקר עמדות עובדים בסוגיות שונות. העובדים נדרשו להזין שם משתמש וסיסמא ברשת לצורך רישום.
- ב. יצירת תיבת דוא"ל המתחזה לדוא"ל של עובדת בעירייה.
- ג. יצירת הודעת פשינג שאמורה לפתות עובדים ללחוץ על לינק.
- ד. מיפוי אוכלוסייה לשליחה.
- ה. ביצוע שליחה ואיסוף פרטי זיהוי שהוזנו.
- ו. כניסה מדגמית לתיבות דוא"ל של עובדים לבדיקת תקינות הפרטים שהוזנו והמחשת הסיכון.

ממצאים :

הקמפיין היה סמוי והחל בשעה 10:00. אחד העובדים דיווח למנהל האגף. בשלב זה כבר נכנסו לאתר 15 עובדים, חלקם מספר פעמים, 4 עובדים הזינו שם משתמש וסיסמה ועובד אחד אף מילא את סקר עמדות עובדים. מנהל אגף טכנולוגיות, מחשוב ומערכות מידע, פנה בזמן אמת לצוות הביקורת לבידור, (אותר המתקיף הסמוי, אותר מס' הנייד של מנכ"ל החברה ובוצעה שיחה איתו), בוצעו פעולות כתגובה לאירוע לרבות שליחת דוא"ל לכל העובדים וחסמת גישה לאתר המזויף. הוצג דיווח על אירוע זה בפורום ברמת מנכ"ל לרבות שלבים שננקטו לטיפול באירוע.

ראה נספח א' בו מוצג האתר המזויף.

יצוין כי כיום, לא מוגדר בחומת אש לחסום גישה לאתרים שהוקמו לאחרונה ללא סיווג. צוות הביקורת לצורך המחשה נכנס לתיבות דוא"ל של מספר עובדים שמסרו סיסמאות, כי שירות WEBMAIL לגישה מרחוק פתוח ומוגן רק בשם משתמש וסיסמה.

דו"ח שנתי 2018
דוח מס' 4 - הגנת הפרטיות ואבטחת מידע

המלצות הביקורת:

1. לחסום בחומת אש גישה לאתרים אשר אינם מסווגים לשום קטגוריה של סיכון אתרים בחומת אש.
2. להפעיל הזדהות חזקה 2FA בגישה לשירותי דוא"ל מרחוק או לבטל שירות WEBMAIL.
3. לפעול להרחבת הדרכות ותרגולים לצורך הגברת מודעות עובדים לרבות לסיכונים פשינג. במסגרת זו להמשיך בביצוע סימולציות פשינג תקופתיות לבחינת מודעות עובדים.

תגובת המבוקר:

1. יבוצע בעת שדרוג חומת האש.
2. WEBMAIL חסום למעל 98% מתיבות הדואר, אנו נחסום ליתר, דף הכניסה למערכת זמין אך ללא אפשרויות גישה למשתמשים.
3. הדרכות מבוצעות באופן שוטף. תרגולים יבוצעו בהתאם לסדרי עדיפויות ומשאבים.

4.21. מבדקים לבדיקת יעילות מערך האבטחה

צוות הביקורת ערך מבדקים שונים במטרה לבחון את יעילות מערך האבטחה של העירייה ולזהות חולשות, במידה שקיימות, תוך דימוי מתקפת סייבר ממוקדת. חלק מהמבדקים בוצעו בשילוב גישה פיזית למתחמי העירייה וחלק בוצעו מרשת האינטרנט. הממצאים יובאו להלן:

א. בוצעו בדיקות על טווח כתובות חיצוניות אשר נמצאו בשלב אסיפת המידע בשיטת OSINT

1. איתור טווח כתובות.

2. בוצעו סריקות בכלי לאיתור פגיעויות בשם Nessus על טווח חיצוני אשר נמצא בשיטת

OSINT ואתר האינטרנט של העיריה.

3. בוצעו בדיקות ידניות על אתרים וכתובות חיצוניות אשר נמצאו בשיטת OSINT.

ממצאים:

1. בבדיקה ראשונה נמצאו ממצאים קריטיים באתר אינטרנט של העירייה הנובעים משימוש בגרסת שפת פיתוח מיושנת PHP. הנושא דווח מיידית לראש אגף טכנולוגיות ובוצע תיקון.

2. בבדיקה חוזרת של האתר אינטרנט בכלי NESSUS נמצאו מספר ממצאים בודדים בלבד ברמת סיכון גבוהה ובינונית ונמוכה. קיימת תמיכה בפרוטוקולי הצפנה חלשים SSL 2 ו SSL 3 וצפנים חלשים.

3. בבדיקה ידנית של אתר אינטרנט נמצאו ליקויים בנוגע למנגנון רישום וניהול פרטי משתמשים לצורך קבלת דיוור מקוון מעירייה. לרבות:

א. ניתן להגדיר סיסמה פשוטה לניחוש. לא נאכפת סיסמה מורכבת.

דו"ח שנתי 2018
דוח מס' 4 - הגנת הפרטיות ואבטחת מידע

ב. כניסת משתמש לא מוגנת במנגנון CAPTCHA אשר מזהה פעילות רובוטית באתר ומונע מתקפה אוטומטית של ניחוש פרטי משתמש וסיסמה. המערכת בהזנת דוא"ל שגוי אף מציינת כי משתמש לא קיים.

ג. המערכת מאפשרת למשתמש לשחזר את הסיסמה שהוגדרה על ידו על ידי בקשה לשליחה של סיסמה לדוא"ל הרשום במערכת. במצב זה למעשה הסיסמה נשלחת באופן גלוי בדוא"ל באינטרנט. יותר מכך הסיסמה של משתמש נשמרת בבסיס נתונים של אתר אינטרנט באופן גלוי ללא הצפנה.

הביקורת מציינת כי, המשתמש נדרש להזין פרטים רבים למעט כתובת דוא"ל לרבות טלפון, שם פרטי שם משפחה, כתובת מלאה. לא ברור מדוע נחוצים פרטים אלה לצורך דיוור מקוון.

התייחסות המבוקר לממצאים בסעיף 3 לעיל

למצא א' –

1. באתר אין נתונים מעבר לאמצעי קשר ולרוב הנרשמים הם לצורך קבלת עלון מידע (נרשמים

אלו מזינים כתובת מייל בלבד לצורך הרישום).
2. השירותים המקוונים החשובים נמצאים אצל ספקי שירות ופועלים בשרתים אחרים וברמת אבטחה גבוהה

לממצא ב' –

1. האתר הוקם לפני עשור בזמן שלא היה בשימוש CAPTCHA בימים אלו הוא נמצא בתהליך שדרוג שבו בין היתר יוטמע המנגנון.

לממצא ג' –

הבדיקה העלתה כי במשך 10 שנים שבהן המערכת בשימוש, המערכת מבצעת לוג של שינויים, מניתוח הלוג עולה כי בוצעו 41 שינויים במידע של רשומים (לא בהכרח בקשות שינוי סיסמא), כלומר גם אם כולם ביצעו אפוס סיסמא מדובר על ממוצע של 4 בשנה.
1. הרוב המוחלט של הרשומים לאתר הזינו רק כתובת ד"א לצורך קבלת עלון מידע, לכן לא נדרשת כניסה לאתר ולכן גם לא מבצעים איפוס סיסמא.
2. הליקוי ישן ולאור אי שימוש שנובע מאי צורך לא נתקלנו בו.
3. עם זאת אנו לא מקלים ראש בליקויים קטנים ועם קבלת הדוח הוא טופל באופן מידי כך שנשלח למשתמש שרוצה לאפס סיסמא קישור לאיפוס סיסמא.
4. נזכיר כי כפי שצוין באתר אין נתונים מעבר לאמצעי קשר ולרוב הנרשמים הם לצורך קבלת עלון מידע.
5. השירותים המקוונים החשובים נמצאים אצל ספקי שירות ופועלים בשרתים אחרים וברמת אבטחה גבוהה
6. בדיקה שערכנו עלו נתונים שמשקפים את הכתוב, כלומר לא מבוצעים איפוס סיסמאות באופן רחב ותדיר.

דו"ח שנתי 2018
דוח מס' 4 - הגנת הפרטיות ואבטחת מידע

4. בשני שרתים המשויכים לעירייה החשופים לאינטרנט נמצאו פורטים פתוחים של שירותי TELNET ו-FTP, שירותים אלה אינם מאובטחים ותקשורת לא מוצפנת. בנוסף קיים שירות SMTP המאפשר התחברות אליו באופן לא מאובטח.
מבדיקה חוזרת לבקשת המנמ"ר נמצא כי ה-FTP סגור.
5. נמצא גם כי, שירות FTP החשוף לאינטרנט גם חשוף למתקפת מניעת שירות מסוג DOS.
לאחר בדיקה חוזרת הליקוי טופל.
6. בשרתים המשויכים לעירייה החשופים לאינטרנט נמצא שימוש בפרוטוקולי וצפני תקשורת חלשים SSL2, SSL3 ועוד. בנוסף נמצאו ליקויים בתעודות SSL.

המלצות:

1. לבצע תיקונים במנגנון הזדהות של משתמשים לאתר אינטרנט לרבות להגדיר חוזק סיסמה, לשמור סיסמה באופן מוצפן, לאפשר מנגנון שחזור מאובטח של סיסמה, ליישם CAPTCHA.
2. לבחון נחיצות בקבלת פרטים אישיים ממשמש למעט דוא"ל אלקטרוני לצורך דיוור מכוון.

- 3 . לבטל תמיכה בפרוטוקולים וצפנים חלשים ותעודות SSL לא תקינות בכתובות חיצוניות של העירייה.
- 4 . לבחון נחיצות בשירותי FTP, TELNET פתוחים בכתובות חיצוניות של עירייה ולבטל אותם או לחסום גישה אליהם לגורמים לא מורשים לפי כתובת IP או להחליף שימוש בפרוטוקול SSH, SFTP המאובטחים.

תגובת המבוקר :

- 1 . מבוצע בימים אלו במסגרת שדרוג אתר העירייה.
 - 2 . יבחן.
 - 3 . יבוצע.
 - 4 . FTP סגור. מבוצע באופן שוטף והיכן שנמצאו ליקויים נטפל בהתאם לאילוצים ויכולת.
- ב . בוצעה התחברות לרשת העירייה עם מחשב חיצוני של הבודק במסגרת בדיקות סמויות :
1. לאחר הסתננות למתקן בוצע התחברות לרשת הפנימית של העירייה בחדר ישיבות.
 2. הורץ כלי אשר אוסף סיסמאות משתמשים ברשת בהצפנה של NTLMv2 ו NTLMv1
 3. בוצעה סריקה למיפוי מדגמי של הרשת.
 4. בוצעה סריקה לאיתור חולשות אבטחה וציוד רשת בעל סיסמאות ברירת מחדל.
 5. בוצע איתור של רכיבים ברשת אשר ניתן להתחבר אליהם ללא הזדהות או אם סיסמה ברירת מחדל.
 6. בוצע סריקה על רשת האלחוטית לאורחים.

דו"ח שנתי 2018
דוח מס' 4 - הגנת הפרטיות ואבטחת מידע

- ג . בוצע מבדק עם תחנת עבודה של המבקר פנימי :
- 1 . התחברות לתחנת עבודה של מבקר העירייה (ניתנה גישה מלאה על ידי מבקר העירייה).
 - 2 . בוצע חיבור והעלה של מערכת הפעלה KALI LINUX באמצעות דיסק און קי תוך גישה מלאה לדיסק קשיח של תחנת הקצה שהיה לא מוצפן.
 - 3 . הוצאת ה-NTLM Hash של המשתמשים המקומיים מקובץ SAM.
 - 4 . התחברות לחשבון אדמיניסטרטור מקומי בתחנה לאחר פריצת הסיסמה.
 - 5 . הורץ כלי אשר אוסף סיסמאות משתמשים ברשת בהצפנה של NTLMv2 ו NTLMv1 (במטרה להמחיש ולהראות למבקר העירייה)
 - 6 . בוצע פיצוח של הסיסמות לאחר המבדק (מדובר בסיסמאות בעלות 4-5 תווים)
 - 7 . בוצע התחברות לתיבת הדוא"ל של העובדים מרחוק (בוצע ב- 22/8/2018)
 - 8 . בוצעה סריקה לאיתור פגיעויות ברשת.
 - 9 . נמצא כי במספר שרתים חסרים עדכוני אבטחה קריטיים של מיקרוסופט כגון MS17-010 אשר מאפשר לתוקף לקבל גישה לרשת בהרשאות הכי גבוהות של המערכת (לא בוצע ניצול

הפגיעות לבקשת המבקר מסיכון של פגיעה בעבודה השוטפת של הארגון כיוון וניצול הפגיעות יכול לגרום להפלת התחנה/שרת.

ד . מבדק מדגמי על תחנה אם מערכת הפעלה מקומית של וינדוס (מבדק גלוי)

1. ניסיון הורדה של כלי תקיפה responder
 2. ניסיון הורדה של קובץ המדמה נזקה (EICAR)
 3. ניסיון הורדת והתקנת WINRAR
 4. ניסיון הורדת קובץ תמונה המכיל כלי תקיפה דרך GMAIL
 5. ניסיון גלישה לקטגוריות של web-mail, uncategorized, adult ושירותי פרוקסי.
 6. ניסיון חיבור USB בפרוטוקולים של PTP MTP וחיבור הטלפון כמודם.
 7. הרצת כלי תקיפה אשר הורדו לתחנה.
 8. ניסיון כבוי אנטי וירוס בתחנה דרך REGEDIT
 9. בוצעה סקירה של הגדרות חומת האש :
- בוצע בדיקה כי לא קיימים חוקים כפולים ו/או לא נחוצים כמו כן בוצע בדיקה של תיעוד החוקים.
 - בוצעה בדיקה של מודולים מופעלים כגון IPS ו Web Filtering
 - בוצעה בדיקה של חסימת קבצי הרצה וקבצים נוספים
10. בוצעה סקירה של חוק בGPO אשר מונע פגיעה של נזקות כופרה.

דו"ח שנתי 2018
דוח מס' 4 - הגנת הפרטיות ואבטחת מידע

ה . סריקות בכלי לאיתור פגיעויות מקצועי בשם Nessus

1. בוצעה סריקה ללא הרשאות על הטווחים שהוגדרו.
2. בוצעה סריקה עם הרשאות על שלושה שרתים בכתובות בכתובות שהוגדרו.
3. הכלי בודק חשיפות בכל הרמות בסיסי נתונים, אפליקציות, מערכות הפעלה, ציוד תקשורת, קונפיגורציות עוד.

ממצאים :

1. נמצאו ממשקי ניהול ברשת פנימית עם סיסמאות ברירת מחדל.
2. לא נאכפת סיסמה בגישה לממשק ניהול ה-BIOS בתחנות קצה. כמו כן, לא נאכף Secure boot על ידי אכיפת סיסמה במסך בחירה העלאת מערכת ההפעלה ממקום שונה כגון USB. לאור זאת הביקורת צלחה לעלות מערכת הפעלה זרה KALI linux תוך עקיפת מנגנוני אבטחה. מדובר במערכת הכוללת אוסף כלים לביצוע פעולות פריצה לרכיבים ברשת.
3. סיסמאות לוקל אדמין בתחנות קצה אינן מספיק מורכבות וניתנות לפיצוח. לא קיים שימוש

- בכלי LAPS לניהול והקשחת סיסמאות לוקל אדמין.
- 4 . משתמשי קצה יכולים להגדיר סיסמאות גישה ברשת הפנימית קלות לניחוש ופיצוח. צוות הביקורת הצליח לתפוס ולפצח סיסמאות של משתמשים.
 - 5 . קיים שימוש בפרוטוקולים של LLMNR ו NBT-NS החושפים למתקפות sniffing של סיסמאות.
 - 6 . קיימת אפשרות לחבר טלפון נייד כמודם לתחנת קצה ובכך לאפשר חיבור ישיר לאינטרנט תוך מעקף חומת אש. רצ"ב מאמר המסביר כיצד ניתן לנסות ולמנוע זאת.
<https://docs.microsoft.com/en-us/windows-hardware/drivers/mobilebroadband/understanding-and-configuring-windows-connection-manager>
 - 7 . קיים שימוש ברשת הפנימית בפרוטוקולים מיושנים ופגיעים כגון FTP, SMBv1, Telnet, Ntlmv1.
 - 8 . נמצאו עדכוני אבטחה וגרסאות תוכנות לא מעודכנות וחשופות לפרצות ברשת הפנימית.
 - 9 . קיים שימוש בפרוטוקול SNMP עם סיסמה ברירת מחדל.
 - 10 . קיים שימוש בפרוטוקולי הצפנה חלשים.
 - 11 . לא מוגדר שימוש ב SMB SIGNING.
- לפירוט ממצאים תוך הדגמה ויזואלית ראה נספח ג'

דו"ח שנתי 2018
דוח מס' 4 - הגנת הפרטיות ואבטחת מידע

המלצות:

- 1 . יש להטמיע סיסמה בגישה לממשק ניהול ה-BIOS כמו כן להגיד Secure boot ולבקש סיסמה במסך בחירה העלאת מערכת ההפעלה ממקום שונה כגון USB.
- 2 . להשתמש במוצר של מיקרוסופט בשם LAPS להקשחת סיסמאות לוקל אדמין.
- 3 . יש להשתמש בסיסמאות חזקות בכלל המשתמשים בארגון אשר מכילות מינימום של 8 תווים המורכבת מאותיות גדולות, אותיות קטנות, מספרים וסימנים מיוחדים.
- 4 . יש להפסיק את השימוש בפרוטוקולים של LLMNR ו NBT-NS.
- 5 . אין אפשרות לחסימה מוחלטת של חיבור הטלפון כמודם, אך יש לבחון אפשרויות הקשחה.
- 6 . מומלץ להפסיק את השימוש במערכות הפעלה אשר אינם נתמכות.
- 7 . מומלץ להספיק את השימוש בפרוטוקולים מיושנים ופגיעים כגון FTP SMBv1 Telnet Ntlmv1 ולהשתמש במקבילים שלהם SMBv2/SMBv3 SSH FTPS Ntlmv2.
- 8 . מומלץ לבצע עדכוני אבטחה ועדכוני גרסה למערכות הפעלה ותוכנות צד ג' וממשקים השונים.
- 9 . מומלץ לשנות את סיסמאות ברירות המחדל בכלל הממשקים/ציוד המחובר לרשת הארגונית.
- 10 . מומלץ להשתמש במפתחות/אלגוריתמים הצפנה חזקים בכלל השירותים.

- 11 . מומלץ לחסום אפשרות של התחברות כ- anonymous .
- 12 . מומלץ לבצע את השינויים הנדרשים לפי דוח Nessus לטיפול בממצא של SMB Null authentication session .
- 13 . מומלץ לשנות בכלל הרכיבים המחוברים ברשת את SNMP Default community name .
- 14 . מומלץ להפעיל SMB SIGNING .

תגובת המבוקר:

- 1 . עודכנו הנהלים בהתאם, עודכנו סיסמאות BIOS ונמנע אתחול ממדיה נתיקה בטיפול ונאכפת סיסמת BIOS .
- 2 . רוב הסיסמאות באורך 8 תוים, לא בכל המחשבים יש לוקל אדמין פעיל, יבחן השימוש בכלי LAPS ויוטמע בהתאם לתוצאות הבחינה. סיסמאות קצרות מ- 8 תוים יטופלו.
- 3 . הוגדר ב- GPO 7 תוים מינימום, במסגרת העבודה השוטפת ועל מנת לא לפגוע בעבודת הרשות הנושא מטופל באופן מדרגי וכבר נאכף ברב העירייה, חשוב לציין שיש שתי שכבות, אחת רשתית והשנייה בתוכנות של המאגרים, נחדד את ההבדל בין סיסמאות מערכות המאגר לבין כניסה לרשת אשר בעלות מדיניות שונה.
- המלצה זו תפגע בעבודת הרשות ותגרום לאחידות סיסמאות מערכות שונות, חשוב לציין מדיניות הסיסמאות המבוקשת מיושמת במערכות המידע של המאגרים. לאור האמור המלצה זו תיושם בהתאם לתשובה.

דו"ח שנתי 2018
דוח מס' 4 - הגנת הפרטיות ואבטחת מידע

- 4 . טופל והוכנס למדיניות.
- 5 . יבחן טיפול לפי המאמר שהוצג על ידי ביקורת.
- 6 . נמצא בתכנית העבודה, יבוצע בהתאם למשאבים קיימים, תיעדוף וניהול סיכונים.
- 7 . מטופל בעת גריעת מערכות EOL באופן מדרגי וככל שניתן.
- 8 . עדכוני מערכות הפעלה מבוצע באופן שוטף.
- 9 . מבוצע באופן שוטף, מורכבות הרשת וכמות הרכיבים יוצרים תמיד פערים שיש לטפל בהם. הפערים יטופלו. בנוסף לזה תוקצב רכישת NESUS הכלי באמצעותו בוצעה הסריקה, הוא יוכנס לנוהל העבודה השוטף (במקום OpenVas שבו נעשה שימוש עד היום) וליקויים שיתגלו יטופלו באופן מידי .
- 10 . באתר העירייה נמנע שימוש באלגוריתמים חלשים.
- 11 . מבוצע באופן שוטף, נטפל בליקויים שנמצאו.
- 12 . יבוצע.
- 13 . יבוצע.
- 14 . יבוצע.

התייחסות מנהל אגף טכנולוגיות, מחשוב ומערכות מידע לביקורת

תשתיות המחשוב ומערכות המידע, שבשימוש העירייה, כוללות רכיבי חומרה רבים ומערכות מידע רבות מקשת רחבה של ספקים, המגוון הגדול מעמיד בפני אגף טכנולוגיות, מיחשוב ומערכות מידע אתגרים רבים בתחום המשאבים והתפעול השוטף של המערכות.

בין היתר, אמון האגף על אבטחת המידע בעירייה, מתן תמיכה, אחזקה ושרות בתחום התוכנה, חומרה והתשתיות, זאת בנוסף לעבודה שוטפת מול ספקי מערכות מידע, המבצעים פיתוחים ושדרוגי מערכות בהתאם לצרכים ולרגולציות, עבור העירייה.

האגף שותף בעבודות אפיון ועיצוב, הכנת מכרזים, ליווי הטמעת מערכות ממוחשבות ומעקב וביקורות שוטפות אחר ההתקשרות עם הספקים ועמידתם בהתחייבות בתחומי תשתיות המחשוב ומערכות המידע.

השרות ניתן עבור כלל יחידות העירייה השונות, תוך ראייה עתידית, איגום משאבים, שאיפה לאינטגרציה בין המערכות, טיפול באבטחת מידע, שרידות ואבטחת תפקוד מערכות המיחשוב של העירייה בחירום.

חשוב לציין ולזכור שלרשותנו משאבים מוגבלים לתחזוקת המערכות אותם משקיעים במסגרת האילוצים ועפ"י ניהול הסיכונים.

באמצע שנת 2018, הוחלה רגולציה חדשה בתחום הגנת הפרטיות, בהתאם לכך הוגדלו התקציבים המיועדים לאבטחת המידע ולטיפול בהיבטים השונים שנובעים מהרגולציה. האגף טיפל בשלל ההיבטים הללו מול ספקי מערכות מידע, דבר שכלל בין השאר, התאמת התשתיות והדרכת העובדים בהתאם לדרישות החדשות. בנוסף לכך ביצענו פעילויות בקרה וייעוץ עם חברה חיצונית לצורך ביצוע בדיקה נוספת - כפולה וזאת מתוך החשיבות הרבה שאנו רוכשים לנושא ולמורכבותו.

דו"ח שנתי 2018

דוח מס' 4 - הגנת הפרטיות ואבטחת מידע

חשוב להדגיש כי בשל חשיבות הנושא, העירייה תקצבה והוסיפה תקני כוח אדם לעיבוי המשאב באנושי באגף וזאת במטרה להעניק מענה ראוי לטיפול בעניין הרגולציה ואבטחת המידע. אך לצערנו ישנו קושי אובייקטיבי לקלוט כוח אדם מתאים בשל הגבלות שכר אותו העירייה יכולה לשלם לעובדים, על פי הנחיות משרד הפנים. בשל הנחיות אלה אנו מקבלים דחיות רבות של מבקשי עבודה שבמקרים רבים מבקשים להסיר את עצמם מהמכרז, לאחר שהם שומעים מה הם תנאי ההעסקה למשרה אליה ניגשו. למרות זאת, אנו פועלים תוך מתן דגש על הגנת המידע, השרידות והתפקוד הרציף של העירייה.

אני רוצה לציין כי ההון האנושי של האגף הינו איכותי ופועל באמצעים לא פשוטים ומגיע להישגים לא מבוטלים. לראייה, הביקורת התחילה בהתקפה סמויה, שתפסנו במהירות רבה, בודדו הרכיבים שהותקפו, הנהלת העירייה עודכנה בזמן מיד, הנחיות לעובדים נשלחו באופן מיידי ובתוך שעותיים הגענו למספר הנייד של מנכ"ל החברה ה"תוקפת" ובצענו מולו שיחה שבה הוא נחשף וציין בפנינו שהפעולה שנעשתה על ידו הינה במסגרת הביקורת.

נציין, שלאורך השנים, ולמרות האיומים הרבים והמערכות הרבות המגוונות והמורכבות, העירייה לא חוותה השבתות / פגיעה בתפקוד / פריצות / דלף מידע.

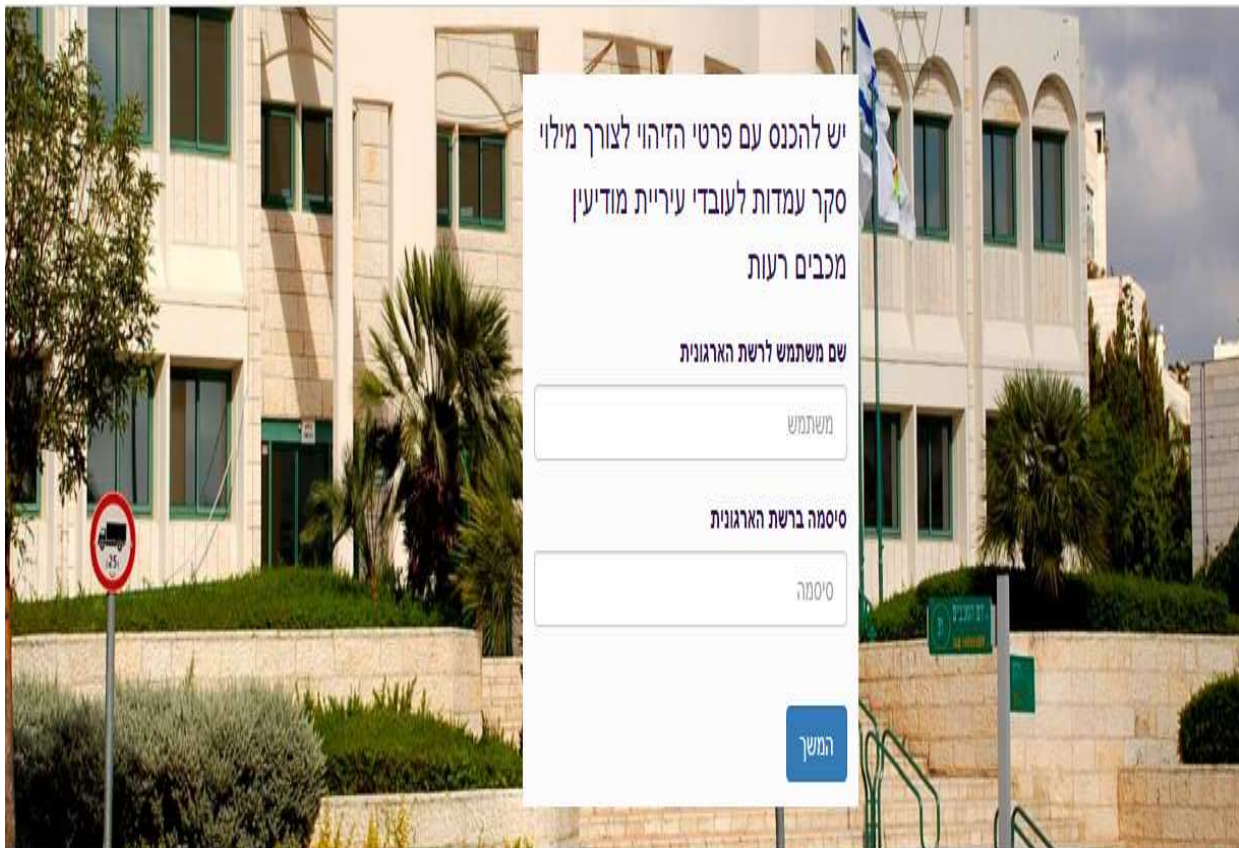
לסיכום ברצוני להודות למבקר העירייה, אריק משיח ולחברת "אינטגריטי" אשר ביצעה את הליך הביקורת בצורה יסודית ועל ידי אנשי מקצוע (בין היתר "האקרים" יסודיים). בהמשך לכך ברצוני לציין כי מעצם מדובר בנושא בעל מורכבות רבה, הן בתחום תשתיות המיחשוב והן בתחום מערכות המידע, מגוון הספקים. ברור לכל כי בעבודה השוטפת יתכנו ליקויים שיש לטפל בהם ולכן אנו מברכים על הביקורת שסייעה באיתורם וסייעה במציאת הפתרונות.

בנוסף, הביקורת סייעה לנו בהצפת חשיבות הנושא בפני קובעי המדיניות בעירייה, היא סייעה בהגדלת המשאבים, בהארת הנושא בפני ההנהלה הבכירה, בחידוד הנהלים, בקביעת המדיניות, ובהבאת הנושא למקום גבוה בראש סדר העדיפויות של העירייה.
לאור האמור אני מברך על הביקורת היסודית והמקצועית.

דו"ח שנתי 2018
דוח מס' 4 - הגנת הפרטיות ואבטחת מידע

נספח א' – קמפיין פישנינג

סקר עמדות עובדים

עיריית מודיעין מכבים רעות, רחוב תלתן 1 טלפון: 08-9726000

דו"ח שנתי 2018
דוח מס' 4 - הגנת הפרטיות ואבטחת מידע

נספח ב' – בדיקה מדגמית של הרשאות

Internet Explorer - 1 - 221 025226556 81351

קובץ עדין

מדריך-מכבים רשת פיננסים - שנת כספים 2019

חיפוש מסך לפי / מסא / מס

221 פרופיל למשתמש - מערכת מפנ"ה

מספר משתמש 25226556 גורם 1

מיון לפי גורם מאשר (X) לפי משתמש

		אישור עבודה			
פ	גורם מאשר	משתמש	שם משתמש	תפקיד	אופי משתמש
☐	75	38300745	אביבית שלום	גברות	גליל
☐	51	38523478	יפית כהן		2 גליל
☐	53	38630752	ליאת סלמון		2 גליל
☐	18	38815676	אדם סלמון *משתמש מבן		2 גליל
☐	85	39287735	רוחם אלב	גברות	2 גליל
☐	1	39335617	גילה רבין	הנד"ח	1 על
☐	16	39798400	ביצית חנום	מכירה	2 גליל
☒	1	40146748	מירב פרץ	מכירה	1 על
☐	23	40169740	רית שניאור		2 גליל
☒	999	41599143	דב שמואל *משתמש מבן		2 גליל

הבא הקודם

13:32 24/01/2019

נספח ג – פירוט ממצאי בדיקות טכנולוגיות

המסמך לא מצורף לדוח כי הוא כולל מידע רגיש

דוח שנתי 2018
תלונות הציבור – תלונה מס' 1

תלונות הציבור

תלונות באמצעות אתר האינטרנט של העירייה

- עבור נציב תלונות ציבור הגיעו 51 תלונות.
- 28 תלונות התקבלו באמצעות אתר העירייה נבדקו, ונענו על ידי מבקר העירייה.
- 7 תלונות הגיעו ישירות למייל של מבקר העירייה וטופלו על ידי מבקר העירייה.
- 16 תלונות הן מבחינת פנייה המצביעה על בעיה או התנהלות לקויה ומצריכה טיפול מתמשך. הפונים קיבלו תשובה, הובהר כי הנושאים בגינם פנו נמצאים במעקב וטיפול לשכת מבקר העירייה.
- להלן מס' דוגמאות של תלונות שטופלו על ידי מבקר העירייה בתפקידו כנציב תלונות ציבור.

תלונה מס' 1 – קבלה לקייטנת המדע

לעירייה הגיעו שתי תלונות בנושא של קייטנת המדע שהתקיימה בעיר. שתי התלונות עסקו בכך שילדיהם לא התקבלו והם קבלו על כך. להלן התלונה הראשונה: ".....רשמתי את שני ילדי לקייטנת המדע. שניהם לא התקבלו! מבדיקה בכיתת ילדי עולה כי מרבית הילדים התקבלו ושם הוגרל. יש לציין כי לא שמעתי על ילדים שלא התקבלו. מברור מול עמותת סחלבים נמסר כי את ההגרלה ערך מבקר העירייה וכי לעמותת סחלבים אין כל קשר לנושא. נראה לי מאוד תמוהה שמרבית ילדי הכיתה של ילדי נרשמו ושני ילדי לא הצליחו להתקבל. כמו כן עולה כי לעמותת סחלבים אין את הרשימה של הילדים שהוגרלו. בניסיון לקבל מידע נמסר לי כי "אם התקשרו התקבלו אם לא התקשרו לא התקבלו" לבקשתי היכן נמצאת הרשימה והאם ניתן לבדוק שוב נמסר כי עלי לפנות למבקר העירייה. כל הנושא נראה מאוד לא רציני. אני מעוניין לבדוק האם ילדי הוגרלו לקייטנה וכיצד נערכה ההגרלה. מי היה נוכח בהגרלה? אבקש לקבל תשובה עניינית לפנייתי.....".

להלן התלונה השנייה בנושא: ".....ברצוני לפנות אליך בנושא של קייטנה המסובסדת מטעם משרד המדע והטכנולוגיה שהתקיימה הקיץ 2018 ואורגנה על ידי עמותת סחלבים. כפי שפורסם באתר של סחלבים כמות המקומות לקייטנה היה מוגבל והתקיימה הגרלה לצורך השתתפות בקייטנה.

<https://www.matnasmodiin.org.il/html5/?id=12471&did=4497&g=12319&sm=12471&title=%F7%E9%E9%E8%F0%FA%20%EE%E3%F2%202018>

הבן שלי לא זכה להשתתף כמו גם רוב ילדים של מכריי. הבודדים שכן זכו תעדים על כך, שבקייטנה השתתפו משפחות שלמות וילדים השיכיים לקהילה דתית - דבר שבתנאים של הגרלה הוגנת לא סביר לקרות. ביקשתי מסחלבים לראות פרוטוקול של הגרלה אך לא זכיתי לתשובה. אשמח אם תוכל לבדוק התנהלות של סחלבים בעניין זה. האם קיים נוהל מסודר ופרוטוקול להגרלות מסוג זה. מדובר בהטבה של כ-1000 ש"ח לכל ילד וחייב להיות שקיפות איך ההטבה הזאת מחולקת לציבור.....".

תשובת מבקר העירייה לשני הפונים הייתה כדלקמן: "..... הישיבה התנהלה במשרדה של מנהלת אגף החינוך בעירייה. נכחו בישיבה נציגי אגף החינוך, נציגי המתנ"ס ואנכי כמסקיף על הליך ההגרלה.

מעט נתונים וההליך שבוצע.

נרשמו כ – 1,400 ילדים בקבוצות גיל שונות. כל ילד יכול היה להירשם למחזור קייטנה אחד.

דוח שנתי 2018
תלונות הציבור – תלונה מס' 1 + תלונה 2

כלל הנרשמים למחזור מסוים בקבוצת גיל הועלו על קובץ אקסל, ונערכה הגרלה שדירגה את כלל

המועמדים מכל קבוצת גיל למחזור מסוים . לדוגמה מס' הנרשמים כיתות א-ב למחזור 22/7 עמד על 216 נרשמים. 216 ילדים תושבי העיר הוגרלו וניתן להם מס' סידורי מ – 1 ועד 216. זאת נעשה על מנת שהעירייה תוכל לקבל את מס' הילדים על פי הכיתות שהוקצו לעיר. ובכל זאת הוגרלו כלל הילדים על מנת שהעירייה תוכל לקבל את הבא בתור ברשימה במקרה של ביטול השתתפות על ידי ילד שהתקבל לקייטנה ומסיבותיו הוא החליט לבטל השתתפות. ההחלטה וההגרלה כאמור אינה פשוטה ונעשית בפיקוח של מבקר העירייה. אסיים ואומר כי צר לי שילדיך לא דורגו במקום שאיפשר את רישומם לקייטנה ועדיין, הרשימות אינן חסויות ובמידה ותרצה הנך מוזמן למשרדי ותוכל לראות את מיקום ילדיך בהגרלה. ”.

תלונה מס' 2 – הנחה בארנונה

התושב הלין כי העירייה מכבידה על התושבים המעוניינים לקבל הנחה בארנונה. להלן הפנייה: ”..... מכרתי את דירתי במבשרת ציון וקניתי דירה במודיעין. כאשר ביקשתי הנחת תושב ותיק במודיעין ביקשו ממני אישור ממבשרת ציון שאני לא מקבל יותר את ההנחה במבשרת ציון. הבאתי לעיריית מודיעין אישור ממבשרת ציון בו הם מאשרים כי בהתאם לרישומים שלהם ה” הנחת פנסיונר שהוענקה בוטלה החל מתאריך 30/5/18 ואילך”. כתוב באופן מפורש שהתושב עזב את מבשרת. לתדהמתי האישור לא סיפק את עיריית מודיעין. ביקשו ממני : 3 תדפיסי בנק ; 3 תלושי פנסיה שלי ושל אשתי ; צילומי ת.ז. שלי ושל אשתי, ואישור מביטוח לאומי שאני מקבל קצבה

!!! ניתן לראות את הקצבה בתדפיסי הבנק יש כאן כפילות. בנוסף ניתן לראות את הגיל ולבקש תעודת תושב ותיק. למה לבקש אישור מביטוח לאומי. הכל כדי להטריד!!! חשוב להדגיש את כל האישורים המבוקשים הגשתי בזמנו למועצת מבשרת אחרת לא הייתי מקבל את ההנחה. אני לא מבין- אין אמון בין הרשויות המונוציפליות השונות!!! כשאחת בודקת זה לא מקובל על השנייה!!! אני רואה בזה פשוט טרטור של אוכלוסייה מבוגרת (תושבים ותיקים) על גבול ההתעללות.... מה שיותר מדאיג זה הבקשה לקבל תדפיסי בנק. זה פשוט כניסה לצנעת הפרט. למה עובדי מחלקת הגבייה צריכים לראות למי מילדי (שהם תושבי מודיעין ויש סיכוי סביר שמכירים אותם מקבל משהו ממני, אולי זכיתי בלוטו ואני לא רוצה שידעו או אולי אני הולך לנערות ליווי.....) דרישת מינימום מעובדים שנחשפים למידע בנקאי אישי הוא חתימה על כתבי סודיות עם סנקציות במקרה של דליפת מידע אישי. לדעתי דרישות עיריית מודיעין אינן לעניין ומישהו צריך לתת את הדעת על זה ולטפל בנוהל הכול כך לא הגיוני, הפוגעני והמזלזל באוכלוסיות מבוגרות.....”.

התושב נענה על ידי הביקורת כדלקמן: ”.....קיבלתי את פנייתך בנוגע למסמכים הנדרשים על ידי עיריית מודיעין מכבים-רעות לצורך קבלת הנחת תושב ותיק. ראשית אומר שהעירייה שנותנת שירות ליותר מ – 90 אלף תושבים מקפידה לקבל את התלונות והמשובים מהתושבים על מנת ללמוד, לשפר ולתקן את הטעון שיפור. עוד ארצה לומר כי אין בכוננת העירייה לגרום לטירדה או אי נוחות.

דוח שנתי 2018
תלונות הציבור – תלונה מס' 2 + תלונה 3

ולעצם הטענות העולות בפנייתך :

1 . דרישה להצגת מסמכים למרות שאלה כבר הוצגו במ.מ מבשרת לצורך קבלת הנחה.

מכוון שכל עירייה פועלת ודואגת למיסמוך באופן אחר הרי הוחלט בעיריית מודיעין מכבים-רעות שעל מנת לקבל הנחה נדרש להציג את כל המסמכים כאמור ולא מספיקה העובדה כי רשות מוניציפלית אחרת קיבלה את המסמכים.

הביקורת סוברת כי הדרישה סבירה.

2. בקשת מסמכי בנק, תדפיסי בנק נדרשת לצורך קבלת הנחה ופוגעת לדעתך בפרטיות. מועצת העיר החליטה על מתן הנחה לתושב ותיק. זו פררוגטיבה של מועצת העיר. הוחלט על ידי מועצת העיר כי מתן ההנחה ושיעור ההנחה הוא תלוי הכנסה של משק הבית. ועל מנת להחליט אם להעניק את ההנחה בשיעורים שנקבעו נדרש להציג את תדפיסי הבנק על מנת שהרשות תוכל לנמק ולבסס את ההחלטה למתן ההטבה הכספית.

אוכל להוסיף ולומר כי ההנחה מאושרת על ידי בעלי התפקידים שנקבעו לטפל בנושא וישנה הקפדה יתרה על שמירת צנעת הפרט.

הביקורת סוברת כי הדרישה סבירה

3. טענתך לכפילויות של מסמכים המעידים על אותו עניין כמו תעודת תושב ותיק יחד עם אישור ביטוח לאומי.

העירייה קבעה את פירוט המסמכים הנדרשים לצורך קבלת הנחה כאמור. זאת נעשה מתוך כוונה להעניק את ההנחה המבוקשת לאחר מיצוי הבדיקה וללא כוונה להטריד, "לטרטר" כפי שצינת בפנייתך.

מומלץ על ידי לבדוק ולאשרר את רשימת המסמכים הנדרשים לצורך קבלת ההנחה כאמור....".

תלונה מס' 3 – כניסת בע"ח לואדי ענבה

להלן תלונת התושב: "אתמול בערב, רציתי להיכנס לפארק ענבה עם הכלב שלי (לברדור, עם רישיון) ועם רצועה, פנה אלי ראש ההבטחה של העירייה ואסר על כניסה לפארק של הכלב ללא זמ"ם. הסברתי לו שעפ"י חוק זמ"ם חובה לכלבים מסוכנים כפי שהוגדר על פי חוק או כלב שווטרינר רשם שמסוכן עקב מקרה נשיכה. לא הסכים להקשיב, בדקתי את החוק ואשמח לדעת מה החוק קובע במקרה זה.....".

להלן תשובת מבקר העירייה: ".....נמצא כי ניהלת שיחה עם וטרינר העירייה ובו הועבר לך מידע בנושא. נושא הכניסה למתחם וואדי ענבה ייבדק על ידי גורמי המקצוע והכללים, הנחיות, המגבלות, יחודדו אל מול הגורמים השונים בעירייה.....".

דוח שנתי 2018
מעקב תיקון ליקויים

מעקב תיקון ליקויים

מעקב תיקון הליקויים של דוחות הביקורת בעל חשיבות רבה. חלק עיקרי ומהותי בעבודת המבקר הוא לעקוב אחר תיקון הליקויים עליהם המליץ.

במקומות בהם לא נרשם סטטוס משמע שהנושא נמצא במעקב של מבקר העירייה ועדיין לא ניתן

דוח מבקר העירייה לשנת 2016
דוח מס' 1 – ניהול דואר בבניין העירייה

	העירייה תפעל להוצאת מכרז לקבלת השירות.
העירייה מבצעת עצמאית	העירייה, תבחן את ניהול הדואר ותבחן אפשרויות להקטנת ההוצאה.
מנכ"ל העירייה ביקש את הטיפול של היועמ"ש לעירייה בנושא עד לתאריך 20.8.2017.	היועמ"ש לעירייה תפעל ותחדד לחברי מועצת העיר את המגבלות החלות על חברי מועצה בעת פעילות פוליטית ומגבלת השימוש בנכסי עירייה לצורך פעילות פוליטית.
מנכ"ל העירייה ביקש את הטיפול של היועמ"ש לעירייה בנושא עד לתאריך 20.8.2017.	העירייה תקבע מדיניות לעניין שימוש בשירות הדואר של העירייה לנבחרי הציבור
מנכ"ל העירייה ביקש את הטיפול של היועמ"ש לעירייה בנושא עד לתאריך 20.8.2017.	נושא פרסום גוף פרטי, במקרה דנן, צלם, ע"ג דברי דואר של עיריית מודיעין מכבים-רעות ומתן פרסום חינמי לצלם, יועבר לבדיקת היועמ"ש לעירייה לקבלת חו"ד בנושא.

דוח מס' 2 – מח' קליטה

מנכ"ל העירייה הנחה את מנהלת המחלקה לטפל בנושא אל מול הרכזות במחלקה.	יעדכנו את מסד הנתונים, הקבצים הממוחשבים, של שמות ופרטיהם של העולים החדשים המקבלים שירות ממח' הקליטה בעירייה.
מנכ"ל העירייה העביר את הנושא לחו"ד של היועמ"ש. העובד סיים את עבודתו בעירייה.	העסקתו של רכז דוברי צרפתית במח' הקליטה והחשש לניגוד העניינים בו הוא נמצא בשל עיסוקו כמתווך דירות, יועבר לבדיקה ולחו"ד היועמ"ש לעירייה.
	ייקבע נוהל על ידי מנהל האגף שיגדיר כיצד ועל איזה משרדי תיווך או ספקי שירות אחרים ימליצו רכזי העולים לקהל אותו הם משרתים
העובד ננזף על ידי מנכ"ל העירייה	האדריכל יוזמן לשיחת נזיפה עם מנכ"ל

	<p>העירייה, ותירשם הערה בתיקו האישי נוכח העובדה שפעל בניגוד להוראות ברורות של מנכ"ל העירייה.</p>
<p>העובדת ננזפה על ידי מנכ"ל העירייה</p>	<p>מנהלת מח' התנועה תזומן לשיחת נזיפה עם מנכ"ל העירייה ותירשם הערה בתיקה האישי נוכח החריגה מסמכות בה פעלה עת שהפקיעה מקום חניה בניגוד לנהלים וחמור מכך, אישרה לסגן מנהל אגף התשתיות לבצע את העבודה (אישור בע"פ).</p>
<p>מנכ"ל העירייה ניהל שיחת הבהרה עם סגן מנהל האגף</p>	<p>סגן מנהל אגף התשתיות יינזף בשל העובדה שביצע את העבודה למרות שלא אושרה בנוהל המקובל לפיו מתקבלת הוראה/הרשאה בכתב לביצוע עבודה, ובכך, בזבזו משאבי עירייה לביצוע עבודה שלא הייתה אמורה להתבצע</p>
<p>מנכ"ל העירייה הנחה שמנהל אגף תשתיות הוא הגורם המקצועי שיאשר את הנדרש בהמלצה.</p>	<p>ההחלטה על הוצאת עבודה לקבלן חיצוני בתשלום, תידרש לאישור של גורם מקצועי נוסף בעירייה.</p>
	<p>נדרשת בדיקה של גורם מקצועי בקשר לנחיצות של מח' אחזקה. נוכח העובדה כי מועסק קבלן שיפוצים על ידי העירייה שעובד ליד המח' ומועברות אליו עבודות שיפוץ במוסדות ציבור וחינוך בעירייה, אל מול התועלת שבהעסקת צוות עובדים בעירייה ועלות העסקתם הכוללת.</p>

דוח מס' 3 – אגף התרבות

	<p>ביצוע השוואת מחירים ובחינה מערכתית של אגף התרבות לשם בדיקת כדאיות המבנה הקיים בעירייה לעומת האפשרויות האחרות המציעות מבנה ארגוני מצומצם יותר ושימוש בחברות הפקה לשם קיום האירועים.</p>
	<p>לערוך תכנית עבודה שנתית מקושרת תקציב וזאת על מנת לאפשר מעקב תקציבי נגיש יותר על הוצאות האגף.</p>
	<p>הכנת שיריון תקציבי מפורט לאירועים גדולים הכוללים מספר אגפים/מחלקות, כך ניתן יהיה</p>

	להעריך ביתר קלות את תקציב האירוע ולפקח אחר ההוצאות.
	קיום ישיבות תקציב מפורטות עם מנכ"ל העירייה בהם מציג מנהל האגף את פירוט התקציבים הנדרשים לקיום תכנית האירועים השנתית של האגף וכן האירועים הגדולים המתקיימים בעיר במהלך השנה.
	לעגן את נהלי העבודה הנהוגים במחלקה בעניין הרכש בנוהל מסודר המפרט את תהליכי רכישת הטובין או השירותים הנעשים באמצעות המחלקה. כאמור, נהלים מהווים סטנדרט אחיד לכלל העובדים ומאפשר שקיפות ובקרה.
מנכ"ל העירייה הנחה את הגזבר לסיים את כתיבת הנוהל בנושא.	נוהל בנושא הצעות מחיר אשר יחייב את כלל אגפי העירייה ויפרט כמה הצעות מחיר נדרשות בהתאם למדרג שייקבע.
מנכ"ל העירייה הנחה את הגזבר לסיים את כתיבת הנוהל בנושא.	ינוהל בעירייה מאגר ספקים ממוחשב אשר יסווג את הספקים בהתאם לסוג השירות/הטובין, דבר אשר יקל על המשתמשים השונים למצוא את הספק אותו צריכים.
מנכ"ל העירייה מטיל על כנרת שרגא שרון ומשה וקנין לבחון את הנושא מול אגף התרבות ולתת המלצות בנושא. אחריות הגשת המסמך תוך חודש ימים על כנרת שרגא שרון.	ביצוע הליך של הערכת ספקים אשר יתבסס על פרמטרים שונים כגון טיב השירותים/הטובין שסופקו, עמידה בזמנים, שירות הלקוחות ועוד. הליך שכזה יביא להתקשרויות של העירייה עם ספקים אשר רמת שביעות הרצון מהם גבוה.
	יש להקפיד על הזנת סכום החוזה למערכת האוטומציה, הפקת הזמנה לספק ותשלום החשבוניות מתוך הסכום שהוקצב במערכת. הביקורת סבורה כי אין לשלם חשבונית ללא הזמנת עבודה שכן הזמנת עבודה הנה התחייבות כספית של העירייה לספק לקבלת תשלום בגין עבודתו.
	יש לנהל באגף בקרה תקציבית מדויקת של כלל הספקים אשר זכו במכרז ולמנוע חריגה תקציבית. כל חריגה מעבר להגדלה המותרת על פי חוק הנה בניגוד לדין.
	יש להקפיד על הגשת הזמנות העבודה במועד

	<p>המאפשר דיון בוועדת ההזמנות טרם ביצוע העבודה. דיון בהזמנת עבודה לאחר ביצוע העבודה כמוה כאישור ההזמנה ללא וועדת הזמנות כלל.</p>
<p>מנכ"ל העירייה ביקש את התייחסות הגזבר לנושא</p>	<p>יש לערוך בקרה במערכת הרכש כך שלא תתאפשר הפקת הזמנת עבודה לספק אשר חורג מגובה הגדלת הסכום במכרז המותרת על פי חוק.</p>
<p>מנכ"ל העירייה ביקש את התייחסות הגזבר לנושא</p>	<p>גזבר העירייה יבדוק את המשמעות של הגדרות מערכת המיחשוב – הזמנות ורכש, באופן שהבקורות ינוהלו על ידי המערכת המיחשובית, מה שימנע זליגות ופעילות בניגוד לכללים. לדוגמה, לא ניתן יהיה להנפיק הזמנה ללא הזנת הצעות מחיר או הסכם עם ספק.</p>
<p>מנכ"ל העירייה ביקש את התייחסות הגזבר לנושא</p>	<p>תיושם בקרה מונעת במערכת האוטומציה אשר מונעת תשלומים אשר אין בגינם קישור להזמנה או חוזה עם הספק</p>
<p>מנכ"ל העירייה פנה ליועמ"ש לעירייה לקבלת חו"ד בנושא.</p>	<p>פניה למחלקה המשפטית לשם קבלת הגדרה ברורה באילו תחומי פעילות יוגדר הספק "כאמן ייחודי" אשר אין צורך בקיום הליך הצעות מחיר ובאילו נדרשות הצעות מחיר נוספות.</p>
	<p><i>מנכ"ל העירייה ינזוף במנהל אגף התרבות. מנכ"ל העירייה יבהיר למנהל האגף את חומרת מעשיו כמו גם את המשמעות והצורך המיידי בשינוי שיטת העבודה וההתנהלות של מנהל אגף התרבות בתחומי עיסוקו של אגף התרבות אותו הוא מנהל.</i></p>
<p>מנכ"ל העירייה לא מוצא לנכון לשנות את השיטה הנהוגה היום</p>	<p>גיבוש מדיניות המחירון ללהקה באמצעות וועדת תעריפים אשר תבחן את מכלול השיקולים לקביעת תעריף ההשתתפות החודשי בלהקה וכן בחינת התעריף בכל שנה.</p>
<p>מנכ"ל העירייה סובר שאין מקום לשינוי ואינו מקבל את ההמלצה משום שההמלצה מחייבת את התושבים להגיע לבית העירייה.</p>	<p>לנהל את גביית התשלומים באמצעות קורא שפתיים המאפשר את העברת הנתונים באופן</p>

	מיידי למערכת האוטומציה ואינו מצריך שימוש בדפים, וכן כך ניתן לאתר ביתר קלות פיגור בתשלומים.
מנכ"ל העירייה לא מוצא לנכון לשנות את השיטה הנהוגה היום	תעשה בחינה לקביעת תשלום בגין שימוש במתקני בית הספר בהתאם למדיניות העירונית.
מנכ"ל העירייה בחן את הנושא ולא מצא לנכון לשנות את השיטה	הביקורת ממליצה על גיבוש מדיניות המחירון ללהקה באמצעות וועדת תעריפים אשר תבחן את מכלול השיקולים לקביעת תעריף ההשתתפות החודשי בלהקה וכן בחינת התעריף בכל שנה.
מנכ"ל העירייה בחן את הנושא ולא מצא לנכון לשנות את השיטה	תעשה בחינה לקביעת תשלום בגין שימוש במתקני בית הספר בהתאם למדיניות העירונית.

דוח מבקר העירייה לשנת 2017

דוח מס' 1 - אכיפה/גבייה של הכספים שנקבעו בגזרי דין של ביהמ"ש בתחום פיקוח עירוני ושירות ווטרינרי

גזברות העירייה מובילה בנושא.	ייקבע גורם מוביל לנושא גביית גזרי דין. הביקורת ממליצה שגזברות העירייה תהיה הגורם המוביל של הנושא
הנושא נמצא בבדיקה של מנכ"ל העירייה	המנגנון שהוקם כמוזכירות בתי משפט, ילווה עד שלב מתן גזר הדין בביהמ"ש.
הנושא נמצא בבדיקה של מנכ"ל העירייה	הגזברות תנהל את המערכת ותנפיק את ספח התשלום לגזר הדין.
הנושא נמצא בבדיקה של מנכ"ל העירייה	המשך ההתנהלות, תשלום או אי תשלום והעברה לאכיפה למשרד עו"ד לכלל גזרי הדין של כלל המחלקות (תכנון ובניה, רישוי עסקים פיקוח עירוני ופיקוח וטרינרי), ייעשה וינהל על ידי גזברות העירייה.

<p>הנושא נמצא בבדיקה של מנכ"ל העירייה</p>	<p>יוקם צוות חשיבה שימפה את התהליכים שהתקיימו עד ימים אלה. כולל הממשקים בין המודולים השונים לעניין גזרי דין. הכוונה שלאחר המיפוי תהיה לגזברות את היכולת לתקן טעויות שהוזנו למערכת. כלל החובות הרשומים במערכת והתיישנו, יתועדו ויועברו באופן מסודר ללשכה המשפטית לצורך בחינת האפשרות לשמיטת החובות ומחיקתם מהמערכות הממוחשבות של העירייה.</p>
---	--

דוח מס' 2 - ביקורת בנושא שירותי הדת

<p>הנושא נמצא בטיפול סמנכ"לית העירייה</p>	<p>מנהלת מח' כח אדם בעירייה תזמן את העובדים שאינם מחתימים שעון ואינם נוכחים בעבודה ותחדד בפניהם את נהלי העבודה של העירייה.</p>
	<p>יוגדרו למפקח בית העלמין שעות העבודה ותנאי העבודה.</p>
	<p>מנהלת מח' כח אדם תבדוק את כשירותו של אב הבית של מח' הדת (כפי שנקבע בחוזר משרד הדתות). כמו כן תבדוק את התאמתו לתפקיד נוכח ריבוי התלונות על תיפקודו.</p>
	<p>מנהלת מח' כח אדם תעביר לכלל עובדי מח' הדת את הגדרות תפקידם.</p>
	<p>ייקבעו קבועי זמן לתיקון תקלות במקוואות. יוגדרו מאפייני התקלות מהשכיחה ביותר ללא שכיחה וייקבעו זמני תקן לתיקון התקלות השונות.</p>
	<p>יוקם צוות בראשות המנכ"ל שייבחן את המשך הפעלת מקווה הדריס ברובע מכבים-רעות.</p>
	<p>גזבר העירייה יבדוק וירענן את הכללים להתנהלות הגזברות בכל הנוגע לתשלומים לספקים. התשלומים לספקי הגז התקיימו מכח האינרציה. הרפרנט הקודם ביצע "חפיפה" לתפקיד והעביר מסר שיש חוזה, הזמנת עבודה, וגזברות העירייה מאשרת תשלומים ללא שיש מכרז, חוזה, הזמנת עבודה או אחר. כמו כן, חריגה בביצוע התקציב של המחלקה בסעיף עבודות קבלניות. תקלות שאמורות היו ל"היעצר" על ידי הרפרנטית.</p>
	<p>היועמ"ש לעירייה תפעל ותתריע לגבי הגורמים המעכבים חידושי חוזים. עיכובים בחידושי חוזים שגורמים לגזברות עירייה לפעול בניגוד לנהלים ולבצע תשלומים על סמך חוזים שאינם בתוקף.</p>
	<p>מנהל מח' הדת יזומן לברור אצל מנהלו הישיר,</p>

	<p>מנכ"ל העירייה. ברור בקשר לאותו מקרה שבו הפנה לרב מסוים לרשום לנישואין. משמע, נערכה פניה באופן אקטיבי לרב אחד על מנת שירשום לנישואין בעוד שנטען לפני הביקורת שאין לעובדי המחלקה צד, השפעה או יכולת לקבוע איזה רב ירשום לנישואין. מנכ"ל העירייה ימשיך ויטפל על פי ממצאי בדיקתו.</p>
	<p>מנכ"ל העירייה ינחה את כלל עובדי העירייה כי חל איסור מוחלט לעשן במשרדי העירייה ובפרט במשרדים בהם יש קבלת קהל. (כפוף לחו"ד של היועמ"ש על האיסור ואופן האכיפה).</p>
	<p>הרבנים יתחילו את יום עבודתם במשרדי העירייה כמקובל בקרב עובדי ציבור יעבדו במשרדי העירייה שהוקצו להם לצורך מילוי תפקידם. מעבר לכך, ייקבעו שעות קבלת קהל לשני הרבנים במשרדי מח' הדת.</p>
	<p>מנהלת כח אדם תפעל להסדרת נושא העסקת קרובי משפחה. כולל המקרים שעובדים בעירייה מס' שנים ולא הוסדרו.</p>

דוח מס' 3 - מחלקת הגינון

	<p>עיגון פעילות המחלקה, הן בנושא גינון והן בנושא חיובי המים בנהלי עבודה אשר יאושרו על ידי הנהלת העירייה.</p>
<p>מנהל המח' הודיע לביקורת כי הוא פועל לתיקון הליקויים</p>	<p>מנהל המחלקה ינחה את כלל המפקחים אחר יישום מלא של פעולות הפיקוח המצוינות בחוזה, חו"ד מומחים, לרבות תכולת הדוחות היומיים המופקים על ידם, וכן יבצע בחינה תקופתית כי הנחיות אלו מיושמות במלואן.</p>
<p>מנהל המח' הודיע לביקורת כי הוא פועל לתיקון הליקויים</p>	<p>מנהל המחלקה ינחה את כלל המפקחים אחר יישום מלא של פעולות הפיקוח המצוינות בחוזה כולל בקרה אחר כמות העובדים, וכן יבצע בחינה תקופתית כי הנחיות אלו מיושמות במלואן.</p>
	<p>מילוי יומני עבודה הינם חובת הקבלן מכוח ההסכם. מנהל המחלקה ינחה את כלל המפקחים אחר יישום מלא של פעולות הפיקוח המצוינות בחוזה כולל בקרה אחר יומני העבודה, וכן יבצע בחינה תקופתית כי הנחיות אלו מיושמות במלואן.</p>
	<p>מנהל המחלקה ינחה את כלל המפקחים אחר אופן מילוא הדוחות היומיים בהתאם לאמור בהסכם ההתקשרות מולם וכן יבצע בחינה תקופתית כי הנחיות</p>

	אלו מיושמות במלואן. בנוסף יובהר בפני כלל המפקחים אחר נושא חשיבות והמעקב של כלל הדוחות הממולאים על ידם.
	מנהל המחלקה יבצע מעקב כי מתבצע פיקוח בפועל אחר פעילות כל הקבלנים הנמצאים תחת אחריות המחלקה.
	מנהל המחלקה ינחה את עובדי המחלקה לבצע בקרה אפקטיבית אחר חיובי הקבלן טרם אישור התשלום
	מנהל המחלקה יבצע בקרה על כך שהתשלומים המועברים לקבלן תואמים לביצוע עבודות בפועל והינם בהתאם להסכם ההתקשרות.
	מנהל המחלקה יטמיע בקרה אחר פעולות הספק המבוצעות עבור כל מוסד. הבקרה תבוצע על ידי מנהלי המוסד. תוצאות הבקרה יועברו למחלקה באופן שוטף וייבדקו על ידה.
	מנהל המחלקה יטמיע בקרה אחר פעולות הספק המבוצעות עבור כל מוסד. הבקרה תבוצע על ידי מנהלי המוסד. תוצאות הבקרה יועברו למחלקה באופן שוטף וייבדקו על ידה.
	מנכ"ל העירייה יערוך ברור בנושא עם כלל הגורמים הקשורים שקיימו ישיבות בנושא – מנהל אגף ש.פ.ע, סגן מנהל אגף ש.פ.ע וגזבר העירייה ויבהיר את חומרת ההתנהלות – ההסכמות לכאורה שלא היו, תשלום לקבלן ללא פיקוח ובאישור מנהל מח' הגינון.
	הביקורת סבורה כי זיהוי חד חד ערכי באמצעות ספרור רציף של אתרי הגינון יאפשר בקרה נוחה ויעילה אחר רשימת האתרים בחוזה לעומת תכנית העבודה, דוחות הפיקוח של הקבלן והחיוב המתקבל מן הקבלן.
	מומלץ כי ביחס ל-174 דונמים אשר לא נמצאים בתכנית העבודה, הן הבקרה והן ההתחשבות עם הקבלן יבוצעו ישירות על ידי מנהלת "אופק" ולא על ידי המחלקה.
	מומלץ כי מנהל המחלקה יפקח על ביצוע בקרה אחר חשבונות הקבלן, לרבות בחינת יומני העבודה.
	מומלץ כי תכנית העבודה תתוקן באופן שתציג את כלל מטלות הקבלן.
	מומלץ כי מנהל המחלקה יפעל לתיקון חוזה ההתקשרות מול חברת אקווה באופן שיכיל התייחסות לתמיכה ממחשבת במערכת השליטה והבקרה וכן יעקוב אחר מתן השירות בפועל.

	<p>מומלץ לטפל בחריגות הנגרמות מהיעדר סנכרון בין שעוני המים של חברת המים לשעוני המים של חברת אקווה וכן מומלץ להתקין מערכת לניהול ובקרה אחר חיובי המים ביישובים מכבים ורעות. מנכ"ל העירייה יבחן את הסוגייה שעניינה - מי מטפל, בודק, מאשר את חיובי המים לגינון. גזברות העירייה או אם מח' הגינון.</p>
--	---